

A
CSIKSOMLYÓI RÓM. KATH.

FÖGYMNASIUM
ÉRTESITŐJE

AZ
1887—88-IK TANÉVRŐL.

KÖZLI:
IMETS F. JÁKÓ,
IGAZGATÓ.

CSIK-SZEREDÁBAN,
NY. GYÖRGYJAKAB MÁRTON GYORSSAJTÓJÁN.
1888.

A
CSIKSOMLYÓI RÓM. KATH.
FŐGYMNASIUM
ÉRTESITŐJE

AZ

1887.—88-İK TANÉVRŐL.

KÖZLI:

IMETS F. JÁKÓ,
IGAZGATÓ.

CSIK-SZEREDÁBAN,
GYÖRGYJAKAB MÁRTON GYORSSAJTÓJÁN.
1888.

A csiksomlyói róm. kath. főgymnasium tanári könyvtárának szaklejtroma,

(Második közlemény.)

IV. MODERN PHILOLOGIA.

- ABC** und der kleine Katechismus armenisch und deutsch. Triest. 1788. K. 8. r. — 259. G. I. 7.
- Abel J.** Isota Nogarolla. Budapest. 1885. 8. r.— 1833. M. III. 95.
- Ács.** Virágok a román népköltészet mezejéről. Pest. 1858. kis 8. r. — 903. G. I. 11.
- L'Amour** médicin. kis 8. r. — 2039. K. I. 4.
- Andrássi J.** Német olvasókönyv. Pozsony. 1882. 8. r. — 1496. H. VI. 7.
- Ávéd J.** Az örmény nemzet irodalomtörténetének kísérlete. Gyula-Fehérvártt és Budapesten. 1869. 8. r. — 1807. H. V. 96.
- Ballagi M.** Német-magyar és magyar német szótár I.—II. k. Pest. 1856. 1877. 8. r. — 952. D. III. 11. 12.
- Ballagi K.** Német olvasókönyv. II. kiad. Pest 1853. 8. r. — 1321. B. V. 35
- Bauer.** Grundzüge der neuhochdeutschen Grammatik. Nördlingen. 1858. 8. r. — D. V. 33.
- Beauval.** Gespräche für das gesellschaftliche Leben. Dresden. 1813. 8. r. — 693. E. IV. 24.
- Bernard.** Oevres completes. Edition de casin. 16. r. — 501. C. I. 10. 12.
- Bernolak.** Lexicon slavico bohemicolatio-germanico-hungaricum. Budae. 1825. nagy 8. r. — 1402. B. III. 3—8.
- Bert M. P.** La loi de l'enseignement primaire. Paris. 1880. 8. r. — 2029. K. V. 11.
- Berthet.** Die Katakomben von Paris. Wien. 1855. 7. r. 2. Bde. — 19. E. IV. 27.—28.
- Berthet-Besser.** Nicht alles Gold, was glänzt. Wien. 1855. 8. r. — 20. E. IV. 32.
- Blumenkron.** Der Lampenwärter. Wien. (*Évszám nélkül.*) 8. r. — 24. E. IV. 19.

- Bosuet.** Lettres spirituelles. Paris 1746. K. 8. r. — 641
E. I 1.
- Brassay.** Okszerü vezér a német nyelv tanulásában Kolozsyártt.
1847. 8. r. — 1526. G. II. 16.
- Braun. J. M.** Bibliothek des Frohsinns. Stuttgart. 1836—1840.
Kis 8. r. — 23. G. 35.—54
- Bndenz. J.** Egy kis viszhang Vámbéry Armán ur válaszára.
Budapest. 1886. 8. r. — 2016. III. 167.
- Castelar—Varnay** Lord Byron élete. 16 r. 2054 K. I. 3.
- Chezy W.** Der letzte Janitschar. Wien 1855. 8. r. — 15.
D. V 30.
- Chimani.** Neue Deutsche Aufgaben. Wien. 1808. 8. r. — 694.
D. IV. 50.
- Commenius.** Orbis sensualium trilinguis. Cibirii. 1738. 8. r. —
863. G II. 6.
- Deutsche Sprachlehre.** Hermannstadt. 1832. 8. r. — 258.
F. IV. 48.
- Domanovszki.** Dante, mint politikai író. Budapest. 1888. 8. r —
M. VI 70.
- Dusch.** Moralische Briefe. Karlsruhe. 1778, 8. r. — 685. F.
II. 17.
- Erstes Sprach- und Lesebuch.** 1866. 8. r. — 695.
F. IV. 52.
- Felsmann J.** Deutsches Lesebuch. I. Thl 2. Aufl. Pest.
1872. 8. r. — 523. H. V. 10. II Thl. 1882. 8. r. —
1604. H. 89.
- Fibel für die kath. Volksschulen im Kaiserthume Oesterreich.**
Wien. 1865. 8. r. — 1401. G. V. 45.
- Filippi.** Italienische Sprachlehre Wien. 1823. 8. r. — 84. D.
IV. 30
- Gaal G. v.** Allgemeiner deutscher Musterbriefsteller. Wien
u. Pest. 1868. 8. r. — 1025 K. III. 33.
- Gebaur I.** Német olvasókönyv. Budapest. 1876 8. r. — 844.
H. VI. 22.
- Glósz M.** Lehrgang der slovakischen Sprache. Budapest. 1871.
8. r. — 1556. H. V. 80.
- Gyakorlati tót nyelvtan. Budapest. 1888. 8. r. — 2200. K. V. 16
- Praktischer Lehrgang der slovakischen Sprache Budapest
1888. 8. r. — 2201. K. V. 17.
- Göthe.** Iphigenie auf Tauris. Kiadta Dr. Bauer Simon. Buda-
pest. 1888. 8. r. — 1561. H. V. 82.
- Hermann és Dorothea-ja magy. Hofmann Mór N.-Kanizsa.
1880. 8. r. — 1646. H. VI. 90.

- Göthe.** Hermann u. Dorothea magy. Weber R. Budapest. 1880. — 1461. H. V 18. *Másod példány.* 1880 8. r. 1210. H. VI. 81.
- Gottsched.** Sterbender Cato. Leipzig. 1741. — 8. r. 1486. G. IV. 83.
- Gottsched--Kratzer.** Új német grammatika pozsony. 1780. 8. r. — 698. D IV 32.
- Gyakorlati** német nyelvtan. Bécs. 1859. 8. r. — 606. F. IV. 51.
- Dr. Halisz J.** Svéd-lap nyelv. I. Lule és Pitte lapmarki nyelv mutatóványok és szótár. Budapest. 1885. 8. r. — 1937. M. I. 163.
- Haydn.** Die Schöpfung. Kronstadt. (*Évszám nélkül.*) K. 8. r. — 1386. E. 151.
- Dr. Heinrich G.** Deutsches Lehr- u Lesebuch für Obergymnasien. Budapes I. Thl. 1831. II. Thl. 1882 III. Thl. 1877. N. 8. r. — 1566. H. III. 85—87.
- Heinrich G.** Gudrun a monda és az eposz. Budapest. 1885. 8. r. — 1893. M. III. 108.
- Német Balladák és Románczok I. rész. Budapest. 1879. 8. r. — 1446. H. I. 31.
- Heinrich G.** Grammatika teoretica tedesca (*Czimlap nélkül.*) 8. r. — 699. D. V. 47.
- Herder.** Cid Románczai magy. Heinrich G. Budapest. 1880. 8. r. — 1065. I. 32.
- Heyse.** Leitfaden der deutschen Sprache Hannover. 1856. 8. r. — 768. B. 56.
- Hofer K.** Rendszeres francia nyelvtan. Budapest 1879. 8. r.— 845 H. VI. 63.
- Hoffmann M.** Német nyelvtan I. r. Budapest. 1880. 8. r.— 1279. H. VI. 53.
- Német tan- és olvasókönyv. III. kötet. Budapest. 1883. 8. r. — 1615. H III. 906.
- Horen.** Jahrgang 1795. I u 9. Stück. Tübingen. N. 8. r. — 1005. B. IV. 48. 49.
- Hübner.** Natur- Kunst- Geverb und Handlungs lexicon. Leipzig 1712. nagy 8. r. — 97. C I. I. 6.
- JÓZSEF FÖHERCZEG Ő FENSÉGE.** Czigány nyelvtan. Romano Csibakero Sziklaribe. Budapest. 1888. Nagy 8. r. — M. VI. 61.
- Jónás J.** Deutsches Sprach und Lesebuch. Budapest. 1879. 8. r. — 1442. H. I. 34. *Másod példány.* 1880. 8. r. — 1281. H. III. 25.

- Kock Ch.** L'amoureux Trausi. Paris. Kis 8. r. — 1750.
- Kock Ch.** La grande Ville. Paris. 8. r. — 1749.
- Kreysig L.** Trois Siecles de la littérature francaise. Berlin. 1876. 8. r. — I. és II. r. 8. r. — 1759. H. IV. 146. 147
- Dr. Kunos J.** Ozman-Török népköltési gyűjtemény I. k. Budapest. 1887. 8. r. — 2194. M. VII. 54.
- Lesebuch.** für Mittelschulen im Kaiserthum Oesterreich. I Thl. Wien 1857. 8. r. — 29. H. VI. 45.
- Lewes Gy.--Szász K.** Goethe élete Budapest. 1877. 8. r. — 1665. M. 26. 27.
- Margai.** Aufgaben für den deutschen Unterricht Budapest 1878. 8. r. — 975. H. IV. 65.
- Német Gyakorlókönyv. Budapest 1878. 8. r. — 1140. H. I. 35
- Márton.** Német gramatika. Bécs. 1885. Nagy 8. r. — 889. C. IV. 24. *Másod péld.* 1846. 8. r. — 271. B. II. 8.
- Német magyar deák szótár I. és II. K. Budapest. N. 8. r. — 86. B. III. 1. 2.
- Lexicon német-magyar rész. (*Czimlap nélkül.*) 8. r. — 1473 B. II. 2.
- Meldinger.** Praktische französische Grammatik 24. *Ausg.* Frankfurt und Leipzig. 1808. 8. r. — 514. D. V. 20.
- Mollere.** Les lemmes savantes *magy.* Greguss. Budapest. 1880. 8. r. — 1209. H. VI. 80.
- Moltke M. W.** Shakespeare's ausgewählte grammatische Werke. I—10; 13—24 *füzet* Leipzig. 8. r. — 2034. K. I. 9—25
- Motte.** Kleine Romane und Erzählungen Wien 1815. K. 8. r. — 25. G. I. 32
- Mozart.** Deutsches Lesebuch für die unteren Klassen der Gymnasien. Wien. I. 1857. II. 1860. III. 1874. IV. 1859. 8. r. — 23. 509. G. III. 35—38.
- Dr. Munkácsi B.** Votják népköltészeti hagyományok. Budapest. 1887. 8. r. — 2122. M. VII. 1.
- Német olvasmányok.** Budapest 1864. 8. r. — 593 D. V. 55.
- Ney F.** Gyakorlati német nyelvtan. Budapest. 1883. 16. kiad. 8. r. — 1624. H. VI. 89.
- Ollendorf--Gands.** Neue Methode zur Erlernung der französischen Sprache. Frankfurt a M. 1850. 8. r. — 85. II. 1.
- Peplier.** Grammaire françoise & allemand Lipsiae. 1767. 8. r. — 703. D. IV. 60.
- Pokorny.** Francia-magyar és magyar-francia szótár 1. 2. *füzet.* Budapest. 1880. 8. r. — 1064. H. III. 21. 22.

- Premières lectures francaises pour les écoles primaires avec vocabulaire francais.** 51. édition. Strassburg. 1883. 8. r. — 1758. G. I. 55.
- Putnoky M.** Etymologicum-magnum Romaniae. Budapest, 1887. 8. r. — 2181 M. VII. 42.
- Reban.** Der deutsche Jugendfreund. Reitlingen. 1838. 8. r. — 16. F. III. 24.
- Reybaud-Ghäsy.** Fräulein von Malepeire. Wien 1855. 8. r. — 17. E. IV. 31.
- Reybaud-Günther.** Scenen modernen Lebens. Wien. 1855. 8. r — 18. E. IV. 30.
- Riedl.** Der Wiener Secretär. Wien. 1826. 8. r. — 30. III. 9.
- **Sz. Német nyelvtan.** 6. kiad. Budapest. 1876. 8. r. — 1603 H. V. 90. *Másod péld.* 895. H IV. 53.
- **Mutatványok a német irodalomból.** Budapest. 1868. 8. r. — 1049. H. IV. 89.
- Dr. Roth.** Dramatische Dichtungen. Kronstadt. 1843. 16. r. — 21. C. I. 9.
- Sauzeau.** La démocratie. Tom. I. Poitiers. 1881. 8. r. — 2030. K. V. 12.
- Schiller Fr.** Wilhelm Tell *magy.* Heinrich G. Budapest. 1883. 8. r. — 2610. H. VI. 82.
- **H. A német irodalomtörténet vázlata.** Budapest. 1871. 8. r. — 1557. H. V. 81.
- Schröder.** Adelaide. Wien. 1781. 8. r. — 1398. E. V. 66.
- Schwicker.** Deutsches Lesebuch. I. u. II. Thl. Budapest. 1876. 8. r. — 722. H. V. 24. 25.
- Scott.** Moredun. Wien. 1855. 8. r. — 26. E. IV. 29.
- Sheakespeare's** König Heinrich der VI. Wien. 1626. K. 8. r. 1400. G. I. 61.
- Stifter-Aprent.** Német olvasókönyv. Budapest. 1871. 8. r. — 521. H. VI. 31.
- **Lesebuch für Realschulen.** Budapest. 1864. 8. r. — 508. A. IV. 43.
- Sue.** La vigie de coat-ven. Paris. 1846. K. 8. r. — 22. G. I. 25—27.
- Szabó J.** Szemléltető alaktan II és III. rész. Budapest. 1878. 8. r. — 956. H. VI. 40. 41.
- Semak-Toepler.** Német grammatika. Budapest. 1870. 8. r. — 524. G. IV. 64.
- Er. Szemák I.** Elméleti s gyakorlati német nyelvtan. Budapest. 1882. V. Kiadás 8. r. — 1721. H. III. 94.
- **Német olvasókönyv I. és II. r.** Kassa. 1877. 8. r. — 846. H. III. 47. H IV. 21.
- Theatre de Compagne.** Paris. 1979. 8. r. — 2031. K. V. 13.

- Thomas.** Uj francia és magyar grammatika. Soprony. 1763. 8. r. — 701. E. II. 5.
- Toldy.** Német-magyar tudományos műszótár. Pest. 1858. 8. r. — 1077. H. III. 24.
- Thury J.** A kasztamunii török nyelvjárás. Budapest. 1885. 8. r. — 1830. M. III. 100.
- Weiszen's** Trauerspiele Karlsruhe. 1782. 6. r.— 27. E IV. 33.
- Wolf.** Poetischer Hausschatz des deutschen Volkes. Leipzig. 1839. nagy. 8. r — 14. E. IV. 1.

V. TÖRTÉNELEM ÉS RÉGÉSZET.

- Annaei F** Epitome rerum Romanarum. Ed. stereot. 16. r. — 705. A. I. 9.
- Asbóth J.** Bosznia és Hercegovina. Budapest 1887. nagy 8. r.— 2109. L. III 7. 8.
- Asbóth L.** Emlékiratai az 184⁹/₉-ki magyarországi hadjáratból. I. k Budapest. 1862. 4 r. — 149. D. VI. 19.
- Archaeologiai közlemények.** Budapest. 1886. fol. — 1998. E. VI. 7. — 2096. E. VI. 8.
- Aurelii Victoris** Historia Romana. Ed. ster. Lipsiae. 1829. 16. r. — 702. A. I. 12.
- B.** Ausztria hivatása és egy magyar birodalom lehetősége. Budapest. 1861. 8. r.— 1927. G. V. 23.
- Bakk E.** A Bakk- és Jancsó-család története. Budapest. 1883. nagy 8. r. — 1719. H. V. 93.
- Az 1848—49-ki szabadságharcz alatti események Vizaknán. Budapest 1880. 8. r. — 1718. H. V. 92.
- Ballagi A.** Colbert I. r Budapest. 1887. 8. r.— 2148. M. VII. 23.
- Barna F.** A mordva nép házassági szokásai. Budapest. 1887. 8. r. — 2178 M. VII. 39.
- A votják nép multja és jelene. Budapest. 1885. 8. r. — 1943. M. III. 141.
- A votjákók pogány vallásáról. Budapest. 1885. 8. r. — 1945. M. III. 142.
- Bartalls.** Ortus et occasus imperii Romanorum in Dacia. Ponzonii. 1787. 4. r. — 669. A. V. 172.
- Basthi.** Magyarok emléke. Buda. 1836. 8. r. — 642. F. IV. 21.
- Battazékl.** Hitregetan Pest. 8. r. — 150 D. IV. 45.
- Becker.** Mittlere Geschichte III. Zeitraum. (*Ceimlap nélkül.*) 8. r. — 646. D. V. 12.
- Benkő J.** Az erdélyországi nemes Székely nemzetnek képe. Kolozsvár. 1806. 8. r. — 713. D. V. 69.
- Imago nationis Siculicae. Cibini et Claudiopoli. 1791. 8. r. — 661. E. II. 19.

- Benkő J.** Imago inclytæ in Transsylvania Nationis Siculicæ historico politica. Cibinii. 1837. 8. r.— 1736. H. VI. 93.
 „ Transsylvania. Claudiopoli. 1884. 8. r.— 335. B. II. 11. 12.
- Bethlen W.** Historia de rebus Transylvanicis. Edit. II. Tom. I. Cibinii 1782. 8. r. — 313⁷. K. II. 10.
- Bonaparte** Titkos emlékiratai. Debreczen. 1863. (*Öt kötet 3 drban.*) 8. r. — 360. D. IV. 26. 27. 28.
- Bonfinii-Sambucci.** Historia Panonica. Coloniae Agrippinae-1690 fol.— 159. B. VI. 2.
- Dr. Bozóky.** Római világ. Budapest. I. k. 1884. II. k. 1885. k. 8. r. — 1874. K. II. 1. 2.
- Bredow.** Világtörténeti nevezetes események. Kolozsvártt. 1844. 8. r. — 156. B. V. 62.
- Bronikovszky.** Polen im XVII-ten Jahrhunderte oder Johaunes III. Sobieski und sein Hof. Halberstadt. 1830. 8. r.— 820. E. V. 41.
- Buda várának visszavétele.** (*Czimlap nélkül. A vége is hiányzik.*) 8. r. — 357. G. IV. 74.
- Bumüler—Danajlic.** Világtörténet. Pest. 1858. 8. r.— 157. E. IV. 5.
- Bunyitai.** Szilágymegye középkori emlékei. Budapest. 1887. 8. r.— 2145. M. VII. 22.
 A mai Nagyvárad megállapítása. Budapest. 1885. 8. r. — 1880. M. III. 117.
- Burjan.** De dupplici ingressu Georgii Blandratae. Csik-Somlyó. 1806. 8. r. — 915. E. II. 3.
- Bussieres.** Flosculi historiarum Venitiis. 1644. 16. r.— 764. A. I. 20.
- Cantu.** Világtörténelem. Eger. 1861—65. 12 drb nagy 8. r. — 349. C. IV. 8—19.
- Castillioi—Brózik.** Mexico felfedezése és meghódítása. Budapest. 1878. 8. r. — 1141. H. I. 33.
- Ché.** Figyelmeztetés korszakunkra. Bécs 1844. 8. r. 351. A. V. 72.
- Conspectus brevis historiae.** Claudiopoli. 1811. 8. r. — 1844. A. V. 166.
- Curtius-Fröhlich.** Görögország története. I.—VI. k. Budapest. 1875—80. 8. r. — 1652 M. I. 4.—9.
- Cserel M.** Historiája. Pest. 1852. 4. r. — 148. D. VI. 58.
- Csudai.** A magyarok története. Szombathely. 1884. 8. r. — 1761. H. IV. 150.
 Világtörténelem II. k. Szombathely. 1886. 8. r. — 2130. K. III. 38.
- Csutak.** Aradi fogságom alatt irt adatok. Budapest. 1868. 8. r. — 1253. H. I. 6.
- Deák F.** Rövid észrevételek Kemény János önéletleírásáról. Budapest. 1886. 8. r.— 2113. M. VII. 9.
 A kolozsvári ötves legények strike-ja 1573-ban és 1576-ban. Budapest. 1886. 8. r. — 2001. M. I. 157.

- Gr. Desewffy E.** Gróf Desewffy Aurél hátrahagyott munkáiból. Pest. 1843. 8. r. — 1103. B. V. 46.
- Dissertatio critica de sacra Hungariae corona.** Budae. 1790. 8. r. — 1347. A. V. 173.
- Dóczi.** Európa tekintete. Bécs. 1829. nagy 8 r.— 712. C. III. 7.
- Dolinay.** Történelmi arczképcsarnok. Budapest. 1886. 8. r. — 1919. G. VI. 9.
- Dupanloup-Füssy.** A szeptember 15-iki conventio és a december 8-iki encyclika. Budapest. 1865. 8. r. — 861. A. V. 92.
- Dugonics.** A magyaroknak uradalmaik. Pest és Pozsony. 1801. 8. r. — 1030. C. IV. 32.
- Dunker-Jónás.** Az ó-kor története. I. k. Budapest. 1874. 8. r. — 967. D. II. 20. II. köt. Budapest. 1875. 8. r. — 741. H. VI. 71.
- Erdélyi A.** Erdélyről. Kolozsvár. 1849. 8 r.— 343. D. V. 37.
- Érdy.** Szent István első magyar király életirata. Pest. 1854. 4. r. — 145. D. VI. 61.
- Falk és Dux.** Koronázási emlékkönyv. 1867. junius 8. Pesten. fol. — 534. C. VI. 1.
- Farkas.** Országgyűlési emlékkönyv. 1866—67. Pest. 1867. 8. r. — 1102. H. III. 9.
- Fáy.** A jelen korban megjelent összeállítások a hon legközelebbi teendői körül. Pesten. 1856. 8. r. — 1930. G. VI. 27.
- Fejér.** A magyarok ősrokonairól. Pest. 1852. 8. r. — 145. H. IV. 43
- „ **G.** *Dissertationes in res Hungariae veteris historico-criticae.* Budae. 1837. 8. r. — 656. G. IV. 52
- Fejérpataky.** A királyi kancellária az Arpádok korában. Budapest. 1885. 8. r. — 1879. M. III. 119.
- „ **Magyarországi városok számadás-könyvei.** Budapest. 1885. 8. r. — 1879. M. III. 118.
- Fényes.** Magyarország leírása. I. és II. r. Pesten 1847. 8. r. — 1794. H. IV. 162.
- Fináli.** Az erdélyi Muzéum-egylet évi tudósítása 1866—67-ről. Kolozsvár. 1868. 8. r. — 758. D. V. 41.
- Florianus M.** *Chronica minora.* Budapestini. 1885. 8. r. — 1826. M. III. 96
- Dr. Fraknói.** Magyar országgyűlési emlékek 1526—1597. Budapest. 1874—83. I.—VIII. n. 8. r. — 1705. M. IV. 11—18.
- Dr. Fraknói és Dr. Károlyi.** Magyar országgyűlési emlékek történeti bevezetésekkel IX. Budapest. 1885. 8. r. — 1856. M. III. 72.
- Dr. Fraknói.** *Értekezések a tört. tudományok köréből.* VI.—X. k. Budapest. 1876.—78. 8. r. — 1715. M. V. 27.—49.

- Frankl.** Magyarország története. Budapest. 1864. 8. r. — 1144. E. 53.
A bécsi békekötés 1806-ban Győr. 1856. 8. r. — 1259. A. V. 105.
- Frassardus et Gominæus duo gallicarum rerum scriptores nobilissimi.** Frankfurt. 1894. 16. r.— 650. B. I. 13.
- Freeman-Marczall.** Világtörténelem. (*hiányos*) — 802. H. VI. 64.
- Fridvalszky.** Reges Hungariae Mariani. Viennae. 1775. 4. r. — 334. D. V. 38.
- Galgóczi.** A székely kérdés. Budapest. 1874. 8. r. — 1120. H. II. 7.
- Gelcich és Thallóczy.** Ragusa és Magyarország összeköttetésének oklevéltára. Budapest. 1887. 8. r. — 2189. M. VII. 51.
- Griesinger.** Geschichte der Deutschen. Stuttgart. 1874. 8. r. — 1553. L. I. 28—31.
- Guizot--Gyeröfy.** Washington. Pest 1851. 8. r. — 153. F. IV. 59.
- Guthrie u. Gray.** Allgemeine Weltgeschichte. Troppau 1785 k. 8. r. — 1485. E. I. 12. 13. 13. a.
- Gvadányi.** Világhistoriája. (*A 35 laptól kezdve.*) Pozsony. 1796. 8. r. — 147. C. IV. 30. 31.
- György.** Az annyvéri Magyarok. Budapest. 1870. 8. r. — 1387. E. V. 74.
- Hampel.** Az országos régészeti és embertani társulat évkönyve. 1879—1885. Budapest. 1886. 8. r. — 1997. J. IV. 45.
- Hampel.** Adalék Pannonia történetéhez. Antonius Pius korában. Budapest. 1884. 8. r. — 1780. M. III. 48.
- Hatvani.** Magyarország történelme. I—IV. k. Pest. 1860.—63. 8. r. — 968. D. III. 18—23.
Rajzok a magyar történelemből. Pest. 1859. 8. r. — 966. D. III. 24.
- Helmár.** Bonfiniusnak, mint történetírónak jellemzése és műve kútfőinek kimutatása s bírálati méltatása. Budapest. 1876. nagy 8. r. — 1675. M. II. 7.
- Heltay.** Magyar krónika N. Győr. 1789. nagy 8. r. — 743. E. III. 1 2.
- Herczeg-Primás** három irata és b. Eötvös J. levele hozzá. Pest. 1867. 8. r. — 432. H. VI. 9.
- Heya.** A keleti kérdés leálczázva és Lengyelország. Budapest. 1878. 8. r. — 1431. H. VI. 6.
- Horn.** Ulyseæ. Lugduni Batav. 1671. 16. r. -- 359. A. I. 25.
- Horváth.** Unio. Kalocsa. 1859. nagy 8. r. — 640. C. IV. I.
, A kereszténység első százada Magyarországon. Budapest. 1878. 8. r. — 1266. H. I. 38.

- Horváth.** Magyarország függetlenségi harczának története. Genf 1865. 8. r. I.—III. kötet 2009 K. 28. 30.
- **Magyarország történelme.** Budapest. 1871. I.—IV. k. 1872. V. VI. 1873. VII. VIII k. 8. r. — 2125. K. IV. 26. 33.
  - **Huzsonöt év Magyarország történelméből.** 1823. — 1884-ig. Pest 1868. 8. r. — 960. D. III. 7. 8. 9.
  - Magyarok története rövid előadásban.** Pest. 1862. 8. r. — 337. G. III. 44.
  - Magyarok története az ifjuság számára.** 2. r. (*egy drban*). Pest. 1847. 8. r. — 338. F. IV. 43.
  - **Magyarország függetlenségi harczának története.** 1848—49-ben I—III. kötet Budapest. 1871—72. 8. r. — 1558. L. V. 6. 7. 8.
  - Párhuzam az Európába költözködő magyar nemzet s az akkori Európa polgári s erkölcsi műveltsége között.** Pest. 1847. 8. r. — 752. E. V. 19.
  - **A magyarok története.** Budapest 1875. 8. r. — 801. H. V. 34. 35.
  - A magyarok története.** Pápa. I. 1842. 8. r. — 336. F. IV. 24. II. r. 1843. 8. r. 336. G. IV. 33
- Horváth—Vasary.** A magyarok története rövid előadásban. Budapest. 1866. k. 8. r. — 535. F. III. 17.
- Dr. Hunfalvy.** Dél-Európa, különös tekintettel a néprajzi viszonyokra. Budapest. 1884. 8. r. — 2102. K. IV. 85.
- **A magyar birodalom fő drajza. különös tekintettel a néprajzi viszonyokra.** Budapest. 8. r. — 2101. K. IV. 34.
- Hunfalvy.** Értekezések a történettudományi osztály körélöl. Budapest. 1867. 8. r. — 1714. V. 26.
- Egyetemes történet** 1. k. Pest. 1851. 8. r. — 353. F. IV. 13.
- Jóska S.** Positiones ex historia universali. Claudiopoli. 1821. 8. r. 1357. D. V. 168.
- Jedlicska.** Társadalmi testvérharcz a modern jogállam s a kath. egyház között. Esztergom. 1879. 8. r. — 1270. H. II. 13.
- Jászay.** A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után. Pest. 1846. 8. r. — 872. B. IV. 6.
- Jakab E.** Kolozsvár története. Budán. 1870. 2. k. 4. r. — 710. D. IV. 14. 15.
- Istvánfi.** Historia regni Hungariae. Viennae., Pragae et Tereszti. 1758. 4. r. — 160. A. VI. 5.

- Ipolyi.** Magyar műtörténelmi tanulmányai. Budapest. 1878. 8 r — 1455. H. I. 43.
- Alsó sztrégovai és rimai Rimay János ailla iratai és levezélése. Budapest. 1887. — 2087. M. VII. 3.
- Dr. Edvi Illés.** Világtörténet. 1. és 2 k. Pest. 1846. 8. r. — 152. E. V. 45. 46.
- Kallai F. A** magyar nemzetségről. Pest. 1836. 8. r. — 344. E. V. 37.
- Kálmány.** Mythologiai nyomok a magyar nép nyelvében és szokásaiban Budapest. 1887. 8. r.— 2180. M. VII. 41.
- Katancsich.** Elementa numismaticeae. Budae. 1799. 8. r. — 686. F. IV. 62.
- Kazy.** Historia regni Hungariae. 1001—1037. Tirnaviae. 1737. fol. — 158. B. VI. 3.
- Kazinczy.** Martius Galeot könyve Mátyás királyról. Budapest. 1863. 8. r. — 329. C. V. 30.
- Keleti ügy.** 1853—56. melléklet a „Magyar-sajtó.“ 76. sz. 369. C. I. 3.
- Keleti K** Hazánk és népe Budapest 1873. 8. r. — 1180. H. V. 29.
 • Honismertető Budapest. 1873. 8. r. — 1129. H. I. 19.
- Gróf Kemény.** Erdélyország történeti tára I. k. Kolozsvártt. 1837. 8. r — 1026 H. VI. 23.
- Kerékgyártó.** Magyarország történetének kézi könyve Budapest. 1867—1870. 8. r. — 533 F. IV. 27—32.
- Kerényi.** A Világtörténelem időrendi átnézete Budapest. 1875. 8 r. — 822. H. V. 39.
- ! **Magyarország történeténczének időrendi átnézete.** Budapest. 1876. 8. r. — 434. H. V. 40.
- Kéri.** Imperatores Orientis a Constantino Magno ad Constantinum ultimum. Tirn. viae. 1741. fol—536. A. VI. 14.
- Kandra.** Szabolcs-vármegye alakulása. Budapest. 1884. 8. r. — 1778. M. III 47.
- Kiss.** A világ történetei. Pest. 1852. 8. r. — 651. F. IV. 50.
- Klio.** (A czimlap az első 4. l. hiányzik.) 8. r. — 358. G. IV. 75.
- Kaler.** Wann war das ? Innsbruck. 1934. 2 Bde. 8. r. — 888. F. III. 3. 4.
- Kovács.** Korkérdések I. F. A pápa világi fejedelemsége. Pest. 1850. 8. r. — 423. A. V. 52.
- Kozma.** A székelyföld állapota. Budapest 1879. 8. r. — 155. H. II. 43.
- Környei.** Magyarország története a legújabb időkig. Budapest. 1880 8. r. — 1126. H. VI. 21.
- Köváry.** Okmánytár az 1848—49-iki erdélyi eseményekhez Kolozsvártt, 1861. 8. r. — 1252. H. IV. 56.
 Erdély története 184⁹/₁₀-ben. Pest. 1861. 8. r. — 1251. H. I. 11.

- Köváry.** Erdély történelme. Pesten. 1859. 3 kötet (*egybe kötve.*)
n. 8. r. — 374 E. III. 10.
Erdély régiségei Pest 1852. 8. r. — 747. G. IV. 18.
Magyar viseletek és szokások Pest. 1860 8. r. —
1112. D. V. 2.
Erdély nevezetesebb családai. 8. r. — Kolozsvártt.
1854. 8. r. 350. D. V. 2.
Székelyhonról Kolozsvár t. 1842. 8. r. — 331. E. IV. 6.
- Kultsár.** Krónika Pest. 1805 8. r. — 1928. G. VI. 30.
- Dr. Kuncz.** A demokrácia eszméje és szervezete. Budapest. 1885.
8. r. — 1798. M. III. 60.
Ladányi. A magyar alkotmány története Debreczen. 1873.
n. 8. r. — 959. D. IV. 3.
- Lenk v. Treunfeld.** Erklärung des stammbaumes sämtlicher
53. Könige von Ungarn. Wien. 1840 8. r. — 1741.
H. IV. 158.
- Dr. Lipp.** A keszthelyi sírmezők. Budapest. 1884. 2. r. — 1775
C. VI. 24.
- Gr. Lázár.** Székely ispánok és alispánok a mohácsi vészig. Bu-
dapest. 1881. 8. r. — 1483. H. III. 52.
- Lehrbuch** der neueren Staatengeschichte I. Theil. Wien. 1847.
— 1554. L. I. 32 ; III.—IV. Thl Wien. 5826. 8. r. —
E. 8. 9.
- Lehrbuch** der Weltgeschichte. Ofen. 1838. 8. r. — 155. F. IV. 41.
- Llőznyai.** Origo gentium et regnorum. Debreczen. 1683. 8. r. —
558. F. 44.
Marczali. Magyarország története II. József korában. III.
k. Budapest. 1888. r. — 2186. M. VIII. 47.
- Molnár.** Lehel kúrtjének ismerete. Pest 1803. — 365. A. V. 191.
- Magyar és Erdélyország** kis tükre. Debreczen 1824. 8. r. —
652. E. II. 18
- Magyarországi** Crouy nemzetségnek története, nemzedékrende
és oklevéltára. Pest 1884. 4. r. — 339. D. VI. 55.
- Majláth.** A szőnyi béke okmánytára. Budapest 1885. —
1883. M. III. 121.
Az 1642. évi szőnyi békekötés története. Budapest.
1885. 8. r. — 1855. M. III. 73.
- Maine-Summer-Pulszky.** A jog őskora. Budapest. 1875. 8. r. —
1667. M. I. 30.
- Mangold.** Világtörténelem III. k. Budapest 8. r. — 1819. G. VI. 7.
• A magyarok története. Budapest. 1885. 8. r. — 1818.
G. VI. 6.
A magyarok oknyomozó történelme. Budapest. 1887.
II. kiadás 8. r. — 2128. G. VI. 6.
• Világtörténelem. Budapest. 1878—9. 8. r. I.—III. kötet.
919. IV. 36—38.

- Matusik.** Erdély külön történelme. Kolozsvártt. 1868. 8. r. — 1121. D. IV. 57.
- Mausoleum** Regni Hungariae regum et ducum. Eger 1758. k. 8. r. — 345. F. I. 18.
- Meynert.** Kurzfasszte Geschichte Oesterreichs. Wien. 1851. 8. r. — 554 E. V. 14.
- Michaud—Gyurics.** A kereszties hadak története. Pest 1853 k. 8. r. — 655. F. IV. 61.
- Gr. Mikó.** Erdélyi történelmi adatok. II. köt. Kolozsvártt. 1856. 8 r. — 340. B. V. 7.
- Mit köszönünk a forradalomnak?** Budapest. 1875. 8. r. — 2042. K. IV. 16.
- Müller.** Die k. k. öst. Armee. 2. Bd. Prága. 1845. 8. r. — 760. D. IV. 53.
- Nádasi** Occupationes Morientium. Tyrnaviae. 1753. k. 8. r. — 1086. B. I. 8.
- Nagy és br. Nyáry.** Magyar diplomáciai emlékek Mátyás király korából I—IV. Budapest 1875—78. nagy 8. r — 1701. M. III. 23—26.
- Nagy.** Késmárki Tökölyi Imre secretáriusának diariumja. Budapest 1861. 8. r. — 325. C. V. 7.
- Anjoukori okmánytár. IV. kötet Budapest 1884. 8. r. 1782. M. III. 44.
- Anjoukori okmánytár. V. köt. Budapest. 1887 8. r. — A. 2144. M. VII. 21.
- Br. Nyári A.** A heraldika vezérfona'a. Budapest. 1886. 4. r. — 1980. L. III. 6.
- Neumann S.** A magyarok története. Budapest. 1879. 8. r. — 1288. H. IV. 11.
- Orbán B.** A székelyföld leirása. I—V. k. 537. D. VI. 56.
- Országgyűlés** naplója 1842-ből 31-ik gyűléstől kezdve fol. — 1104. C. VI. 20.
- Ortus et progressus** in Dacia gentium ac religionum. Kolozsvártt. 1741. k. 8. r. — 347. E. 1. 3.
- Ortvay.** Összehasonlító vizsgálatok a hazai és észak európai praehistorikus köcszközök eredete és régisége körül Budapest. 1885. II. fele 1862. M. III. 69. a b.
- Dr Ortvay.** A praehistorikus köcszközök régiségi jellegeiről. Budapest 1866. 8. r. — 2007. M. III. 154
- Otrokocsi.** Origines hungaricae. Franequaerae (Frieslandban.) 1693 k. 8. r. 3 — 663. F. I. 1.
- Óváry.** Oklevéltár Bethlen Gábor diplomáciai összeköttetései történetéhez. Budapest 1886. 8. r. — 2094. M. VIII. 2.

- Óri.** Margitsziget történelme. Kassa. 1875. 8. r. — 803.
H. IV. 7. 8
- Pákh.** Országgyűlési beszédvár. Budapest. 1866. 4. r. —
(csonka) 1099. D VI. 53
- Pálma.** Notitia rerum hungaricarum. Nagy-Szombat. 1775. 8.
r. — 333. B. II. 13. 14. 15.
- Pápai.** A bertalan éj. Budapest. 1879. I. k. 8. r. — 1429.
H. VI. 72.
- Pauler Gy.** Wesselényi Feerncz Nádor és társainak összeeskü-
vése 1664—1671. Budapest. 1876. I—II. k. 8. —
1656. M. I 15. 16.
- Péczely.** Magyarok történetei Azsiából kijövetelöktől fogva
a mai Idökig Debreczen 1837 8 r. — 332. D V. 29.
- Pelles-Thosbald.** Napoleons Feldzug im J. 1809 I. II. B.
Stuttgart. 1824. 8. r. — 561. E. II. 10. a. 10. b
- Peregriny.** Magyarország története. Budapest. 1866. 8. r. —
555. D IV. 54.
- Pesty.** A világ történelem napjai. Budapest. 1870. nagy 8.
r. — 538. C IV. 20 21.
Az eltűnt régi vármegyék I—II. Budapest. 1880.
nagy 8. r — 1688. M. II. 27 28.
A magyarországi várispánságok története különösen
a XIII. században, Budapest. 1882. 8. r. (3 f) —
1685. M. II. 20
A szörényi bánság és Szörény vármegye története.
I—III. k. Budapest 1878 8. r 1684. M II. 17 —19.
Száz politikai és történeti levél Horvátországról. Bu-
dapest 1885. 8. r. — 1817. M. III. 65.
Magyarság helységnevei történeti, földrajzi és nyelv-
vészeti tekintetben. Budapest. 1888. 8. r. — 2194.
M. VIII. 56.
- Plutarchus.** Él trajzok ford. Szilasi M. Budapest. 1880. 8. r. —
1277. H. I. 25. 26.
- Podhraczký.** Budaromásának emlékezete Buda. 1841. 8. r. —
897. D IV. 29.
- Pör.** Szent István király. Budapest. 1871. 8. r. — 624. H. I. 42.
- Pray.** Annales veteres Hunnorum, Avarum, et Hungarorum.
Vindobonae 1851. fol.— 161. A. VI. 2. 3. 4.
- Radványi.** Margitsziget története. Pest. 1858. — 440 A. V. 184.
- Rajcsány.** Magyarország története. Pest. 1852. k. 8. r. — 66.
Cs. I. 13.
Magyarország története. Budapest. 1873. 8. r. —
346. H. V. 56.
- II. Rákóczi F.** Kiadatlan levelei. Budapest 1861. 8. r. — 327. C. V. 6.
- Ránolder.** Elisabet, Herzogin in Bayern, erste Königin von
Ungarn. Wien, 1854. 4. r. — 352. D. VI. 35.

- Révész.** Etel laka. Debreczen. 1859. nagy 8. r. — 303. D. IV. 12.
- De Rewa.** Commentarius de sacra regni Hungariae corona. Claudiopoli. 1735. 4. r. — 643. E. III. 7.
- Ribárl.** Világtörténelem I. r. 1872. III. r. 1871. Budapest. — 1866. G. III. 48. 49.
- Magyarország oknyomozó történelme.** Budapest. 1868. 8. r. — 623. H. V. 3.
- Roteck.** Allgemeine Weltgeschichte. Stuttgart. 1846. k. 8. r. — 348. G. I. 17—21.
- Rudimenta historica.** Tyrnaviae. 1748. k. 8. r. — 1328. G. I. 6.
- Der russische türkische Kriegs-Schauplatz.** Wien. 1854. — 439. A. V. 125.
- Schels.** Kriegsscenen als Beispiele des Felddienstes. III. Bd. Pest. 1843. 16. r. — 781. E. V. 47.
- Schezeus.** Ruinae Panonicae ed. Eder. Cibinii. 1797. 4. r. — 658. D. IV. 1.
- Schwarz Gy.** További adalék a görögök politikai irodalmának kritikai történetéhez. Budapest. 1886. — 1942. M. III. 115.
- Melyik görögállam közelítette meg leginkább a képviseleti rendszer alap gondolatát. Budapest. 1886. 8. r. — 1992. M. III. 137.
- Somhegyi.** Egyetemes világtörténet. Budapest. 1870. 8. r. — 621. G. III. 10. 11. 12.
- Br. Stoffel** ezredes jelentései a porosz hadseregről és népről, fordította Honvéd. Budapest. 1871. 8. r. — 1325. E. V. 167.
- Svasztics J.** A magyarok czimere. II. kiad. Pozsony 1805. 8. r. — 818. G. IV. 56.
- Symonds-Puls** ki. Renaissance, Olaszországban. Budapest. 1881. 8. r. — 1666. M. I. 28. 29.
- Synopsis** Historiae Romanorum imperatorum. 1830. (kézirat) 4. r. — 659. E. V. 35.
- Szabó F.** A legújabb kor története. Budapest. 1880—81. 8 füzet. — 1489. H. V. 58. — 66. 74.
- Szabó K.** Béla király névtelen jegyzőjének könyve a magyarok tetteiről. Pest 1860. 8. r. — 324. G. IV. 19.
- Rogierus** mester siralmas éneke. Budapest. 1861. 8. r. — 328. C. V. 29.
- Erdélyi történelmi adatok.** Kolozsvár. 1862. IV. kötet. 8. r. — 341. H. III. 2.
- Kézai Simon** mester magyar krónikája. Budapest. 1862. 8. r. — 326. C. V. 8.
- Thierry Amadé.** Attila történelme. Budapest. 1865. 8. — 2088. M. VII. 8.

- Szabó K.** Székely-oklevéltár I. k. Kolozsvár. 1872. nagy 8. r.—
744. C. IV. 2.
Kisebb történelmi munkái. Budapest. 1873. 8. r. —
969. H. V. 75. 76.
A magyar vezérek kora. Budapest. 1878. nagy 8. r.—
1283. H. II. 5.
Királyi telepítvényesek-e a székelyek? M.-Vásárhelytt.
1884. — 1875. H. t. 21.
- Dr. Szádeczky L.** Báthory István lengyel királyllyá választása.
Budapest. 1887. 8. r. — 2120. M. VII. 5.
- Szalay L.** Magyarország története. Budapest 1861. II. k. 1862.
III. 1863. IV. 1865. V.-VI. k. 1466. -2124. k. IV. 20.-25.
- Dr. Szentkláray J.** A dunai hajóhadak története. Budapest. 1886.
— 1921. M. III. 129.
" A becskerekai vár. Budapest. 1886. 8. r. — 1995. M.
III. 139.
- Szeremlei S.** A honvédelmi bizottmány keletkezése s a forra-
dalom kitörése 1848-ban. — 1297. H. VI. 70.
- Szilágyi S.** A magyar-forradalom története. Budapest. 1850. 8.
r. — 742. D. IV. 15.
A magyar forradalom férfiai 1848^{9/10} ben. 1 és 2. füzet.
Pest. 1850. 8. r. — 1245. A. V. 29. 30.
- Szilády Á. és Szilágyi S.** Törökmagyarkori történelmi emlékek.
Budapest. 1863-73. 8. r. — I. — IX k. és index —
1704. M. IV. 1—10.
- Szilágyi.** Erdélyország története. Budapest. 1866. 2 k. 8. r. —
559. F. III. 30. 31.
" **F.** Egy lap Erdély legujabb történelméből Budapest.
1867. 8. r. — 1250. H. II. 8.
S. Vértanúk a magyar történelemből. Budapest. 1867.
8. r. — 821. G. IV. 51.
F. A Hóra—Világ. Budapest. 1871. 8. r.— 619. H. III. 8.
F. Rajzok Erdély államéletéből a XVIII. században.
Budapest. 1873. 8. r. — 1249. H. II. 9.
Ifj. Wesselényi Miklós. Budapest. 1875. 8. r. —
1246. H. II. 6
" **S.** II. Rákóczy György és az európai diplomácia.
Budapest. 1875. nagy 8. r. — 1671. M. II. 3.
F. Id. Wesselényi Miklós. Budapest. 1876. 8. r. —
1248. H. II. 10.
S. Erdélyi országgyűlési emlékek. Budapest. 1876—82.
nagy 8. r. — 1706. M. IV. 19—26.
" Bethlen Gábor fejedelem kiadatlan politikai levelei.
Budapest 1879. nagy 8. r. — 1698. M. II. 41.

- Szilágyi S.** Bethlen Gábor és a svéd diplomácia. Budapest. 1882. nagy 8. r. — 1674. M. II. 6.
A linczi béke okirattára. Budapest. 1885. 8. r. — 1895. M. III. 149.
Erdélyi országgyűlési emlékek. XIV. kötet. 1649—1658. Budapest. 1886. 8. r. — 2091. M. VII. 4.
- Szombathy.** Kutfőtöredékek a magyar történelem Jász korszakához. Győr. 1875. 8. r. — 799. H. V. 41.
A magyarok történelme alsóbb oszt. számára. Győr. 1875. 8. r. — 800. H. V. 42.
Történelmi nyelvészet. Győr. 1876. 2. kiad. — 817. H. V. 4.
Magyar történelmi időrend vezérfonala. Budapest. 1877. 8. r. — 816 H. V. 43.
- Taine Hip.—Dr. Toldy L.** A jelenkori Franciaország alakulása I—III. k. Budapest. 1881. 8. r. — 1653. M. I. 10—12
- Gr. Teleky Domokos Szabó K.** A székely határőrség története. Budapest. 1877. 8. r. — 1437. H. 2.
- Gr. Teleki L.** Utolsó szavai. Budapest. 1861. 8. r. — 1383. E. V. 156.
- Thaly K.** Késmárki Tököly Imre naplói, levelei, könyvei és egyéb emlékezetes írásai. 1863. 66. 68. és 73. Budapest. 8. r. — 1702. M. III. 27. — 30.
Adalékok a Tököly és Rákóczi kor irodalomtörténetéhez Budapest. 1872. 8. r. — 1229. H. I. 47. 48.
A székesi gróf Bercsényi család. II. k. Budapest. 1887. 8. r. — 2119. M. VII. 6.
Ocskay László II. Rákóczi Ferencz fejedelem dandárnoka és felső magyarországi hadjáratok 1703—1710. Budapest. 1880. n. 8. r. — 1691. M. II. 31.
A székesi gróf Bercsényi család 1525—1835. Budapest. 1885. 8. r. — 1882 M. III. 120.
- Thierry Amade—Dr. Csiky K.** A római birodalom képe Róma alapításától kezdve a nyugati császárság végeig. Budapest. 1881. 8. r. — 1655. M. I. 14.
- Timon S.** Imago antiquae Hungariae. Viennae. 1762. 4. r. — 653. B. V. 10.
- Tooth.** A görögök története. Pest. 1845. k. 8. r. — 351. G. I. 23
- Toppeltinus.** Origines et occasus Transylvanorum. Lugdumi. 1647. 16. r. — 660. A. I. 22.
- Torma.** Tizenkét római felirat Dácziából. Kolozsvártt. 1863. 16. r. — 683 E. V. 158.
Dacia felosztása a Rómaiak alatt. Kolozsvártt. 1863. 16. r. — 684. E. V. 157.
- A török-orosz európai és ázsiai harcz színhelyének részletes leírása.** Bécs. 1854. 8. r. — 1376. A. V. 95.

- Történeti könyvtár.** Budapest. 184 $\frac{1}{2}$. IV.—XVI. füzet 8. r. — 350. C. 52.—64.
- Trausch J.** Cronicon Fuchsio Lupio—Olfardi num sive anneles Hungarici et Transylvanici Coronae 1847. 8 r. 1734. H. IV. 159.
- Báró Trenk** életének historiája. 1788. 8. r. — 1160 E. III. 22
- Tusnádi.** A székelyek s egy régi baj. Arad. 1863. 8. r. — 457. A. V. 171.
- Ürmösy S.** Az elbujdosott magyarok Oláhországban Kolozsvártn. 1844. 8. r. — 342. E. V. 17.
- Vámbery A.** A magyarok eredete. Budapest. 1832. 8. r. — 1663. M. I. 24.
- Varga O.** A magyarok története. Budapest. 1896. 8. r. — 1986. G. V. 24.
- Vezérfonal** a magyar történelemhez Budapest. 1883. 8. r. — 1618. H. VI. 89.
- Vass.** Erdélyország gyűlései a Vajdák alatt. Budapest. 1869. 8. r. — 620. H. IV. 11.
- Erdély** a Rómaiak alatt. Kolozsvár. 1863. 8. r. — 304. D. IV. 21.
- Vaszary K.** Történelem rövid előadásban a II. o. számára. Győr. 1869. 8. r. — 1118. F. III. 8.
- Világtörténelem** II. k. 1872. 8. r. — 1620. H. III. 93.
- Világtörténelem** II. III. kötet. Budapest 1872. 8. r. — 622. H. I. 1. 2.
- Veber.** Világtörténet. Budapest. 1865. 1—5. k. nagy 8 r.— 711 B. IV. 1—5.
- Velenczel G.** Észak-amerikai egyesült országok történetei. Budapest. 1836. 8. r. 2. k. — 154 D. V. 52. 53.
- Velice A.** Magyarországi török kincstári desterek. I. k. 1543—1635. Budapest. 1886. 8. r. — 2003. M. III. 150.
- Velici Paterculi** historiae Romanae. ed. ster. Lipsiae. 1829. 16 r. — 703. A. I. 11.
- Verancsics A.** Összes munkái Közli Szalay László és Wenczel Gusztáv. Pest 1857—75. I—XII. k. nagy 8. r. — 1703. M. III. 31—42.
- Vida.** Elmélkedések a magyar nemzet viszontagságainak története fölött Pest. 1852. 8. r. — E. V. 16.
- Vizsgálódás** az erdélyi kenyérségről N.-Enyed. 1846. 8. r. — 1080. A. V. 60.
- Wass J.** Szerény vázlata a 11-ik honvédszászlóalj és azzal kapcsolatos erdélyi hadjárat történetének. Brassó. 1872. 8. r. — 1377. A. V. 111.
- Wenczel G.** Magyar diplomáciai emlékek az Anjou korból. I.—III. k. Budapest. 1874—76. 8. r.— 1700. M. III. 20—22.

- Roszisláv galicziai herczeg IV. Béla magyar királynak veje. Budapest. 1887. 8. r. — 2185. M. VII. 46.
- Zopfen.** Grundlegung der Universalhistorie. Halle. 1745. 8. r. — 647. G II. 10.
- Zeilinszky.** Az 1646 iki tokaji tanácskozmány. Budapest 1886. 8. r. — 1985. M III. 138.
- Lónyai Zsigmond és a Nagyszombati béketanácskozmány 1644–45-ben. Budapest. 1886. 8. r. — 1993. M. III. 140.
- Törös János szerepe a linczi békekötésben. 1645. Budapest. 1886. 8. r. — 2095 M. VII 7.
- Az eperjesi tanácskozmány 1647–48 ban. Budapest. 1887. 8. r. — 2164. M. VII. 36.

IV. FÖLDRAJZ, UTLEIRÁS, STATISZTIKA.

- Adámy.** Himmelskugel. Berlin. 1867. — 1549 Musaeum physicum
- András.** Nemes Krasznamegye földzbrosza. Kolozsvár. 1846. — 973. K. 43.
- Anleitung** zur Erdbeschreibung I. Th. Wien 8. r. — 311. F. III. 11
- Ausztriai** honismeret. Bécs. 1854. 8. r. — 140 E. V. 10.
- Ballagi K.** A földgömb. Budapest. 1870. 8. r. — 525. A. V. 183.
- Barácz** S. Hellas Brassó 1884. 8. r. — 1867. K. III. 2.
- Batizfalvy.** A magyar királyság földrajza. Budapest. 1861. 8. r — 375. C. IV. 34.
- Bél.** Compendium Hungariae geographicum. Pozsony és Kassa. 1779 8. r. — 305. E. II. 12.
- Berecz-Lutter.** Mennyiség és természettani földrajz alapvonalai. Budapest 1870. 8. r. — 528 C. V 13.
- Bretechnaider** Európa um 350 nach Christo. Gotha.— 1056. K. 9.
- Európa zur Zeit der Reformation Gotha.— 1055. K. 8.
- Európa in der zweiten Hälfte des X. Jahrhunderts Gotha. — 1060. K 15.
- Európa im Anfange des VI. Jahrhunderts. Gotha.— 1053. K. 6
- Európa zur Zeit der Kreuzzüge. Gotha.— 1057. K 12.
- Európa am Ende des XIV. Jahrhunderts Gotha. 1054. K. 7.
- Európa zur Zeit Carls des Groszen Gotha. 1058. K. 11.
- Európa im Zeitalter Napoleons v. 1789—1815. Gotha. — 1059. K. 13.

- Európa im XVIII. Jahrhunderte bis 1789. Gotha — 1061. K. 17.
- Európa zur Zeit des 30 jährigen Krieges. Gotha — 1062. K. 18.
- Dr. Brozik K. és Paszlavszky Földrajz** Gymnasiumok számára I. A magyar királyság Budapest 1881. 8. r. — 1575. H. IV 100.
- Brzilk.** Középkori utazások. Budapest. 1881. 8. r. — 1276. H. V. 13.
- Csaplovics.** Gemälde von Ungarn. Pest. 1829. 8. r — 539. B. V. 38. 39.
- Cherven.** Az osztrák-magyar Monarchia földirata. Budapest. 1881. 8. r — 1490 H III. 41.
- Czilchert.** Pozsonymegye helyrajzi és statistikai leírása. Buda pest. 1873. 8. r. — 1130. H IV. 10.
- Daniel.** Handbuch der Geographie. Leipzig I—IV Bd. 1874—78. nagy 8. r. — 1192. H. II. 1—4.
- Danielik.** Columbus Pest. 1856. nagy 8. r. — 141. D. IV 22.
- Elekes.** Erdély térképe Kolozsvártt 1861 8. r — 235 K. 26
- Elonchus.** Nomina civitatum, oppidorum etc Magni Princip Transsylvaniae exhibens 8. r — 1032. E. 168.
- Éltes K.** Római út. Gy.-Fehérvárt. 1871. 8. r. — 1272. F. IV 17
- Észak-, és Dél-Amerika** (*Egy félgömbön*) 231. K 20.
- Európa, Ázsia, Afrika, és Ausztrália.** (*Egy félgömbön.*) 230 K 19.
- Európa** térképe. Weimar. — 241. K. 39.
- Fall** abroszok magyarázatai 1. k. 8. r. — 1035. B. IV. 34.
- Fényes E.** Magyarország Statistikája. Pest 1842 I III. k. nagy 8. r. — 319. G IV 5—7.
- Magyarország geographiai szótára. Pest. 1851. nagy 8. r. — 320 D. IV. 23 24.
- A török birodalom leírása. Pest. 1854. nagy 8. r. — 862. D IV. 25
- Az ausztriai birodalom statistikája. Pest. 1857. nagy 8. r. — 1113 D. IV. 2.
- Fischer.** Földrajz a népiskolák számára Pest. 1851. 8. r. — 314. F. IV. 35.
- Földgömb.** 1580. Musaeum physicum.
- Földirati néma abroszok** elemi tanításra K. 38.
- Földrajzi alapvonalak** a középtanodai első osztály használatára. Pest. 1852. 8. r. — 316. A. V 46.
- Fried-féle** 11 drb térkép K. 18—32. a—g.
- Füssi.** Egyetemes földrajz Budapest. 1862.
- Geographia** I. II III folyamata. (*Évszám nélkül*). 313. D. V. 67.
- Goldzieher J.** Palesztina ismeretének haladása az utolsó három évtizedben. Budapest. 1885. 8. r.— 2004. M. III. 151.

- Gönczy Berghaus.** A föld öt része fali abrosza. — 1538. K. 50.
- Gönczy-Perthes.** A magyar korona országainak fali abrosza. — 772. K. 4.
- Gönczy-Felkel.** Földgömb. Prága. — 1550. *Muzaeum physicum.*
- Gönczy-Berghaus-Perthes-Justus.** Magyar korona országai fali abrosza. II. Kiad. — 772. K. 2.
- Gönczy-Perthes.** Magyar korona országainak fali abrosza. 772. K. 10.
- Gönczy.** Európa fali abrosza. — 1164 K. 16.
- „ Pestmegye és tájéka viránya. Budapest. 1864 k. 8. r. — 571. F. III. 18.
- Gönczy-Perthes.** Magyar birodalom fali abrosza. Gotha 1871. — 774. K. 14.
- Dr. Gruber L.** Utmutatás a földrajzi hely meghatározáshoz Budapest. 1883, 8. r. — 1648. H III. 100.
- Hankó.** Torda városának helyirata Kolozsvár. 1844. 8. r. — 454. A. V. 152. 187.
- Haraszthy.** Utazás Észak-amerikában. Pest. 1844. 8. r. — 163. E. III 17. 18.
- Hatschek-Baierber.** Magyarország domborművü térképe. Weimar. 1539. K. 52
- Pest-, Pilis-, Zsol-, Kis Kunmegye térképe. Budapest 974. K. 42.
- Hanke-Kornyei Kuttner.** Egyetemes földirati tankönyve. III. r. Budapest 1877. 8. r. — 1145. H. IV. 35.
- Heller Á.** Fizikai földrajz Budapest. 1880. 8. r — 1460. H. IV. 64.
- Hellmár Á.** A magyar birodalom iskolai fali abrosza. Pozsony. 1878. — 773 K. 5.
- Henszlmann J.** A székesfehérvári ásatások eredménye. Budapest. 1864. fol. — 1712. E. VI. 2.
- Hietzinger.** Statistik der Militär-gränze 1. Thl Wien. 1817. 8. r. — 780. B. IV. 35.
- Statistik der Militär-gränze. Graz. 1840. 8. r. — 780. D IV. 40.
- Hivatalos** Statisztikai Közlemények. II. évf. 3. f. Budapest. 1869. III. évf. 1. 4. f. 1870. és V. évf. 2. f. 1872. nagy 8. r. — 1128. J. IV. 21 - 24.
- Hallán.** Magyarország vasúthálózatának rendszere. — 569 A. V. 189.
- Hoványi.** Olasz út. 1850. I. és II. k. Bécs. 1851. k. 8. r. — 165. E. I. 16. 17.
- Néhány hét a szentföldön. Bécs. 1858. nagy 8. r. — 166. D. IV. 9.
- Hunfalvy.** A magyarbirodalom természeti viszonyainak leírása. Budapest. 1863. 1. k. nagy 8. r — 871. D. IV. 8.
- Hübner.** Geographica globi terraquei synopsis. Cassoviae. 1754. k. 8. r. — 852. B. I. 7.

- Hubner.** Geographica globi tarraguei synopsis. Tyrnaviae. 1755.
— 562. G. II 7.
- d’L’isle.** Nagy kézi illusztrált Atlas. Augsburg. 67. lap. 1748
73. 82. 94. (több évszám nélkül). — 240. K. 35.
- Iter venetum.** Temesvári. 1796. 8. r. — 377. E. IV. 35.
- Jablonszky.** Az osztr. magy. monarchia leírása. Budapest. 1877.
8. r. — 923 H. IV. 33.
- „ Politikai fő drajz. Budapest 1880 8. r — 1280. H. III 42.
- Karatseh.** Spanyolország és Portugália térképe. Budapest. 1864.—
1063. K. 40.
- Kaszap A.** Földrajz Budapest. 1877. 8. r. — 918. H V. 37.
- „ Összehasonlító politikai földrajz. A VIII oszt számára.
Budapest. 1878. 8 r. — 1433 H. V. 38.
- Katancsich.** De Istro eiusque adcolis. Budae. 1798. 4. r —
144. B. IV. 11
- „ Istri adcolarum geographia vetus. Budae. 1826—7.
nagy r 143. B. IV. 9. 10.
- „ Orbis antiquus Budae. 1824. 4 r.— 142. B. IV. 7. 8.
- Dr. Keleti K.** A Balkán-Félsziget némely országai- és tartomá-
nyainak közgazdasági viszonyai. Budapest. 1885. 8.
r. — 1971. K. VII. 1.
- Keleti és Bóthy Leó.** Magyarország Statistikája. Budapest.
(Évszám nélkül). 8. r. — 431. H. V 30.
- Kiepert.** Wandkarte des röm Reiches. Weimar. 1852. 233 K. 23.
- „ Hist-geogr. Atlas der alten Welt Weimar. 1857. (16
Tafeln). 239 D. VI. 66.
- Knauz.** A budai királyi várpalota kápolnája. Budapest. 1862.
1318. A V. 81.
- Kollerffy M.** A magyar korona országainak helységnévtára. Buda-
pest. 1877. 962. J. IV 31.
- Konek.** Magyarbirodalom statistikai kézikönyve. Budapest. 1878.
8. r. -- 1048. H. III 78.
- Kozenn.** Palestina als Schaupl.tz der hl. Gesehichte. Wien.
1167 K. 25.
- Kozma Gy.** Iskolai Atlasz Budapest. 1885. 4. r.— 1870. L III. 5.
- „ Magyarország összehasonlító Statistikája. Budapest.
1879. 8. r. — 1289. H. IV. 50.
- Körner F.** Illustrierte geogr. Bilder aus Oesterreich. Leipzig.
1856. 8. r. -- 315. G. IV. 58.
- Középeurópa néma fali abrosza.--- 229. K. 22 a. b. c.
- Kuncz A.** Szombathely Monographiája. I. r. Szombathely. 1860
8. r. — 1482. H. IV. 1.
- Kunica.** Dacia Siculia. Kolozsvártt. 1731. 8. r.— 1027. C. I 12.
- Laky D.** Földrajz a gymnasiumok számára. I.—II. k. Buda-
pest. 1882. 8. r. — 1585. H. IV. 142. 143.

- Laky D.** Földrajz III. k. Afrika, Ausztralia, Polynesia és Amérika. Budapest. 1884. 8. r. — 1622. H. III. 95.
- Laner F.** A statistika elmélete vázlatban Pest. 1851. 8. r. — 1319. A V. 40.
- Lange-Cherven.** Uj iskolai atlasz. Budapest. 1878. 4. r. — 1435. D. VI. 56.
- Lenker.** Mathematische Erdbeschreibung. Wien. 1818. 8. r. — 123. B. II. 1.
- Lentényi. A** menysiségtani földrajz alapvonalai. Pécs. 1877. 8. r. — 814. H. III. 15.
- Linda.** Descriptio orbis et omnium rerum publicarum. Lugduni. Batav. 1655. 16. r. — 657. D. H. 1.
- Magda.** Magyarország statistikai és geographiai leírása. Pest. 1819. 8. r. — 306. E. II. 14.
- Magyarország** rövid földleírása. Budapest. 1861. 8. r. — 114. E. I. 18.
- Magyar és Erdélyország** rövid ismerete. Pest. 1791. 8. r. — 1931. E. V. 44.
- Magyar statisztikai évkönyv.** Negyedik évfolyam I—IX. füzet. Budapest. 1876. 4. r. — 1133. J. IV. 12—20.
- Mappa részlet:** Örtlesz- és lomniczl csúcs. 1552. — Muzeum physicum.
- Markovics J** Mértani földrajz elemei. M.-Vásárhely. 1848. 8. r. — 122. A. V. 45.
- Maszlaghy.** Római emlékeim. Esztergom. 1879. 8. r. — 1313. H. III. 4.
- Matusik.** Egyetemes földrajz alapvonalai. Kolozsvár. 1858. 8. r. — 309. D. IV. 51.
- Erdély külön földrajza.** Kolozsvár. 1868. 8. r. — 568. D. IV. 39.
- Mersich.** Karte des Groszfürstenthums Siebenbürgen. 1854. — 237. K. 27
- Mittheilungen** auf dem Gebiete der Statistik. Wien. 1851. nagy 8. r. — 321. D. VI. 57.
- Mocsáry.** Nemes Nográd Vármegyének historiai, geographiai és statistikai ismertetése. III. és IV. k. Pest. 1826. — 1926. K. III. 27.
- Nagy K.** Első magyar földteke. 1551. Muz. Phys.
- Nyári J.** Az aggteleki barlang, mint őskori temető. Budapest. 1881. fol. 1713. E. VI. 1
- Népszámlálás** eredménye az 1870. évben. Budapest. 1971. fol.— 1131. C. VI. 2.
- Orbán.** Utazás keleten. Kolozsvár. 1861. 6. k. nagy 8. r. 376. C. IV. 6. 7.

- Dr. Ortway.** A magyarországi Dunaszigetek földirati csoportosulása s képződésök tényezői. Budapest. 1880. 8. r. — 2215. G. V. 38.
- Patacsich.** Sz. kir. Pest városának leírása. Pest. 1831. 8. r. — 1934. F. IV. 73.
- Peschel.** Neue Probleme der vergleichenden Erdkunde. Leipzig. 1879. 8. r. — 1193 H. III. 54.
- Planetarium.** (Föld a holddal). 1547. Muzeum Physicum.
- Pompini.** De situ orbis libri tres. Lipsiae. 2831. 16. r. — 706. A. I. 10.
- Pütz.** Vergleichende. Erd und Völker Kunde. Köln. 187 $\frac{1}{6}$. 8. r. — 1430. H II. 32. 33.
- Ókorbéli földirat és történelem. Budapest 1864. 8. r. — 563. H. VI. 26.
- „ Földrajz és történetan alaprajzai Pest. 8. r. — 323. IV. 61.
- Pütz-Vincze.** Az ó-, közép- és újkorbéli földirat és történelem. alaprajza III k újkor. Pest. 1860. 8. r. — 565. B. V. 42
- Pütz-Vincze-Baranyai.** Az ó-, közép- és újkorbéli földirat és történelem alaprajza. Pest. 1858. 8. r. — 1142. G. IV. 12.
- Pütz-Baranyai.** Az ó-, közép- és újkorbéli földirat történet alaprajza. Budapest 1861. 8. r. — 564. A. V. 50. 51.
- Rajcsányi.** Világegyetem vagyis az egész földnek képe. Pest. 1846. 8. r. — 317. G. IV. 9.
- Rave.** Leitfaden der Geographie. Hannover. 1875. 8. r. — 1047. H III. 80.
- Reclus-Király-Révész.** A föld. 2. k. Budapest. 1879. 8. r. — 1225. J. IV. 1 2.
- Requini.** Európa földrajza az osztrák-magyar monarchia kivételével. Budapest. 1877. 8. r. — 849. H. V. 5.
- Általános összehasonlító földrajz. Budapest. 1878. 8. r. — 920. H. IV 34.
- Rezmer.** Domborművü földteke Berlin. — 1548. Museum phys.
- Ribáry F.** A magyar királyság földirata Budapest. 1863. 8. r. — 874. H I. 20.
- „ A magyar királyság földirata. Budapest. 1877. 8.
- A római birodalom néma fali abrosza.** — 232. K. 21. a. b. c.
- Roth.** Összehasonlító természettani földrajz. Budapest. 1878. 8. r. — 921. H. IV 23.
- Ropp.** Budapest és környékének helyrajzi története. Budapest. 1868. 8. r. — 1672 M. II. 4.
- Salamon-Linkess.** A mennyiség és természettani földrajz. vezérfonala. Budapest. 1870. 8. r. — 529. C. V. 11. 11.
- Scheda.** Erklärung der Abkürzungen auf Planigloben. Wien. 1856. — 475. A. V. 114.

- Scheib.** Peutingeriana tabula itineraria. Wien. 1753. 15 tábla.
— 242. K. 37d
- Schneider Gönczy.** Természettudományi földrajz atlásza, iskolai és házi használatra. Budapest. 1881. 8. r. — 1492. D. VI. 1.
- Scholtz** Az osztrák-magyar monarchia földrajza. Budapest..
1879. 8. r. — 1445. H. VI. 32.
Földrajz. Budapest. I. k. 1880. II. k. 1881. 8. r. —
1892. H. III. 39. 40.
Földrajz. III rész a 3. oszt. számára Budapest. 1841.
8. r. — 1534. H. IV. 9. 4.
Földrajz a gymnasiumok használatára I. r. 1882. —
1619. H. III. 92.
- Schultz.** Rövid math. phys. és politikai földleírás. Pest. 1844
8. r. — 1039. H. V. 97.
- Schwicker.** Általános földrajz, különös tekintettel az osztr.-ma-
gyar monarchiára. Budapest. 1869. 8. — 1439. G. V. 6.
- Simony.** Kleiner Schul Atlas Wien 1854. 2 péld. — 146. K. 46. 47.
- Spezialkarte** der Markgrafschaft Maehren mit Schlesien. 1854. —
234. K. 24.
- Sprunner.** Historisch geogr. Hand-Atlas. Gotha. I. Abth. Atlas
Antiquus. fol. — 716. A. VI. 1.
- Orsz. Statisztikai Hivatal.** Magyarország tiszti cím- és névtára.
Budapest. 1887. 4. r. — 2146. J. IV. 46.
- Statistikai közlemények** I. köt. 1. és 2. füzet. Budapest 1861. 8.
r. — 871. H. III. 43. 44.
- Strass-Hohler.** Bildliche Darstellung der Weltgeschichte. 1540.
— K. 53.
- Stenhauser.** Grundzüge der math. Geographie, u. der Landkar-
tenprojection. Wien 1875. 8. r. — 1171. H. III. 5.
- Streit.** Karte von der österr. ung. Ländern Weimar. 1830. —
245. K. 45.
- Szász K.** Magyarország földleírása rövid vonásokban. Budapest.
1862. 8. r. — 356. H. I. 21.
- Szemere.** Utazás külföldön. Pest. 1840. 8. r. — C. V. 18.
Tomka-Sászky. Introductio in geographiam. Pozsony és
Kassa. 1777. 8. r. — 715. E. II. 8.
- Tóth.** Magyarország, Szerb-Vajdaság, Temesi-Bánság, Erdély-
Horvát-, Tótország és a Határörvidéknek térképe.
247. K. 1.
„ Uti tárcza. Pest. 1844. 8. r. = 164. G. III. 40—42.
- Török.** Geographia Gyermek számára. M.-Vásárhely. 1844.
8. r. — 312. F. IV. 37.
Földrajz. Gyermek számára. 3 évfolyamat. M.-Vásárhely
1846. k. 8. r. — 308. F. III. 12—14.

- Történelmi Atlasz.** Budapest 1873. 4 tábla 972. K. 55.
Unschuld. Leitfaden der darstellenden Statistik auf topographischen Karten. Hermannstadt. 1859. 4. r. — 322 D. VI. 38.
Vállas. Kézi és iskolai atlasz. Pest. 1845. (22 tábla) — 241. D. VI. 65.
Vecsei. Magyar geographiája. N.-Károly. 1757. k. 8 r. — 560. F. I. 11.
Vincze. Egyetemes földrajz a legújabb kutfők nyomán különös tekintettel Magyarországra. I. r. Európa. Budapest. 1863. — 318. B. V. 37.
Magyarország földrajza Budapest. 1863. 8. r. — 307. F. III 10.
Visontay. A magyar állam földirata. Budapest 1868. 8. r. — 566. F. IV. 39.
• **Egyetemes földirat 2. rész (1 kötetben.)** Budapest. 1869. 8. r. — 567. D. 23.
Egyetemes földirat I. és II. r. Budapest. 1681. 8. r. — 1491. H. 39. 40.
Weyland. Die nördliche und südliche Halbkugel. Weimar. 1834. — 238. — K 33.
Xantus. Természettani Földrajz. Budapest. 1879. 8. r. — 1438. H. I. 41.
Zádori. Földünk helyzete a mindenségben. Budapest. 1871. — 252. A. V. 185.
Zafféry. Magyarország és a Földközi tenger mellett elterülő országok rajzoltató földrajza. Budapest 1880. 8. r. — 1322. H. III. 38.
-

VII. MENNYISÉGTAN ÉS CSILLAGÁSZAT.

- Abel K.** Mértan középiskolák felsőbb osztályai számára I. r. Budapest. 1875. II. r Budapest. 1880. 1537 — J. IV. 42.
Almanach. Akadémiai 1886-ra. Budapest. 1885. 1912. M. I. 32; 1887 re. Budapest. 1888-ra. Bueapest 1887. 8. r. — K. V. 19. 20.
Arányi B. Elemi mértan. Budapest 1875. II. 1876. III. 1876. IV. 1877. 8. r. = 808. H. III. 26—19.
• **Ált. számtan és algebra.** Budapest 1874. 8. r. — 746.
Áved A gyulafejérvári meteorológiai állomás megfigyelései. Kolozsvártt. 1883. 2. r. — 1806. C. VI. C. V. 4.

- Bajusz.** Elemző mértan a lapban. Budapest. 1869. n. 8. r.
531 E III. 4.
- Bierbauer.** A fizikának elemei 2-ik kiadás. Győr. 1882. 8. r. —
H. IV. 144.
- Bochkor K.** Magyar állam-számviteltan Budapest. 1883. 1. k. 8.
r. — 1644 H. IV. 98.
- Brassai.** Algebrai gyakorló könyv. I r. Pest 1853. 8. r. — 455.
A. V. 112.
Euklides elemei XV. könyv. Budapest. 1865. 8. r. —
1694. M. II. 37.
- Dr. Bremker.** Georg. Freiherrn von Vega logarithmisch-trigono-
metrisches Handbuch. Berlin. 1859. nagy 8. r. —
1724. C III. 15.
- Bürja.** Der selbstlehrende Geometer Lipcse. 1824. 8. r. — 114.
A. II. 7. 8.
- Dr. Császár.** Algebra Budapest. 1875. 8. r. — 1161. H. III. 19.
Betűszámtn. Budapest. 1867. 8. r. — 292. G. IV. 17.
Szerkesztő planimetria. Budapest. 1880. 8. r. — 1577.
H. IV. 98.
Geometria. Budapest 1877. 8. r. — 848. H. II. 39.
Számtn. I—III. r. Budapest 1875—6. 8. r. — 809. H.
VI. 42—44.
Geometriai alaktan. Budapest. 1879. 8. r. — 1436.
H III. 16.
- Dr. Cserny.** Tájékozás a csillagos égen. Gy.-Fehérvár. 1885. 8.
r. — 1823. K. III. 3.
- Corzan.** Betűszámtni példatár. Budapest. 1868. 8. r. — 577.
D. IV. 19.
Mértani példatár. Budapest. 1864. 8. r. — 476.
D. IV. 20.
Elemi síkmértan. Budapest. 1867. 8. r. — 293.
D. IV. 14.
- Corzan-Avendano.** Számtni példatár. Budapest. 1865. 8. r. —
291. G IV. 23.
Elementa. Geometriae practicae. Pest. 1778. 8. r. — 115.
G. III. 6.
- Ferenczi.** A Determinansok elméletének és alkalmazásának
elemei. 1117. H VI. 13.
- Ferner.** Praelectiones mathematicae. Kolozsvár. (*Évszám nélkül*)
k. 8. r. — 1029. C. I. 2.
- Flammarion-Hoitzy.** Népszerű csillagásztan. Budapest 1882. n.
8. r. — 1601. L. II. 8. 9.
- Gerewich E.** A lefelé menő láncztörtekről. M.-Sziget 1885.
— 2086. k. VI. 5.

- Gotthard.** Az 1884. évi megfigyelések a herényi astrophysikai observatoriumban. Budapest. 1885. 8. r. — 1849. M. III. 79.
- „ A herényi astrophysikai observatorium sarkmagasságának meghatározása. Budapest. 1885. 8. r. — 18. 4 M III. 84.
- Tanulmányok az égitestek photographálása terén. Budapest. 1885 5. r. — 1835. M. III. 85.
- Hadaly.** Elementa matheseos purae. Pestini, 1815. 2. k. n. 8. r. — 867 B. IV. 25. 26
- Hausser.** Anfangsgründe der Mathematik. Neustadt, 1807. 8. r. — 118. II 14. 15
- Hecht.** Von den quadratischen und kubischen Gleichungen, von den Kegelschnitten und von den ersten Gründen der Differential- und Integralrechnung Leipzig, 1824. 8. r. — 870. G. IV. 67.
- Heyesig-Szabóky.** Vezérfonal a rajzolásban körzövel és vonalzóval. Budapest, 1861 8. r. — 1559. L II. 7.
- Vezérfonal mértani tárgyaknak távlati rajzolásában, nézlet szerint. Budapest, 1869. 4 r. — 1560. L. II. 2. 6.
- Hillardt** Geometrische Wandtafeln. Wien. Uebungsblätter. — 248. k 36.
- Hillardt-Dier.** Mértani talitáblák az algymn. és alreáliskolák szá. mára. I. VI. Bécs. — 451. A. V 145.
- Horváth I.** Térmennyiségek. Budapest, 1876, 8. r. — 1200. H. VI. 62.
- Dr. Hunfalvi J.** Az éghajlat változásáról. Debreczen, 1882 8. r. — 2163. H. t. 23.
- Huninger.** A Haynald observatoriumban 1880—1884-ig megfigyelt napfoltok. Budapest, 1885—1888. M III. 91.
- Institutiones mathematicae.** Claudiopoli. 1863. 8. r. 116. C. II. 13.
- Arithmeticae pars. I. Budaë, 1793. — 8. r. — 117. F. II. 18.
- Josepho. O. S.** Institutiones arithmeticae. Budaë. 4. r. — 718. B. IV. 45.
- Jugel.** Geometria subterranea. Leipzig. 1773. 4. r. — 119. C III. 1.
- Kánya.** Számtan Pest, 1848. 8. r. — 106. D. V. 66.
- Koller K.** Mértani nézlettan I. és II. osztályra. Pest, 1852. 8. r. 105 E. V. 6.
- Komnenovics.** Betűszámtan Budapest, 1862. nagy 8. r. — 1597. E. V. 22. a.
- „ Algebra. Budapest, 1862. n. 8. r. — 112. E. IV. 4.

- Konkoly M.** A napfoltok és a nap felületének megfigyelése az ógyallai csillagvizsgálón 1884-ben. Budapest. 1885. 8 r. — 1751. M III. 76.
- Astrophysikai megfigyelések. Budapest. 1885. 8. r. — 1852. M. III. 72.
- Hullócsillagok megfigyelése. Budapest. 1885. 8. r. — 1853. M III 75.
- Adatok Jupiter physikájához. Budapest. 1885. 1886. M. III. 92.
- 615 állócsillag spectruma. Budapest. 1885. 8. r. — 1854. M. III. 74.
- A napfoltok gyakorisága 1872-től 1884-végéig. Budapest. 1885. 8. r — 1839. M. III. 89.
- Koretz.** Elemi Mennyiségtan és Mértan. Pest. 1852. 8. r. — III. C. III. 8.
- König.** Matematikai és természettudományi Értesítő. Budapest. 1882. 8. r. 1—9 füzet. — 1649 H III. 99. a—e.
- Algebra II. füzet. Budapest 1883 8 r. — 1127. H. VI. 15.
- A másodrendű és két független változót tartalmazó parciais Differenciálegyenletek elmélete. Budapest. 1885 8. r. — 1783. M III. 50
- Kövári.** Ueber ein Deductionsprinzip des synthetischen Geometrie. Leipzig. 1856. 8. r. — 2093. K. III. 39.
- König.** Matematikai és természettudományi értesítő. Budapest. 188³/₄. II. k. 188⁴/₈. III k. 8. r. — 1765. 1859. M. III. 70. 71. 188⁶/₆. — 188⁶/₇.
- Krauspér.** Földmértan Budapest. 1869. 8. r. — 1542. L. II. 4.
- Landau-Wohlrab.** Rajzoló Geometria III. füzet Budapest. 1881 8. r. — 1468. IV 12.
- „ Rajzoló Geometria. Budapest. 1881. 8 r. — 1569. H IV 96.
- „ Rajzó ó Geometria. Budapest. 1881. II. füzet. 8. r. — 1.88. H. IV. 45.
- Lovcsányi.** Mennyiségtani földrajz módszertani alapon. Budapest 1879. 8. r. — 1165. H. IV. 85
- Lutter, N.** Betűszámítan. I—IV. füzet. Budapest. 1882. 8. r. — 1063. H. IV. 147—151.
- Mértan 4. kiad 3. füz. t a 7. osztály számára Buda-
pest. 1882. 4. füzet. 8-ik osztály számára. Budapest.
1883 8. r. — 1606. H. IV. 145. 146.
- Betűszámítan. IV kiad Budapest. 1876. 8. r. — 807.
H. II 29
- Betűszámítan. V. kiad Budapest. 1879. 8. r. — 1441.
H. IV. 19.

- Lutter N.** Közönséges számtan 1877. 8. r. 1—3. füzet 8. r. — 1201. H. III. 12. 13. 14.
- Mennyiségtan. Budapest. 1865. 4. köt. 8. r. — 294. G. III. 20. 21. 22. 23.
- Meunyiségtan I. II rész. Mértan Budapest. 1866. 8. r. — 1152. H. VI. 33. a. b
- Mennyiségtan a középt. felsőbb osztályai számára. 2. rész. Mértan. Budapest. 1861. 8. r. — 1108. G. IV. 50.
- A mennyiségtan elemei. Budapest. 1868. 8. r. — 1428. A. V. 48
- A mennyiségtan elemei. Közönséges számtan. II. Budapest. 1872. 8. r. — 687. A. V. 65.
- Mértan. IV. kiad I. és II. füzet. Bugapest. 1881. — 1583. H. IV. 92. 93.
- Mértan 3. kiad. 1875. 8. r. — 805. H. II. 30.
- A métermértékek ismertetése. Budapest. 1873. 8. r. — 697. G. III. 44.
- Maróti.** Arithmetica, ed Varjas. Debreczen 1782. 8. r. — 1155. E. II. 14.
- Martusz-Császár.** Matematikai feladatok. 1878. 8. r. — 1427. H. IV. 20.
- Mauritz.** Közönséges számtan. Budapest. 1874. 1. és 2-ik füzet. 8. r. — 806. H. V. 14. 15.
- Mayer.** Praktische Geometrie. Göttingen. I. 1792. II. 1779. III. 1783. 8. r. — 1025. E. II. 15. 16. 17.
- Mayerhofer-Wagner.** Rajzoló planimetria az I. osztály számára. Budapest. 1881.—1571. H. IV. 98.
- Rajzoló geometria. Budapest. 1880. 8. r. — 1568. H. IV. 95.
- Rajzoló stereometria a középiskola II. oszt. számára. Budapest. 1881. 8. r. — 1570. H. IV. 97.
- Meyer K.** Mértan I. és II. rész. (egybekötve) Kolozsvár. 1846. 8. r. — 1923. K. III. 25
- Mocnik.** Logar. Trig. Tafeln. Wien. 1873. 8. r. — 190. B. IV. 22.
- Moknic F.** Logarithmisch-trigonometrische Tafeln. Wien. 1858. 8. r. — 1723. C. III. 14.
- Mocnik-Arenstein.** Betűszámtan. Budapest. 1867. 8. r. — 530. G. IV. 1.
- Mocnik Klamarik.** Számtan és Algebra. Felgymnasium és felreáltanodai használatra. 1868. 8. r. — 1475. B. V. 44.
- Mocnik-Szabóky.** Mértan a felsőgymn. számára. Budapest. 1869. 8. r. — 288. G. IV. 2.
- Bevezetés a számításbanba. Bécs. 1853. 8. r. — 1024. B. IV. 44.

- Mocnik-Szász.** Számítástan. I-ső és II-ik rész. Pest. 1854. 8. r.—
287. E. III. 6.
- Petzwall.** A csillagászat elemei. Budapest. 1865. 1. k. 8.
r. — 1600. H. 41.
- Petzwall.** Mennyiségtan. Pest. n 8. r. — 745. D. IV. 4.
- Rozsaágl.** Egyetemes kamattábla. Budapest. 1870. 8. r. —
1371. A. 115.
- Sasku K.** Mértani fejtegetések. Budapest. 1862. 8. r. —
103. A V. 57.
- Schabusz.** Leichtfaszliche Anfangsgründe der Naturlehre. Wien.
1865. 1122. 8. r. — F IV. 8.
- Schulhof.** A nézeti mértan elemei I. füzet. Egyenes vonalu
síkok. Budapest. 1868. 8. — 665. H. VI. 35.
és Br. Eötvös Lóránd Mathematikai s természettudo-
mányi közlemények vonatkozólag a hazai viszo-
nyokra Budapest. 1862. — 1881. II.—XVI. k. nagy
8 r — 1709. M. V. 10—24.
- Szabó I.** A nézettani mértan elemei. Budapest. 1871. 8. r. —
575. A. V. 64.
- Szabóky.** Számolástan I—III. r Pest. 1850. 8. r.— 102. E. V. 4.
„ Számolási gyakorlatköny. Bécs. 1855. 104. F. IV. 53.
„ Mértan II r. Tömörmértan és alapháromszögmérés.
Pest 1852. 8. r. — 103. E. V. 3.
- Szolcsányi.** Számítan tudománya Kolozsvár. 1851. 8. r. — 110.
F. IV. 57.
- Tabella Calculatoria.** N.-Szombat. 1751. 16. r.— 1022. C. I. 4.
- Tudnivalók** a méter mértékről. Budapest. 1874. 16. r. — 754.
E. V. 159.
- Vega—Bremiker.** Logarithmisch Trigonometrisches Hand-
buch. Berlin. 1859. 8. r. — 109. G. IV. 15.
- Warga.** Elemi számítan. Pest. 1843. 8. r — 107. A. V. 59.
- Wittstein-Bajusz.** Ötszámjegyű szegletmérésí táblák. Budapest.
1870. 8. — 527. G. IV. 19.
- Zafféry.** Elemi számítan. I. r. Szatmár. 1879. 8. r. —
1426. H. III. 31.

(Folytatása a jövő évben.)

Közli :

Glósz Miksa,
r. tanár, könyvtárnok.

II.

Tanári kar.

1. **Bodosi Lajos**, született Baróthon Háromszékmegyében, június 8-án, 1857; erdélyegyházmegyei áldozár, h. t. nár a III. osztály főnöke; exhortátor. Tanította a hittant az I., II. és V. a latin nyelvet a III. és V. osztályban. H. ó. 18. T. é. 9.

2. **Glósz Miksa** született Tamásfalván, Szepesmegyében, 1845. október 12-én; világi, főgymn. okleveles rendes tanár, a VIII. osztály főnöke, a tanári könyvtár öre, a budapesti philologiai társaság rendes, az erd. róm. kath. irodalmi társulat pártoló, az E. M. K. E. csikmegyei fiókának választmányi tagja, a csiksomlyói jótékony nőegyesület férfi jegyzője, a csikmegyei ált. kath. tanító egyesület könyvtárnoka. Tanította a VII. és VIII. osztályban a latin, a VIII. osztályban a görög s a VI. osztályban a német nyelvet és irodalmat. Azonkívül helyettesítette dr. Medgyesi német óráit a III. osztályban. Heti óraszám 21. T. é. sz. 14¹/₈.

3. **P. Gyergyay J. Dezső**, született K. Csomortánban, Háromszékmegyében, 1862. ápril 23-án; szent Ferenczrendi áldozó-pap, h. tanár, tartalékos táborigazgató, a szent Antal-társulat elnöke, a II. osztály főnöke. Tanította a hittant a III., IV. és VI. a magyar és latin nyelvet a II. osztályban. Heti óráinak száma 18. T. é. sz. 2.

4. **Imets F. Jákó**, született Tusnádon, Csikmegyében, november 12. 1837; erdélyegyházmegyei tb. főesperes, a főgymnasium és főnövelde igazgatója, főgymn. okl. rendes tanár; a meteorol. m. k. intézet külső munkatársa, a csiksomlyói r. k. iskolai pénzalapnál felügyelő és levéltárnok, a csiki kath. tanító egyesület és a somlyói olvasókör elnöke s a magyar történelmi társulat tagja. Tanította a IV. és VII. osztályban a német nyelvet, H. ó. 6. T. é. sz. 27.

Jakab Antal, született K. Almáson, Háromszék megyében 1852. június 8-án; világi okleveles főgymn. rendes tanár, a m. kir. természettudományi társulat rendes tagja, a VII. osztály főnöke. Tanította a mennyiségtant a II., III., V. és VII. a természettant a VII. osztályban, s helyettesítéskép a természettani földrajzot a III. osztályban. Heti 20 órában. Tanárkodási éveinek száma 9.

6. P. Kopatz J. Patrik, született Csicsóban, Csikmegyében, 1854. április 6-án; szent Ferenc-rendi áldozár, szabadságolt állományú honvéd-lelkész, h. tanár, a Sarlósboldogasszonyról nevezett Mária-társulat elnöke, az I. osztály főnöke. Tanította a hittant a VII., VIII-ik, a magyar és latin nyelvet az I-ső osztályban. H. ó. száma 17. T. é. sz. 8.

7. Nagy István, született Pécsen, Baranyamegyében aug. 9. 1844-ben; erdélyegyházmegyei áldozár, főgymn. rendes tanár, finöveldei aligazgató és a gymn. kölcsönkönyvtár öre. Tanította a latin nyelvet a IV., VI., a görög nyelvet az V. osztályban. Hetenkinti órája 17. T. é. sz. 17.

8. Pál Gábor, született Bethlenfalván (Udvarhely megye) január 19. 1852; világi okl. főgymn. rendes tanár, testületi jegyző, a természet- és mennyiségtani szertár öre, a csiksomlyói r. k. iskolák pénzalapját kezelő bizottmánynak és a m. kir. természettudományi társulatnak tagja. Tanította a mennyiségtant a IV., VI. és VIII., természettant a VIII., bölcsészeti előtant a VII. és VIII. osztályban és helyettesítőleg a természetrajzot a IV. osztályban, összesen heti 20 órában. Tanárkodási éveinek száma 12.

9. Papp András, született Hatolykán, Háromszék megyében, április 22. 1853.; világi, okl. főgymn. rendes tanár, a VI. osztály főnöke. Tanította a görög nyelvet a VI., VII., történetet az V., VI., földrajzot a VII. és mint supplens a természetrajzot a VI. osztályban. Hetenkinti órája 20. Tanárk. é. sz. 9.

Sipos Sándor, született Kézdi-Márkosfalván, Háromszék megyében, április 17. 1843; világi tanár. Tanította a rajzoló geometriát az I. IV., a mennyiségtant az I. osztályban és a szépírást az I. II. osztályban. Tanította a rajzot és szépírást a tanítóképezdén és a főelemi tanodában is. H. ó. sz. a gymnasiumban 15. T. é. száma 17.

11. **Szász Károly**, született Csatószegben, Csikmegyében, október 26-án, 1849 ben; világi, okl. főgymn. tanár, a IV ik osztály főnöke. Tanította a földrajzot, mint supplens t. az I. osztályban, földrajzot a II. osztályban, történelem-földrajzot a III. osztályban; magyar nyelvet és történetet a IV., természetrajzot suppléálta az V. osztályban, Magyarország-történetét a VIII. osztályban H. ó. sz. 14. Tanárk. é. sz. 11¹/₂ év.

12. **Wlodek Gyula**, született Budapesten Pest-Pilis-Solt-Kis-Kúnmegyében, 1865. ápril 18-án; világi okleveles főgymn. h. tanár az ifjusági könyvtár öre és az önképzőkör vezetője. Az V. osztály főnöke. Tanította a magyar nyelvet a III., V.—VIII-ban, a német nyelvet az V. és VIII ban: éneket heti két órában I—VIII-ban. H. ó. sz. 20. T. é. sz. 1.

III.

Az 1887/8-ik évben követett tanterv.

I. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: P. Kopatz I. Patrik.

Hittan, heti 2 óra. Az ember rendeltetése és végcélja; a hit; az apost. hitvallás 12 ágazata; Istennek tiz- és az anyaszentegyhásnak öt parancsa; a bűnök; erények és a szentségek. Tankönyv: Egri Nagy Kátékizmus.

Tanította: Bodosi Lajos.

Magyar nyelv, heti 6 óra. a) Elbeszélő prózai és költői olvasmányok, különösen a népmese, klasszikus mythos, magyar történeti monda és néprajz köréből: „A báránycsók”, „A betlehemi pásztor fia”, „A szép ifju s a büzhödött hulla”, „Dániel az oroszlánok közt”, „A kalász erejete”, „Az okos leány”, „Szilágyi Erzsébet”, „A szerencse s az áldás”, „A szegény és gazdag”, „A szőlő szőlő, mosolygó alma és csengő barack”, „Sz. László királyról”, „Igazság és hamisság”, „A sülyedés”, „A megáldott cigány”, „A hősök s az emberek eredete”, „Heracles”, „Latium és Róma hősei”, „Evander, Aeneas, Romulus, Numa Pompilius”, „Rege a csoda szarvasról”, „A magyarok eredete”, „Keveháza.” Ezekon kívül több más olvasmány a földrajz és természetrajz köréből; az olvasott darabok tartalmi magyarázása, s a tartalomnak szabadon való elbeszélése, valamint könyv nélkül tanult versek szavalása. b) Nyelvtan: Egyszerű mondat és mondatrészek, fő- és mellék mondatok megkülönböztetése. A teljes alaktan, szóképzés és szócsoportok egybeállításával. c) Kéthetenként egy írásbeli iskolai dolgozat a helyesírás gyakorlása és az olvasott darab tartalmának írásba való foglalása. K. k. Szvorényi Magyar nyelvtana I. r. és Olvasókönyve I. r.

Tanította: P. Kopatz J. Patrik.

Latin nyelv, heti 7 óra. Bevezetés a latin nyelvbe, a nyelvtan elemeitől az ígétanig. A beszéd és mondatrészek, az öt névragozás (declinatio.) A melléknevek fokozása (comparatio) és a cselekvő igék főbb alakjai, a „sum” összetételeinek ragozása, a nyelvtan egyes ré-

szeinek megfelelő fordítási gyakorlatok. Hetenkint egy iskolai; írás-celi dolgozat az elmúltakra. K. k. dr. Szamosi János latin nyelv-tana és Olvasókönyve I. r.

Tanította: P. Kopatz J. Patrik.

Földrajz, h. ó. sz. 4. A szükséges földrajzi alapismeretek mellett a Magyarállam és Európa többi részének földirata. Hegy-, viz-, nép és helyrajzi részleteknek előadása és tanítása mellett, a főbb kőzet- és ásványfajok, növény és állatok ismertetésével. Térkép-rajzolás táblán és házi feladványul. K. k. Visontay János, dr. Borbás Vincze és Lánge Cherven: Uj iskolai atlász.

Tanította: Szász Károly.

Számtan, 3 óra. Tizes számrendszer. Római számjelek. A négy alapművelet egész számakkal; közönséges és tizedes számokkal különböző mértékek és pénznemek ismertetése. K. k. dr. Mocnik F. és dr. Schmidt Agoston: Számtan.

Tanította: Sipos Sándor.

Rajzoló-geometria, 3 óra. K. k. Fodor L. és dr. Wagner. A „Rajzoló planimetria.” Plánimetriai idmok különböző tételei, geometriai ornamentális rajzolás, egyenes és görbevonalu idmok, táblarajz után rajzeszközökkel és szabadkézzel.

Tanította Ugyanaz.

Szépírás, 1 óra. Nagy Sándor szépírásmintái után, magyar folyóírás és a német írás alapvonalai, a szépírás szabályainak mellett táblai előírás nyomán

Tanította: Ugyanaz.

II. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: P. Gyergyal J. Dező.

Hittan, 2 óra. A katolikus egyház szokásai és szertartásai. Tankönyv: Nogáll: Egyházi szertartások magyarázata.

Tanította: Bodosi Lajos.

Magyar nyelv, 5 óra. a) elbeszélő prózai és költői olvasmányok különösen leírások, mesék, példázatok mondák, elbeszélések; olvasmányok az állatvilág- és növényországból. Értelmes olvasás és az olvasmányok tartalmának elbeszélése; könyv nélkül tanult versek szavalása. b) Nyelvtan: szóegyeztetés és szóvonzat tana; összetett és többszörösen összetett mondatok; a mellékmondatok és viszonyuk a főmondatokhoz. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat, az el-

tanult szabályok alkalmazása és a helyes írás elsajátítása végett, mely leginkább az elbeszélés és prózai olvasmányok írásban való előadásban állott. K. k. Szvorényi J. kisebb magyar nyelvtana és olvasókönyve.

Tanította: P. Gyergyai J. Dezső.

Latin nyelv, 7 óra. Az alaktan befejezése a teljes igeragozás képzés szerint; a szóképzés elmei. Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat K. k. dr. Szamosi János Latin nyelvtana és Gyakorló könyve.

Tanította: Ugyanaz.

Földrajz, h. ó. 4. Európa, Azsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földirata, különös tekintettel a függélyes és vízszintes tagosultság mellett a néprajzi viszonyok- és a legjellemzőbb ásvány-, növény- és állatvilágra. K. k. Visontui Borbás „Egyetemes földirat.”

Tanította: Szász Károly.

Számítan, 4 óra. A közönséges és tizedes törtek műveleteinek s a métermértékek átisméltése után a közönséges törteknek tizedes törtre s viszont való átváltoztatása. Számolási rövidítések korlátolt pontossággal. Az arányosság fogalmának fejtegetése. Az arányok és aránylatok tana. Az egyszerű hármasszabály. Kamatszámítások. K. k. Mocnik-Szász Számítástan. I. r.

Tanította: Jakab Antal.

Rajzoló-Geometria, 3 óra. Stereometriai elemek. K. k. Mocnik: Mértani nézlettan. Testminták készítése. Planimetria ornamentális rajzolás egyenes és görbe vonalakkal táblarajz után. Sodrony- és bádortestminták, síkidomok, testek távlati rajzolása árnyékolva.

Tanította: Sipos Sándor.

Szépírás, 1 óra. Nagy Sándor mintái után, Kalligraphiai, magyar és német folyóírásai gyakorlatok kellő magyarázatok mellett táblai előírás után.

Tanította: Ugyanaz.

III. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Bodoni Lajos.

Hittan, heti 2 óra. Az ó-szövetség története. Tankönyv: Roder Florenttól.

Tanította: P. Gyergyai J. Dezső.

Magyar nyelv, heti 3 óra. Összefüggő történeti olvasmányul Szalay László: „A tatárjárás Magyarországon 1241—1242” B. Jósika M. u.: Mátyás király. (Mindkettő a Szvorényi-féle olvasókönyvben.) A nyelvtan rendszeres ismétlése, különös tekintettel a mondattanra. A fontosabb polgári ügyiratok ismertetése. Irodalmi becű költemények olvasása, elemzése és könyv nélkül tanulása. Kéthetenként egy iskolai gyakorlat kapcsolatosan a nyelvtani ismeretekkel. K. k. Szvorényi nyelvtan I.—II.-rész, olvasókönyv III. k.

Tanította: W i e d e r Gyula.

Német nyelv, heti 4 óra. Felsmann József: Német nyelvtana, gyakorló- és olvasókönyve. A teljes alaktan befejezése különösen magyar fordítandó gyakorlatokon. Olvasmányok: Von Gott. Aufrichtigkeit ist Gott angenehm. Fleiss und Ausdauer. Die Freunde in der Noth. Der Dornstrauch. Der gierige Hund. Der Esel. Die Perlen. Die kluge Maus. Azonkívül költői és prózai darabok eulézése. Havonként két írásbeli iskolai dolgozat.

Tanított: G l ó s z Miksa.

Latin nyelv, 6 óra Az alaktan ismétlése mellett a mondattanból: az esettan, a melléknévek és névmások használata. Olvasmányok Cornelius Neposból: Pausanias, Cimon, Aristides; a Szamosi-féle Olvasókönyvből: de origine urbis Romae, Brutus, Horatius Coelos, Mucius Scaevola, Seccessio plebis in sacrum montem, Coriolanus. Veji capti. Hetenként egy írásbeli dolgozat. K. k. Szamosi János: Latin nyelvtana II. r.

Tanította: B o d o s i Lajos.

Történelem-földrajz, h. ó. 4. a) T ö r t é n e l e m. Magyarország története rövid előadásban a honfoglalástól az 1867. koronázásig, különös tekintettel hazánk mivelődési és alkotmányos viszonyaira. K. k. Ribáry F. Magyarország története.

b) F ö l d r a j z. Az osztrák-magyar monarchia földirata. Magyarország és az osztrák örökös tartományok hegy- és vízrendszere. Magyarország vármegyei és az egyes örökös tartományok természet-tulajdonságai mellett a legfontosabb városok, községek történelmi, vagy természetrajzi nevezetességének fölemlítése után a magyar birodalom népeseége, vallási különbsége, mezőgazdaság s ipar-viszonyai, közlekedés és kereskedelem, szellemi műveltség, alkotmány, törvényhozás s közigazgatás. Ugyanez hasonló rendben az osztrák örökös tartományoknál. K. k. dr. Cherven Flóris. Az osztrák-magyar monarchia földirata.

Tanította: S z á s z Károly.

Természettani földrajz, 2 óra. A nevezetesebb physikai jelenségek törvényeinek kísérleti alapon való megismertetése; a föld alak-

jának, nagyságának és ábrázolási módjainak megismertetése. Földünknek, mint égitestnek tengely és nap körüli forgása s az azokból származott tűnemények. Földünk felszínén, légkörében és belsejében végbemenő nevezetesebb tűnemények. K. k. Holler Agost: *Physikai földrajza*.

Tanította: **J a k a b Antal**.

Számítan, 3 óra. Az összetett arányok és aránylatok. Összetett hármas szabály. Kamat-számítás. Leszámolás. Időhatár számolás. Társaság szabály. Vegyítési- és lánczszabály. A hatványra emelés megismertetése a kamatos kamat számításának megértése céljából s kamatos kamat számítás. K. k. Mocnik Szász: *Számítástan*. II. r.

Tanította: **Ugyanaz**.

Rajzoló geometria 2 óra. Constructiv planimetria. K. k. Mocnik: *Mértani nézlettan*. Planimetriai egyszerű és nevezetesebb idomoknak kibővítése, fontosabb constructiv feladatok. A geometria alkalmazása a rajz-gyakorlatoknál styl-magyarázatok kíséretében. Továbbá a testminták csoportosításának távlati rajzolása árnyékolva.

Tanította: **Sipos Sándor**.

IV. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Szász Károly**.

Hittan, heti 2 óra. Az ujszövetség története és egyháztörténet röviden. Tankönyv: **Roder Flórent**.

Tanította: **P. Gyergyai J. Dezső**.

Magyar nyelv, 4 óra. Az egyszerű és szép irály. A mértékes vers ismertetése. Olvasmányok, Arany Toldija és Plutarchus jellemrajzai s más nevezetes férfiak életrajza; rövid történelmi elbeszélések. Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Névy László. „Írás-művek elmélete.”

Tanította: **S z á s z Károly**.

Német nyelv, heti 3 óra. Az alaktani csoportok folytonos ismeretése mellett a mondattanból a szógyeztetés, szóvonzat, egyenes, fordított és mellékmondati szórend, ugy a mellékrészek elhelyezése. Gyakorlásul fordítás magyarból németre és németből magyarra. Havonkint két írásbeli iskolai dolgozat magyarból németre. K. k. Ballagi K. Német nyelvtana. Feismann: *Deutsches Lesebuch I. r.*

Tanította: **Imets F. Jákó**, igazgató.

Latin nyelv, heti 6 óra. Az igeidők használata megfelelő gyakorlatokkal. Julius Caesar I. könyvéből 12, II. ből 20, III. IV. és V. ből 10—10 fejezet; az olvasottakból 5 fejezet emléttetett. Phaedrusból:

I. k. Prologus. 1. 2. 3. 5. 6. 8. 10. 11. 12. 13. 15. 17. 21. 22. 24. 25. 26. 28. 30. 31. II. k. 1. 4. 6. 7. III. k. 4. 6. 7. 9. 12. IV. k. 3. 6. 8. 9. V. k. 2. 3. 6. 9. mese. Az olvasottak közül 10 mese említtetett. Hetenkiint egy iskolai dolgozat az olvasmányokhoz alkalmazva. K. k. Schultz-Kiss: Nyelvtana és gyakorló-könyve, Gyurits Antal: Julius Caesar, Szarvas G.: Paedrus meséi.

Tanította: Nagy István.

Történelem, 3 óra. Keleti népek, görögök és rómaiak története a köztársaság véghukásáig, vagyis Caesar Octavianus egyeduralmáig. K. k. Somhegyi Ferencz „Világtörténelem.”

Tanította: Szász Károly.

Természetrajz, (Ásvány- kőzet- és földtan), h. 3 óra. Vegytani előismeretek megszerzése után az ásványok alaki, physikai és vegyi tulajdonságai. A vegytani összetételre alapított osztályozása az ásványoknak és az egyes osztályokba tartozó, gyakorlati szempontból nevezetesebb ásványfajok leíró ismertetése. Az egyszerű kőzetek, és az összetettöknek néhány gyakoribb faja. Végre a földtani tényezők működésének és a föld egyes korszakainak ismertetése. K. k. Kriesch-Koch. Ásvány- Kőzet- és Földtan.

Tanította: Pál Gábor.

Mennyiségtan (Algebra), h. 3 óra. Négy alapművelet egész számokkal és törtekkel, kiterjeszkedve a szorzásnál a hatványozás szabályának megállapítására és az osztásnál a haladványok fogalmának és ezek mértani fájának ismertetésére. Az egyenletek ismertetése, osztályozása, rendezése, mely utóbbi az I. fokú egy ismeretlenek feloldására vezet. K. k. Mocnik-Klamarik-Wagner: Algebra.

Tanította: Ugyanaz.

Rajzoló-geometria, h. ó. sz. 2. Constructiv planimetria. K. k. Mocnik: „Mértani Nézetlan”. Görbe vonalú idomok. Általában a kör tan kibővítése s az idevágó fontosabb constructiv feladatok, valamint a Ludolf-féle szám ismertetése, a kör kerületének meghatározása és területének kiszámítása.

Tanította: Sipos Sándor.

V. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: Wieder Gyula.

Hittan, 3 óra. A kath. egély aaptana, különösen: Jézus Istenségének és az egyház isteni tekintélyének bebizonyítása. K. k. Wappler: A kath. egélytan kézikönyve.

Tanította: Bodosi Lajos.

Magyar nyelv, heti 3 óra. A szépirály kellékei. A szerkezottan főbb szabályai: az anyaggyűjtés, tétel kidolgozása és vázlatkészítés, az előadás főbb formái. Olvasmányok: „Magyar balladák,” (Greguss-Beöthy) a tárggyal kapcsolatos részek az olvasókönyvből. Havonkint egy írásbeli házi gyakorlat. K. k. Névy L. Az írásművek elmelete.

Tanitotta: W i e d e r Gyula.

Német nyelv, heti 3 óra. A Herder-féle Cid-románczok közül az 1—9, 15—18, 21—34, fordítása és fejtegetése. A Cidmondakör ismertetése, irodalmi magyarázatokkal. Az olvasókönyvből kitűnő költemények és történeti elbeszélések fordítása, nyelvtani elemzése és könyvnélkül tanulása. Havonkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. K. k. Heinrich G. Cid románczai; Felsmann J. Német olvasókönyv. III. r.

Tanitotta: W i e d e r Gyula.

Latin nyelv, heti 6 óra. a) *Próza i olvasmány*: Livius I., II., III. könyvéből: Aeneas utódai, Róma alapítása, a Horatiusok és Curiatiusok harcza, Gabbi bevétele. Összeesküvés Tarquinius javára, Horatius Cocles, Mucius Scaevola, a plebs kivonul a szt. hegyre, C. Marcius Coriolanus. b) *Költői olvasmány*: Ovidiusból mythologiai fejtegetések mellett: Az emberi nem négy korszaka, Deucalion és Pyrrha, Phaëton, Daedalus és Ikarus, Midas király. A római régiségtanból: cives és civitas; ordines; populus, senatus, magistratus; isteni tisztelet; ruházat. Kéthetenkint egy isk. dolgozat. K. k. Livius ed. Iványi; Ovidius ed. Veress I.

Tanitotta: B o d o s i Lajos.

Görög nyelv, heti 5 óra. Az attikai alaktan a „ni” végzettű igékig, megfelelő gyakorlatokkal. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Szamosi: Elemi Hellen-nyelvtana és olvasókönyve.

Tanitotta: N a g y István.

Történet, heti 3 óra. a) Az ó kor történetéből a római birodalom a császárság korában, annak állami, vallási, társadalmi helyzete. b) A középkor története Kr. u. 476—1492. Kivaló tekintettel a keresztényvallásnak a bevándorolt népek közt való elterjedésére, annak erkölcs nemesítő és művelő hatására az akkor gyermekkorukat élő nemzetekre, a feudalismusra, a pápaság és császárság több századig tartó küzdelmeire, végül a feudalismus megtörésére és tálálmányokra, melyek az Ujkor előkészítői lettek. K. k. Somhegyi: Egyet. történetének I. és II. része.

Tanitotta: P a p p András.

Mathematika, heti 4 óra. a) Algebra. A hatvány- és gyökmenyiségek tana. A hatványozás és gyökvonás műveleteinek begyakorlásával. A számtani haladvány. Második és harmadik gyökvonása. A több ismeretlenű elsőfoku egyenletek feloldási módjai s a másodfoku egyenletek. b) Mértan. A planimetria vagyis az egyenes vonalak fekvése a síkban. Az idomok szögeinek s oldalainak összefüggése. Az idomok egybevágása, hasonlósága s területeinek mérése. A kör tana. K. k. Mocnik-Arenstein: Algebra. Mocnik-Klamarik-Wagner: Geometria.

Tanította : J a k a b Antal.

Természetrajz, h. ó. 2. A tavaszi és őszi flora virágos növényeinek külső tagoltsága élőpéldányokon bemutatva. A növények boncztana és élettana főbb vonásokban. Linné seregeinek s a természetes rendszernek megismertetése. A növények földrajzi elterjedése. K. k. Kriesch-Simkovic. Növénytan.

Tanította : S z á s z Károly.

VI. OSZTALY.

Osztályfőnök : Papp András.

Hittan, heti 2 óra. A világ teremtése, Isten léte, a Szentháromság tana, az emberi nem megváltásának ígérete, az összülők büne és annak következményei, a megváltás és megszentelés tana, a szentégek, szentelmények és a négy utolsó dolgok. K. k. Wappler-től.

Magyar nyelv, heti 3 óra. A drámai költészet jellemzése, ennek elmélete és irodalmi fejlődése. Olvasmányok: Shakespeare Julius Caesarja, Coriolanusa; Kisfaludy K. Csalodások. Az elméleti ismeretek kiegészítéséül Szigligeti. A dráma és válfajai cz. műve. A szónoklattan elmélete, története és a szónoki beszéd irodalmi szereplése. Az értekezés elmélete és története. Olvasmányok: Kölcsey beszédei és Paranaissé. Kétűnő beszédek br. Eötvös J.-tól, Kossuthtól. Havonkiot egy írásbeli házi dolgozat. K. k. Névy L. Az írásművek elmélete.

Német nyelv, heti 3 óra. Folytonos nyelvtani ismétlések mellett olvastattak Bürger, Goethe és Schiller legnevezetesebb balladái és románczai tárgyi és aesthetikai fejtegetésekkel és pedig: Hildebrandlied. Von den zwei Königskindern. Don Alonso der Getreue. Lenore. Der Sänger. Legende vom Hufeisen. Sct. Peter und die Geis. Der getreue Eckart. Die wandelnde Glocke. Der Todtentanz. Der todte Adwokat. Der Tanz der Todten. Ballade von vertriebenen und zurückkehrenden Grafen. A Heinrich-féle Olvasókönyvből: Attila, die Schlacht bei Chalons. Julius Caesar. Nicht der Schule, sondern dem Leben lernen wir. Venedig. Ueber Wahrheit und Wahrscheinlichkeit der

Kunstwerke. Szó- és írásbeli gyakorlatok. Szószedet s szebb helyek emlézése. K. k. dr. Heinrich : Balladák és Románczok. Deutsches Lehr- und Lesebuch. I. Band.

Tanította : G l ó s z Miksa.

Latin nyelv, heti 6 óra. Olvastatott Sallust. Jugurthájából 77 fejezet nyelvtani és tárgyi magyarázatok mellett. Továbbá Vergil Aeneisének II., III. könyve és Cicerónak Catilina elleni I. beszéde. A két utóbbi szerzőtől olvasott tananyag részben emléztetett is. Kéthetenkiut egy iskolai írásbeli dolgozat, Kolmár-Sváby fordítási gyakorlatainak I. részéből. K. k. Sallust. ed. Hindy ; Virgil ed. Ribeck ; Cicero ed. Klotz.

Tanította : N a g y István.

Görög nyelv, heti 5 óra. A „mi“ végzetű és rendhagyó igék megfelelő gyakorlatok fordításával, a számok, neműek, névelőnek és névmásoknak használata mondattani alapon. Olvasmány : Xenophon Anabasis-ának első könyvéből a IV. és V. fejezet, a memorabiliákból „Sokrates védelme vádlói ellen“ cz. szakasz 28. fejezete. Havonkint egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. dr. Szamosi János : Hellen nyelvtana, Xenophon Chrest. ed. Horváth.

Tanította : P a p p András.

Történet, heti 3 óra. Európa államainak története a XVI., XVII. és XVIII. században tüzetesen, a XIX. század irányeszméinek feltüntetése vázlatosan 1848-ig. K. k. Somhegyi egyet. történetének III. része.

Tanította : U g y a n a z

Mennyiségtan, heti 3 óra. a) Algebra. A logarrendszer megismertetése, a táblák kezelése, a logaroknak a számadásban való alkalmazása és a velők való műveletek. Az egyenletekről az előző osztályokban tanultaknak ismétlése és kibővítése a kitevői és másodfoku egyenletek megfejtésével. b) A planimetria befejezése és kiegészítésül az ugynevezett kúpszelvények sajátosságainak ismertetése és ezután a trigonometria. K. k. Mocnik-Arenstein : Algebra és Mocnik-Szabóky : Mértan.

Tanította : P á l Gábor.

Természettudomány, heti 3 óra. Az állatok életének és szerveinek leírása általában; az állatok osztályozása és az egyes osztályok főbb képviselőinek leírása, végül az állatok földrajzi elterjedése. K. k. Kriesch J. Allattana.

Tanította : P a p p András.

VII. OSZTÁLY.

Osztályfőnök: **Jakab Antal**.

Hittan, heti 2 óra. A kath. erkölcsstan fogalma és felosztása, a törvények, az ember erkölcsi képességei, a cselekmények erkölcsi volta és azok beszámításai, az erények és bűnök, Isten belső és külső tisztelete, önmagunk és felebarátaink iránt tartozó kötelmeink, tekintettel a lélek üdvére, a testre és egyéb javakra, a kereszténynek családi és társadalmi viszonya és a keresztény tökéletesedése. K. k. dr. Wappler: „Ker. Erkölcsstana.“

Tanította: **P. K o p a t z J. Patrik.**

Magyar nyelv, heti 3 óra. Az aesthetikai alapszabályok rövid ismertetése. A vers- és rímtan szabályai. A lyrai, epikai és drámai költészet elméleti fejtegetése, kapcsolathán az irodalmi fejlődéssel. Olvasmányok: Zrínyiász, Zalán futása, Molière Tudós női, Greguss A. értekezéseiből: A nő Madách tragoediájában. A magyar lyra története Gyulaitól. Vörösmarty életrajza. Szemelvények Szigligeti E.: A dráma és válfajai cz. művéből. Havonkint egy írásbeli házi gyakorlat. K. k. Névy L. Az írásművek elmélete.

Tanította: **W i e d e r Gyula.**

Német nyelv, heti 3 óra. Schiller életrajza. A Tell-monda keletkezése s fejlődése. Shiller „Tell Vilmos“ drámájának olvasása és fordítása, nyelvtani, történelmi és szépészeti értelmezésekkel. Dr. Heinrich G. olvasókönyvéből „Über die dramatische Poesie.“ A drámából egy pár szebb hely emléztetése. Havonkint egy iskolai írásbeli dolgozat, melynek tárgyát „a schweizi szövetség eredete“ képezte. K. k. Dr. Heinrich G. Wilhelm Tell von Friedrich Schiller; dr. Heinrich G. Deutsches Lehr- und Lesebuch II. und III. Thl.

Tanította: **I m e t s F. Jákó, igazgató.**

Latin nyelv, heti 5 óra. A nyelvtani ismeretek folytonos ébrentartása mellett olvasatott Vergiliusból a III. könyv történelmi és aesthetikai fejtegetésekkel. Ciceróból: a Catilina elleni II. és III. beszéd, továbbá a második és a tizennegyedik philippica. Szó- és írásbeli irálygyakorlatok. Házi előkészületek; szebb helyek emlézése. Havonkint két írásbeli iskolai dolgozat, részint Kolmár-Sváby II. részéből, részint pedig tollbamondás után. Magánlag Plautus Trinumusa, melyet Szekeres János szép sikerrel lefordított. K. k. Vergilius, Cicero Teubner-féle szövegkiadás. Kolmár-Sváby: Latin irálygyakorlatok II. része.

Tanította: **G l ó s z Miksa.**

Görög nyelv, heti 4 óra. Az accentusokról szóló szabályoknak meg az „Omega“ és „mi“ végű igéknek ismétlése mellett az Iliasból olvas-

tatott az I. és III. ének, Herodotból pedig az egyiptusiak régiségére és földjök minőségére vonatkozó nézetek. (H. II. könyvéből 1—19. fejezet.) Asychis király gulája. Apries megbuktatása Amasie által. (H. II. k. 169—174. fejezet.) Ez utóbbiak mellett az infinitivus és participium használatára vonatkozó szabályok bővebb taglalása. Havonkint egy iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Homer Ilias ed. Veress; Herodot ed. Dietsch; dr. Szamosi: Görög nyelvtana.

Tanította: P a p p András.

Földrajz, heti 2 óra. Európa és a többi földrészek kiválóbb államainak, valamint azon gyarmatoknak, melyek egyik vagy másik európai hatalomhoz tartoznak, történeti áttekintése mellett azok földjének természeti jellemzése, föld- és bányaművelés, állattenyésztés, ipar, kereskedés, lakosság és államszervezet. K. k. Scholtz A.: Politikai földrajza.

Tanította: Ugyanaz.

Mathematika, heti 3 óra. a) Algebra. A másodfoku egyenletek általános alakjának taglalása, azok gyökei s együtthatói között levő összefüggés ismertetése. A másodfokuakra visszavezethető felsőbb fokú egyenletek megfejtése. A haladványok s alkalmazásaik; a kamatos-kamatszámítások, u. m.: tőke, lakosság stb. felszaporodások s a járadékszámítások és törlesztések. b) Mértan. A testmértan egész terjedelmében. K. k. Mocnik-Arenstein: Algebra és Mocuik-Szabóky: Mértan.

Tanította: J a k a b Antal.

Természettan, heti 4 óra. A testek általános tulajdonságai. Az erők. A testek egyensúly- és mozgástana. Általános rezgéstan és hangtan. A fénytantól: a fény, a fény egyenes vonalú terjedéséből származó tünemények, a fény ereje, visszaverődés, törése különböző közegekben s a töréséből származott tünemények. K. k. Dr. Abt Antal: Kisérleti természettana.

Tanította: Ugyanaz.

Bölcsészeti előtan, heti 2 óra. Lélektan. A lelki jelenségek főbb csoportjainak: a testi érzékenység és erkölcsi érzelmesség nyilvánulásainak és ezek kapcsán a test és lélek kölcsönhatásának, továbbá az értelem és akarat tényének ismertetése. K. k. Joly Henrik: Philosophiai Propädeutikája.

Tanította: P á l Gábor.

VIII. OSZTALY.

Osztályfőnök: Glósz Miksa.

Hittan, heti 2 óra. A kath. egyház története az egyház alapításától a legújabb korig, különös tekintettel annak terjedése- és

küzdelmekre a különböző korszakokban felmerült tévtanok ellen, az egyházfejedelemnek a politikai viszonyokra való befolyása. Az egyház hierarchiai szervezete, cultus cselekmények, tudományos törekvések, a szerzetesi élet fejlődése és ennek jótékony hatása az egyház külső és belső életére. K. k. dr. Wappler: A kath. egyház története.

Tanította : P. K o p a t z J. Pátrik.

Magyar nyelv, heti 3 óra. A magyar irodalom története. A legrégebb nyelvemlékek, codex irodalom, az epikai költészet első feltűnése. Virágénekek és Balassa Bálint. A nyelvtudomány első harcászai fokozatos fejtegetésben a legújabb nyelvrokonsági kérdésig. Különösen részletes tárgyalása az irodalomtörténetnek Beszenyeytől a forradalomig. Az utolsó három évtized irodalmának bemutatása. Kapcsolatban mutatványok minden írótól, valamint kitűnő jellemzések olvasása. Havonként egy írásbeli házi dolgozat. K. k. Beöthy Zs. A magyar nemzeti irodalom történeti ismertetése.

Tanította : W i e d e r Gyula.

Német nyelv, heti 2 óra. Goethe életrajza, kapcsolatosan kortársainak irodalmi működésével tárgyalva. „Iphigenie auf Tauris” című drámája; az olvasókönyvből válogatva irodalomtörténeti részletek és mutatványok olvasása; Lessing Laocoonjából a XVI—XVIII. fejezet fordítása és értelmezése. Nyelvtani, különösen etymologiai fejtegetések. Havonként egy írásbeli iskolai gyakorlat, harmadonként egy házi gyakorlat német nyelven irandó tétellel. K. k. Bauer: Goethe „Iphigenie auf Tauris”. Heinrich: „Lehr- u. Lesebuch” III. rész.

Tanította : Ugyanaz.

Latin nyelv, heti 5 óra. Horatius életrajza, műveinek méltatása után olvastatott: A S a t i r á k b ó l: I. könyv 1. 4. 9. II. könyv 1., 5. Az ódákból: 1. 3. 4. 10. 11. 14. 28.; II. könyv: 18. III. könyv: 1. 3. 11. 16. 30. óda; IV. könyv: 5. 7. 10. oda. Carmen saeculare. Az epodonokból: 7. 11. 13. 14. 16. A levelekből: epistola ad Pisones, tárgyi, nyelvtani és esztétikai fejtegetésekkel. Tacitus életrajza, műveinek rövid jellemzése. Olvastatott historiai műveiből a IV. könyv. Házi rendszer előkészületek; szebb helyek emlézése. Szó- és írásbeli irálygyakorlatok. Extemporálék. Havonként két írásbeli iskolai dolgozat. K. k. Horatius, Tacitus Teubner-féle szövegkiadások. Kolmár-Sváby: Irálygyakorlatok II. része.

Tanította : G l ó s z Mikea.

Görög nyelv, heti 4 óra. Folytonos nyelvtani ismétlések mellett Homer Odysseájából a IV. és a IX. ének. Az ókori görög bölcsészet s különösen Socrates és Plató korszakának méltatása után

Plató Apológiája. Havonként egy iskolai írásbeli dolgozat; extemporálék. Kézi könyv: Homer Odyssea. Plató Apológiája Teubner-féle szövegkiadások. Elischer J. Homéri szótár.

Tanította : G l ó s z Miksa.

Történelem, heti 3 óra. Magyarország oknyomozó története, a legrégebb kortól a legújabb időkig, vagyis az 1867-iki koronázásig. K. k. Horváth: Magyarország története rövid előadásban.

Tanította : Sz á s z Károly.

Mennyiségtan, heti 2 óra. Algebra A kapcsolástan tárgyalása és ennek alapján a binomiális képlet lefejtése és alkalmazása magasabb gyökök kifejtésére. b) Mértan. Az algebrai mennyiségek dimenziójának meghatározása és kimutatása annak, hogy a háromnál nem magasabb dimenzióju kifejezésnek mindig mértani jelentőség tulajdonítható és viszont a mértani feladat algebrai úton megfejthető. Ezekon kívül az összes algebrai és mértani tananyag csoportokba szedett és gyakorlati példák felolvasásával kapcsolatos ismétlése. K. k. Mocnik-Arenstein : Algebra és Mocnik-Szabóky Mértan.

Tanította : P á l Gábor.

Természettan, heti 4 óra. A fénytán folytatásaul a fény törésével járó színszoródás, a szinkép, szivárvány, Fraunhofer-féle vonalak, a testek törésmutatójának meghatározása, nagyítók, messzelátók, a fénytörődés és ennek alapján a különböző színű fénysugarak hullámhosszának meghatározása, végül a kettős törés és fénysarkítás egyszerűbb tünényeiinek rövid ismertetése. A vegytan alapelemeinek tárgyalása. A hőtan, a melegnek földünkön való eloszlásával kapcsolatosan kiterjed a kosmographiára. Végül a villamos tünények rendezeres ismertetése, tekintettel nevezetes gyakorlati alkalmazásaira és az újabb vívmányokra. K. k. Abt Antal : Kisérl. természett.

Tanította : Ugyanaz.

Bölcsészeti előtan, heti 3 óra. A lélektan befejezéséül a képzetek és kedélymozgalmak sajátágainak ismertetése. A logikából az elemtan, a meghatározás, felosztás és bebizonyítás, mint az ismeretek tisztázásának eszközei, továbbá az ismeretek kutatásának és elrendezésének általános és különös módszerei. K. k. Pauer Imre : Tapaszt. Lélektan és Gondolkodástan.

Tanította : Ugyanaz.

Testgyakorlat, heti 4 órában tanított két csoportban (I.—III. osztály az egyik, IV.—VIII. osztály a másik csoport,) úgy, hogy egy-egy csoport hetenkint kétszer részesült oktatásban. A tanítás és gyakorlás tárgyát az ideiglenesen berendezett téli tornahelyiségben a helyben történő szabadgyakorlatok képezték, u. m.: láb-, törzs- és karizom-gyakorlatok súlyzókkal és a nélkül szabadon. A nyári torna-helyiségben a rend és az ugynevezett katonai gyakorlatok: szakaszba alakulás, kettős rendek képzése, fejlődések, huzódások, kanyarodások állóhelyből és menetközben. Sorakozások menet közben közönséges, gyors és futó lépésben. A szabad- és rendgyakorlatokat rendszerint a szergyakorlatok követték. A második csoport kirándulás alkalmával az oszlopokba fejlődést és oszlopokban való menetezt is gyakorolta.

Tanította : Pál Gábor.

Ének, heti 2 óra. Az egész gymnasiumban együttesen. Egyházi ének. Világi dalok négyes és vegyes karokban, Zsaskovszky énekkönyve és a Hoós féle „Daltár“ nyomán. Énekre járt az egész gymnasiumból 130 ifju; a többiek részint mint vidékiek, részint némi hibák miatt felmentettek az énektanulás alól. Az énekórára járók közül 40 ifju tűnt ki, mint jó hallású és hangú, kik vegyeskarba osztatván, ünnepélyes alkalmakkor nyilvánosan is énekeltek.

Tanította : W i e d e r Gyula.

IV.

Irásbéli magyar feladványok.

V osztály. 1. Istennel kezdj munkádhoz. (Elmélkedés.) 2. Idegen nyelveket tanulni szép, a hazait pedig lehetőségig művelni kötelesség. 3. Egy deczemberi nap. (Levél.) 4. Falun. (Leírás.) 5. Ubi bene, ibi patria. (Fejtegetés.) 6. Emberé a munka, Istené az áldás. 7. Arany János „Toldi“-ja. (Vázlat.) 8. A barátságról. (Vázlat.) 9. A vizáradás. (Leírás.) 10. A görögök hazaszeretete. (Értekezés.)

VI. osztály. 1. Egy drámai jellem kidomborítása (szabadon választott olvasmány alapján). 2. Kinek szívében a hasa nem él, az számüzöttnek tekintheti magát mindenhol s lelkében üresség van, mit semmi tárgy, semmi érzet be nem tölt. 3. Julius Caesar jelleme. 4. A drámai jellemek. 5. Kölcsey: Védelem P. I. számára. (A beszéd vázlata.) 6. Szónoki beszéd. (Szabadon választott tétellel.) 7. A hó. (Természettani fejtegetés.) 8. Boldogság nem pillanatnyi gyönyör érzelme. Kölcsey. (Elmélkedés.) 9. A földmivelés haszna és méltósága. 10. Róma Catilina idejében. (Erkölcscráj.)

VII. osztály. 1. Hol és mikép jelenik meg a nép a költészetben? 2. Arany János „Családi kör“-ének aesthetikai fejtegetése. 3. Horatius poétikája. (Ismertetés.) 4. Kisfaludy S. Himfyje. 5. Párhuzam az alanyi és tárgyi költészet között. 6. Az epikai jellemzés. 7. Tompa regéi. (Aesth. fejtegetés.) 8. Mert a boldogságra kevés csak a jelen: a multon épül az és emlékezeten. Tompa. 9. A nő Madách tragöediájában. (Greguss alapján.) 10. A tudós nők jellemzése Molierénél.

VIII. osztály. 1. Mi által különböztek az ős magyarok vallási ismeretök és családi intézményeik tekintetében a többi ázsiai barbar népektől? 2. A „Halotti beszéd“ 3. Káldi György bibliája. 4. Memoire-irodalmunk a XVII—XVIII. században. 5. Anyos Pál költészete. 6. Az ó-klassikai iskola érdemei. 7. Berzsenyi ódái. 8. Tudd meg: e szóban „haza“ foglaltatik az emberi szeretet tárgyainak összesége. (Kölcsey.) 9. Vörösmarty „Gondolatok a könyvtárban“ cz. költeményének fejtegetése.

Wieder Gyula.

Érettségi dolgozatokul: a) A magyar nyelv és irodalomból:

1. A nyelvújítás hatása költészetünkre. 2. Szent István király érdemei. 3. A víz körutja a természetben és e közben végzett munkája.

b) Magyarból németre: Ikarus. Névy: Olvasmányok a poétikához. Budapest. 1885. 168. l.

c) Magyarból latinra A barátság haszna és kellemeiről. (L. Kolmár-Sváby II. r. 42. §.)

d) Görögből magyarra Homer Ilias XX. k. 75—114. versig.

e) A mennyiségtanból:

1. Egy megye kórház építésére 48,000 frttal rendelkezik; de az igényeknek megfelelő kórház felépítésére és beruházására a megállapított terv szerint 96,000 frtra van szükség. Mekkora betéteket kell évenként takarékpénztárba helyezni, hogy 6 év múlva a kívánt összeg rendelkezésre álljon ha a takarékpénztár a betéteket 5%-os kamatos kamattal kezeli és a 48,000 frt ezen 6 évre 4%-os kamatos kamatra félévenkinti tőkésítéssel van elhelyezve?

2. Földünk egyenlítőjének forgási sebessége mennyivel nagyobb Csik Somlyó forgási sebességénél, melynek földrajzi szélessége $46^{\circ} 22'$? Megjegyzendő, hogy a föld sugara középpontértékben 858.47 földrajzi mtfld, egyenlítőjének sugara pedig éppen 860 mtfld.

V.

Tanügyi adatok.

A) A tanév folyama.

Az 1887^{7/8}. tanévre a beiratások szept. 1. és 2. napján szabályszerűen megtörténvén, a *tanév elején* való egyéb teendők következő rendben folytak le szept. 3-án a javító vizsgálatok ejtve meg, 5-én az előadások megkezdettek s szakadatlanul folytak a tanéven át egész június 12-ig, melyen túl a rendes évvégi közvizsgálatok, illetve érettségi szóbeli vizsgálat, napi-rendje következett.

A csiksomlyói gymn. *tanári személyzetben* azon változás történt, hogy *Léárd József* rendes tanár, ki különböző iskolák nál immár 30 évig szolgált, szeptember végefelé nyugalomba helyeztetvén: helyébe *Wieder Gyula* tanárjelölt neveztetett ki iskolánkhoz ideiglenes minőségben a magyar és német nyelv s irodalmi tanszakra. *Dr. Medgyesi Béla* okl. h tanár október közepe táján mellbaj miatt szobáját őrizni kezdvén, huzamosan viselt betegség miatt folyó évi ápril 12-én kartársainak fájdalmára megszűnt élni. Néhai *dr. Medgyesi Béla* részére a szervezkedő értekezleten beosztott tanórákat *Glósz Miksa, Szász Károly, Jakab Antal, Pál Gábor és Papp András* tanárok vették át; a III. osztály főnökségében pedig *Bodosi Lajos* helyettesítette, ki az előtt az önképzőkör vezetője és az ifjusági könyvtár kezelője is lévén, ebbeli minősége *Wieder Gyula* új tanárra ruháztatott át. Ugyancsak: az ének tanításával is az utóbb nevezett új tanár bízott meg.

A tanártestület gymn. *működésének menetét* az általa a tanév folytán megtartott 7 rendes, 5 rendkívüli, 3 módszertani és az érettségi vizsgálatok alkalmából megtartott 5 rendbeli értekezlet sora tanusítja.

Az augusztus 29-én és folytatólag 31-én tartott szervezkedő és megnyitó értekezletet az igazgató beszéddel nyitotta meg, melyben a tanártestület figyelmét a múlt tanévben megküldött tantervre és a rá vonatkozó módosított utasításokra, másodszer pedig az erdélyi róm. kath. status gymnasiumai tanárainak szolgálati és fegyelmi szabályzatára, melyeknek keretében vagyunk hivatva nemes feladatunkat teljesíteni, kívánta különösen felhívni. Az értekezlet a rendes folyó ügyeken kívül, melyeknek főbbjei a tanévi szervezkedésre vonatkoztak, nyomós indokokkal fejtette ki és terjesztette fel azon

indítványt: eszközölné ki a kath. status, hogy az erdélyi r. k. középiskolák tanárai szintoly vasúti kedvezményben részesíttessenek, minőkben az állami középiskolák tanárai részesülnek.

Az október 13-iki értekezlet egyéb folyó ügyek közt megállapította a könyv- és tanszertárakra vonatkozó költségelőirányzatot; megvizsgáltatta a kölcsönkönyvtárt és szállásokat s tudomásul vette az igazgatónak jelentését a király látogatásáról.

A december 14-iki értekezlet folyó ügyei közt itt is fel-
említhető azon intézkedés, mely a védhimlő oltásra vonatkozó 1887. évi XXII t. cz. végrehajtására vonatkozólag kiadatott.

A február 11-iki értekezleten a folyó ügyek letárgyalása után *Imets F. Jákó* igazgató a pápa ő szentsége világra szóló jubileuma alkalmából *Rómába*, illetve Olaszországba tett utazásáról kimagaslóbb vonásokban jelentést tévén, bemutatta azon emlékeket, melyeket olasz útjából a csiksomlyói gymnasium muzeuma számára hozott.

A márczius 21-iki értekezlet folyó ügyei között az erd. róm. kath. gymn. és tanító képezdei tanárok nyugdíj-szabályzata az érdekelt tanároknak azon indítványra adott alkalmat, hogy az özvegyek méltányosb javadalmazásának érdekében a statusgyűléshez recurráljanak.

A május 9-iki értekezlet a folyó ügyek során köszönettel fogadta tek. Nagy József főszolgabíró ur és tek. Adorján Imréné ő nagyságának a gymnasium részére tett adományait.

Ugyanezen értekezlet a lefolyt tanév-végi vizsgálatok rendjét a következők szerint állapította meg:

Május 16-án A VIII. osztály rendes évi, illetőleg alapvizsgálata.

• 22—26. Érettségi írásbeli vizsgálatok.

Junius 2-án. Hittani érettségi vizsgálat.

• 14-én az V—VII. osztály vizsgálata a hittan-történelmi és bölcsészeti csoportból.

15-én az I. és II. osztály vizsgálata a mennyiségtan- és rajzoló mértanból.

15-én az III. és IV. osztály vizsgálata a nyelvcsoporthól.

16-án az V—VII. oszt. vizsgálata a nyelvtani csoportból.

18-án és 19-én. Szóbeli érettségi vizsgálat.

20-án a III. és IV. osztály vizsgálata a hittan-történelmi és az I. és II. osztály pedig vizsgáltatik a nyelvtani csoportból.

21-én az V—VII. osztály vizsgáltatik a természet- és mennyiségtni csoportból.

22-én az I. és II. osztály vizsgálata a hittan és földrajzból.

22-én a III—IV. osztály vizsgáltatik a földrajzi, természetrajz- és mennyiségtni csoportból.

Junius 25 én az I—VII. osztály a torna és énekből vizsgáltotik.

” 29-én. Záró ünnepély.

A junius 23 án és folytatólag tartott osztályozó és záró értekezlet a folyó ügyek elintézése mellett az elért tanévi eredményt összegezte.

Az október 6-án tartott *rendkívüli* értekezleten, Wieder Gyula ujonnan kinevezett tanárt igazgató bemutatván, az ezen személyzeti változás alkalmából szükségessé vált beosztási módokat ejtette meg. Az ápril 16-iki egy tanulónak magán természetü ügyében nyilatkozott.

A május 9-iki a *helyi tanterv* tárgyában fejezte ki ujabban is nézeteit és indokait. ragaszkodván mult évben kifejtett javaslatához a Philosophiai Propaedeutika beosztása és a VIII. osztályra vonatkozólag a német nyelv órái tárgyában.

Május 29-én a tanártestület a jövő tanévben használandó tan- és segédkönyvek tárgyában ülésezett.

A *módszertani* értekezletek szept. 3. decz. 22. és márcz. 26 án az előirt utasítások szem előtt tartásával tartattak meg.

Junius 2 án. A hittani érettségi vizsgálaton ft. Bodó Alajos alesperes-plebános és püspöki biztos ur elnökölt ki a többi tárgyaktól való szóbeli érettségi, valamint egyéb vizsgálatainkat is kitartó figyelemmel kísérte és az utóbbiakon az egyik csoportnál rendesen elnökölt.

Junius 14—20. *Elischer* József kir. tanácsos és tankerületi főigazgató ur ő nagysága a csik-somlyói r. k. főgymnasiumnál szabályszerű látogatást végzett s észrevételeit a tanári testülettel junius 19-én megtartott gyűlésen közölte.

Junius 18. és 19-én a szóbeli érettségi vizsgálatot, valamint az ezt megelőzőtt és követett vizsgáló bizottsági értekezleteket is tanker. főigazgató ur ő nsga vezette. A szóbeli érettségi vizsgálaton szerencsénk volt dr. Abel Jenő egyetemi tanár és akadémiai tag urhoz is, ki mint miniszteri biztos volt ide kiküldve.

Vizsgálat alatt több érdemes szülőhöz és vendéghez volt szerencsénk.

B) Vallás-erkölcsi állapot, ünnepek, kegyeleti tények.

Az Úr félelme lévén a bölcsesség kezdete :

Szeptember 4-én az igazgató ünnepélyes „Veni Sancte“-t celebrált.

Szeptember 8 án, mint Kisasszony ünnepén, a gymn. tanuló ifjuság *meggyónt* és áhítatosan az Úr asztalához járult.

Az ifjuság a tanéven át mindennap, kivéven a mi éghajlatunk alatt igen zordon téli hónapokat $\frac{1}{8}$ óraker szabályszerűen eljárta a *templomba* ; vásár- és ünnepnapokon *Bodosi Lajos*

tanár által tartott rendes *exhortatiókat* hallgatott s azután jelent meg a szt. misén és déleesti isteni szolgálaton. Azonkívül részt vett az egyházi és ezen kegyhelyen tartatni szokott egyéb áhitatossági gyakorlatokban is előljárói felügyelet alatt.

A vallásos érzületet és kegyeletet ápoló mozzanatok közül az 1887/8. tanév folyamából felemlíthető:

Szept. 16. Miután a tanuló ifjuság már egészen begyült, az *iskolai törvények* a tanári testület jelenlétében felolvastattak és az évvégi *jutalmak* kihirdetettek.

Szept. 29. Sz. Mihály napján, mint a csik somlyói *finövelde védszentjének* ünnepén a seminariumi ifjuság a lefolyt tanévben is megtartotta szokott házi ünnepélyét.

Okt. 4. Mint Királyunk Ő Felségének és kegyelmes Főpásztorunk *Lönhart* Ferencz püspök ur Ő Excellentiájának magas névünnepe *tanodai ünneppel* szenteltetett meg; azonkívül ugyis, mint a helybeli szerzetes háznak kegyeletes ünnepnapja.

Nov. 25-én. Szűz sz. Katalin, mint a *gymnasium védszentjének* ünnepén, akadémiai ünnepély tartott. A szép műsorból megemlíthető Péter János VII. oszt. tanuló „A római társadalom és a keresztények utolsó üldöztetése” című felolvasása.

Decz. 7. és 8. án, ezen kegyeletes Mária ünnepen az egész tanuló ifjuság áhitatos gyónást és áldozást végzett.

Decz. 18. *Imets* F. Jákó gymn. igazgató az „anyaszentegyházat dicsőségesen kormányzó XIII. Leó pápa Ő Szentsége 50. éves áldozári jubileuma alkalmából a második magyar zarándoklattal *Rómába* lévén indulandó tanulságos és megható *exhortatióban* mondott bucsut a tanuló ifjuságnak.

1888. Január 2. *Lönhart* Ferencz püspök ur Ő nmltga *ujevi* üdvözlésükre többek közt a következő kegyteljes szavakban válaszolt; „Minél szebb és nemesebb feladat jutott az ifjuság nevelőinek és oktatóinak élettevékenységök kifejtésére: annál inkább meg vagyok győződve hogy a t. tanári testület minden egyes tagja nagy horderejű fontos hivatásának teljes tudatában jövőre is örömmel és a szent ügyhöz méltó lelkesedéssel fog magyar katolikus tanügyünk sikeres fejlesztésére közreműködni.” (l. p. sz.)

Január 15. én *Imets* F. Jákó igazgató tanár tartott az ifjusághoz *exhortatiót*, tanulságosan fűszerezvén azt *római zarándokutjának* erkölcsi irányu és szívképző mozzanatai elsorolásával. Isteni-tisztelet végével az összes tanuló ifjuság között kisebb-nagyobb emlékérmeket és szent olvasókat osztott ki.

Márcz. 24–26. A *husvéti szent gyakorlatokat*, élén a tanári testület tagjaival, az ifjuság buzgósággal végezte és épületes áhitattal járult az Úr asztalához.

Ápr. 17.—Jun. 13. Az itten tartatni szokott *szent Antali* áhítatosságokban kellő felügyelet mellett a gymn. ifjuság is részt vett; mi okból a kedd délelőtti előadások 7—10 óráig tartattak meg.

Május 19—23. A csik somlyói *pünkösdi búcsu* fényét és jelentőségét rendkívül emelte azon szerencsés körülmény, mely szerint kegyelmes főpásztorunk *Lönhart Ferencz* ur ő excáját éppen ezen ünnepek alatt Csik-Somlyón saját körünkben tisztelhattuk, kezdetén azon *főpásztori körútnak*, melylyel ő nmiltga a felcsiki és gyergyói esperesi kerületeket szerencséltette.

A megérkező főpásztort május 19 én délután 5 és 6 óra között a többi ünnepélyes fogadtatások sorában a tanártestület és tanuló ifjuság élén és a bucsúra bezarándokolt hívők ropant seregében Imets F. Jákó gymn. igazgató fogadta a kolostor előtti téren, üdvözlő beszédében rámutatva a keresztre, mely alatt, a kegytemplom szent falaira, melyek előtt, az épülő tanntézetekre és a hívők seregére is, melyek között állott, s melyek mindannyian az érkező szeretett püspökben lánglelkű apostolukat, legfőbb igazgatójukat és buzgó védnöküket, minden körülmények között gondos főpásztorukat és szerető atyjokat látják, tisztelik csodálják, ölelik és szeretik. A kegyes főpásztor lelkes szavakban és kegyesugárzó arcczal fejezte ki örömét melyet neki Csik Somlyónak az itteni kath. nevelés-oktatás férfainak és a jó irányban nevelődő ifjuságnak látása föltétlenül okoz. A tanári testület tisztelgése után a gymn. tanuló ifjuság, melyhez a tanító-képezde is sorakozott, a főpásztort fáklýásmenettel tisztelte meg. A gymn. részéről Szekeres János és Péter János VII. oszt. tanulók mondottak üdvözlő szózatokat. az előbbi kötetlen, az utóbbi kötött beszédben. A három színű lámpákon fénylő betük a következő mondatokat illusztrálták „Isten hozott Főpásztorunk!” „Légy üdvözölve általunk is!” Áldás nyomdokidon Elj soká!” A főpásztor bölcs szavakban exhortálta az ifjuságot, hogy legyen mindig hű és méltó a hitbuzgó és hazafias vitéz székelyekhez az által, hogy az Istent mindig félje, s minél teljesebb művelődés által a szeretett magyar hazának mindenkor javára válhassék.

Május 21 én Lönhart Ferencz kegyelmes püspökünk a csik-somlyói Szt. Péter-megyét szerencséltetvén magas főpásztori látogatásával a *bérmálás szentségében* ezen megye hívei közt részesítette a főgymn. ifjuságnak azon részét is, mely eddig a megerősítés szentségének malaszthatásait nélkülözte vala.

Május 23-án Lönhart Ferencz ő excája főpásztori látogatását Csicsóban végezvén a délutáni órákban visszatért *Csik-Somlyóra*, hol kegyes látogatására méltatta a gymn. osztályokat,

melyekben üdvözölték a tanulók, kiket atyai leereszkedéssel kérdezgetett; azután a finöveldei helyiségeket, tanító képezdét, végre a finöveldénél és a volt-praetorialis háznál folyó *építkezéseket és átalakítási munkálatokat* méltatta kegyes figyelmére.

Másnap a főpásztor a csik-delnei hitközség felé indulván, tovább folytatta diadalmenethez hasonló főpásztori utját, melyben a gyimesi és a Kődön aluli hitközségek során át a gymn. igazgató is talált időt és alkalmat ö excája diszkiszeretéhez csatlakozni.

Julius 1. A gymn. igazgató a Mária társulati ujonczok előkészületeit fogja megvizsgálni P. *Kopatz* Pátrik Mária-társulati elnök közbejöttével.

Julius 2. Sarlós-Boldogasszony napján, mely az itteni szerzetesháznak búcsuval összekötött jeles ünnepe, a gymnasiumba járó tanulók közül 22 ifju fog épületes szertartás mellett a B. *Szűz Mária társulatba* felavattatni. Az áhitatos hallgatósághoz *Fodor Antal* VI. oszt. tanuló fog szónokolni; az ujonczokat pedig *Balló* István ugyan VI. oszt. tanuló ajánlja be a Celebránsnak, kinek tisztét mlt. *Murónyi* Kálmán ujonan kinevezett kerületi főesperes és rákosi plebános úr végzendi.

C) Alapítványok

A szent Mihály főangyalról nevezett csik somlyói finövel dében a lefoiyt tanévben 35 nyilvános, 13 magán alapítványos, 4 fizetéses és 3 servitor tanuló neveltetett. *Imets* F. Jákó főregens és *Nagy* István subregens felügyeletök alatt.

1. A nyitronos alapítványosok közül élveztek :

Főalapítványt	Bodó József	Gidro István,	Holló	
	András és	Kovács János		VIII. oszt.
	Péter János.			VII. "
	Koncz Károly és	Száva András		VI. "
	Petri Kálmán és	Tompos Károly		V. "
	Becze Imre és	Boga József . .		IV. "
	Baka Antal, Miklós	Dénes, Móricz		
	László, Balázs	Károly, Jártó Márton és Péter Sándor		III. "
	Imets Ilyés .			II. "
Apor-alapítv.	Csedő Domokos .			III. "
Báthori-félét	Szekres János .			VII. "
Biró félét	Kotró Márton			V. "
Bors-Bálint félét	Botár Béla			V. "

Csomortányi félét	Incze Domokos	VI. oszt.
Darvas-félét	Balló István	VI. "
Dénes-félét	Nagy Antal	VI. "
Fogarassy félét	Abos József	V. "
Fülöp félét	György Dénes	VII. "
Haller-félét	Bocskor Zsigmond	V. "
Kováts Miklós félét	Ferenczy Béla és	VIII. "
	Korodi Imre	VI. "
Lukács Mihály-félét	Miklós Sándor és	VII. "
	Lakatos Kálmán	V. "
Molnár-félét	Dózsa Ferencz	VII. "
Sántha félét	Csoboth András	V. "
Tankó-félét	Farkas József	V. "

2. *A magán alapítványosok közül élveztek :*

Bors-Bálint félét	Domokos Gyula	VII. oszt.
Bocskor Elek-félét	Bocskor Ferencz	V. "
Ferenczy Péter-félét	Péter Arpád	VII. "
	Nagy Lajos	V. "
	Horváth Mihály	IV. "
	Blénessy Jenő	I. "
Haller Mária-félét	Csathó Ferencz	VII. "
Molnár Balázs-félét	Petres János	IV. "
	Gál Gergely és	
	Lázár Domokos	II. "
Péterffy József-félét	Kórody János	V. "
	Antal Gergely és	IV. "
	Csathó Pál	III. "

Egy Ferenczy-féle alapítványt a múlt évben Kolozsvárt élveztek. A Kedves Zsuzsánna-féle alapítvány az idén sem volt beírtve.

Állami ösztöndíjat ezen gymnasiumnál — daczára a gyakori és jogosult folyamodványoknak — egy tanuló sem nyert, sem ilyent nem élvezett; *kézi ösztöndíjban* (2 kincstári) két tanuló részesült.

D) **Szállásviszonyok és egészségügy.**

A tanuló ifjuság azon nagyobb része, mely a finöveldebe be nem juthatott, *magán* (alusi, nem mindig alkalmas *szállásokon* volt elhelyezve.

Mint a tavalyi „Értesítő“ ezen helyen említette vala a csik somlyói tan- és nevelő-intézeti épületekben, valamint a kath.

Status által Csikmegyétől nevelési célra megvásárolt volt-*praetorialis házon az átalakítási munkálatok és pótlépitkezések* folyamatba jöttek. A közel jövőben ki fog tűnni, hogy ezen, a csik-somlyói tan- és nevelő-intézetek sorsára nézve főfontosságú vállalat minő szerencsével vitetik keresztül, vagyis a kitűzött nevelési és tanczéloknak mennyire fog megfelelni!? Ugyanis a fensőbb helyen elfogadott tervek szigorú kivitelébe Imets F. Jákó gymn. és ünöveldei igazgató nem tud belenyugodni, kinek ebbeli aggodalmait a főpásztor május 23-án tett helyszíni kegyes szemléje alkalmával alaposoknak, Elischer József tanterületi főigazgató pedig június 16-án ugyancsak a helyszínen tett vizsgálódásai alapján a fontos ügy érdekében épen mellőzhetleneknek találta. — Az építkezéseknek és átalakításoknak szerződészerűleg szept. 1-ig meg kellvén történniök: az eddig falusi magán lakokban szállásolt externus tanuló ifjuság is a finöveldével együtt a volt-*praetorialis házból alakított belakásba (Internatus)* lesz beszállásolható. E nagyfontosságú változással Csik-Somlyón meg fognak szünni azon szállásügyi miseriák, melyek miatt 200 év óta több kevesebb modulatióval busongtak az itteni nevelők és tanférfiak jeremiádjai. Epületeink és helyiségeink tehát nagyobbodni és szaporodni fognak; vajha lehessen majd elzengeni róluk Haggeus profétával, „hogy dicsőségök is nagyobbodott!” (A jövő tanév elején leendő elszállásolásra vonatkozó bővebb *értesítést* l. hátul IX. alatt.)

A tanári testület a maga részéről azonnal az első értekezleten Bodosi Lajos, Gyergyai Dezső és Papp András tanárok személyében *szállásvizsgáló bizottságot* küldvén ki, s ezen bizottság eljárásáról az okt. 13-iki rendes értekezleten jelentést tevén, az externus tanuló ifjuság elhelyezkedését az adott viszonyok között kielégítőnek találta és utasított, hogy a szállásokat továbbra is lehetőleg ellenőrizze.

A tanuló ifjuság *egészségi viszonyait* Körmendy Lajos intézeti és körorvos ur szokott buzgósággal ellenőrizte; az igazgató közbejövetele mellett az ifjuságot minden hónapban szabályszerűleg megvizsgálta és a czélszerűnek mutatkozott intézkedéseket megtette.

Egyébiránt a csik-somlyói tanuló ifjuság *egészségi állapota* a lefolyt iskolai évben, csekélyebb chronikus bajoktól (szem- és mandulagyulladás, gyomorcsorva, himlő stb. és egy halál-esttől) eltekintve, *kedvezőnek* mondható.

E) Tanodal szerelvények gyarapodása.

I. A tanári könyvtár az 1887/8-ik iskolai évben a következő művekkel gyarapodott:

1. Egyházi irodalom:

Makra és Rózsa. A katolikus vallás tankönyve. I.—IV. r. Temesvártt, 1887.—88. 8. r.—2255. K. III. 46.—49. Imets F. Jákó igazgató ur ajándéka.

2. Magyar nyelv és irodalom:

Bayer. A nemzeti játékszin története. 2 kötet. Budapest. 1887. 8. r. — 2196. M. VII. 58. 59. (A m. tud. akad. ajándéka.)

Br. Eötvös. Beszédei 1840.—67. I.—VI. f. Budapest. 1886. k. 8. r. — 2249. K. II. 19.—21. (Vétel utján.)

Galgóczy. Emlékbeszéd Korizmic László a m. tud. Akademia tiszt. tagja felett. Budapest. 1887. 8. r. — 2206. M. VI. 62. (A m. tud. Akad. ajándéka.)

Gergely és Petkó. Alvinczi Péter okmánytára. III. kötet. Budapest. 1887. 8. r.—1187. M. VII. 48. (Akad. ajánd.)

Joannovich. Szőrendi tanulmányok. Budapes. 1887. 8. r. — 2158. M. VII. 31. (A m. Akad. ajándéka.)

„ Emlékbeszéd Pompéry János a m. tud. Akademia lev. tagja felett. Budapest. 1887. 8. r.—2162. M. VII. 35. (Ak. aj.)

Kálmány. Mythologiai nyomok a magyar nép nyelvében és szokásaiban. Budapest 1887. 8. r.—2180. M. VII. 41. (Akad. ajánd.)

Simonyi. A magyar szótők. Általános rész. Budapest. 1887. 8. r. — 2211. M. VI. 66.

A magyar határozók. I. k. 1 fele. Budapest. 1888. — 2248. M. VI. 74.

A nyelvújítás történelméhez. Budapest. 1887. 8. r. — 2240. M. VI. 79.

Szabó K. Emlékbeszéd Ladányi Gedeon a m. tud. Akademia levelező tagja felelett. Budapest. 1887. 8. r.—2184. M. VII. 45.

Volf. Érsekújvári Codex I. és II. fele. Nyelvemléktár IX. és X. kötete. Budapest. 1888. 8. r. — 2188. M. VII. 49. 50.

Zichy A. Emlékbeszéd Fábíán Gábor akad. rendes tag felett. Budapest. 1888. 8. r.—2239. M. VI. 80. (A m. tud. akad. ajánd.)

3. Classica philologia.

Dr. Abel J. Az ó- és középkori Terentius-biographiák. Budapest. 1887. 8. r. — 2157. M. VII. 30. (A m. tud. Akad. aj.)

Dr. Télfy. Jelentés új hellen munkákról. Budapest. 1887. 8. r.
— 2179. M. VII. 40. (A m. tud. akad. ajándéka.)

4. *Modern philologia.*

Glósz. Gyakorlati tótnyelvtan. Budapest. 1888. 8. r. — 2200.
K. V. 16. (Szerző ajándéka.)

„ Praktischer Lehrgang zur schnellen und leichten Erlernung der slovakischen Sprache. Budapest. 1888. 8. r. — 2201.
K. V. 17. (Szerző ajándéka.)

József Főherczeg. Czigány nyelvtan. Romano csibákero sziklaribe. Budapest. 1888. nagy 8. r. — 2204. M. VI. 61.
(A m. tud. Akademia ajándéka.)

Putnok. Az etymologicum magnum Romaniae. Budapest. 1887.
8. r. — 2181. M. VII. 42. (A m. tud. akad. ajándéka.)

5. *Történelem és régészet.*

Gelcich-Thallóczy L. Ragusa és Magyarország összeköttetéseinek oklevéltára. Budapest. 1887. 8. r. — 2189. — M. VII. 51.

Marczali. Magyarország története II. József korában. III. köt. Budapest. 1888. 8. r. — 2186. M. VII. 47.

— Név- és tárgymutató „Magyarország története II. József korában.” című munkához. Budapest 1888. 8. r. — 2241. M. VI. 75.

Szadeczky. Izabella és János Zsigmond Lengyelországban. 1552.— 1556. Budapest. 1888. 8. r. — 2247. M. VI. 72.

Szilágyi. Erdélyi országgyűlési emlékek. XII. köt. Budapest. 1888. — 2195. M. VII. 57.

Wenzel. Rosztizláv galicziai herczeg IV. Béla magyar királynak veje. Budapest. 1887. 8. r. — 2185. M. VII. 46.

Zeilinszky. Az eperjesi tanácskozmány 1647^{1/2}-ben. Budapest. 1887. 8. r. — 2164. M. VII. 36. (A m. tud. Akad. Ajánd.)

6. *Földrajz. Utleírás. Statisztika.*

Barna. A mordva nép házassági szokásai. Budapest. 1887. 8. r. — 2178. M. VII. 39. (A m. tud. Akademia ajándéka.)

Láng L. Magyarország népmozgalma 1880.—1885-ig. Budapest. 1888. 8. r. — M. VI. 78. (A m. tud. Akademia ajánd.)

Dr. Ortway. A magyarországi Dunaszigetek földirati csoportosulása s képződésük tényezői. 8. r. — 2215. G. V. 38.

Pesty. Magyarország helység nevei történeti, földrajzi és nyelvészeti tekintetben. Budapest. 1888. 8. r. — 2194. M. VII. 56.
(A m. tud. Akademia Ajándéka.)

7. *Mennyiségtan. Csillagászat. meteorológia.*

- Magyar tud. akadémiai Almanach csillagászati és közönséges naptárral 1888-ra. Budapest. 1887. 8. r. — 2221. K. V. 18. (Vetel útján.)
- Dr. Regéczi Nagy I. Egy újabb eljárás az óramérő mutató foksorkészítésére a bevezető du Bois-féle szántakészüléken. II. Az ingorület kiindulási helyének megállapítása az izomban, bevezetett áramokkal való ingerléskor. III. Az ingerület látszólagos lappangási időszakasza az izom közvetlen ingerlésekor. Budapest. 1887. 8. r. — 2205. M. VI. 71. (A m. tud. Akad. aj.)
- Ávéd J. Gyula Fehérvár éghajlatának viszonyai és az erre vonatkozó teljes megfigyelési anyag. Kolozsvártt. 1886. — 2177. E. VI. 2. (Szerző ajándéka.)
Gyula-Fehérvár éghajlatának viszonyai és az erre vonatkozó teljes megfigyelési anyag az 1875.—1884. évekről Kolozsvártt. 1886. — 2177. E. VI. 20. 21. (Szerző ajándéka.)
- Dr. Jelinek. Anleitung zur Anstellung meteorologischer Beobachtungen Wien. 1869. — 2175. L. III. 13.
- A budapesti m. kir. központi meteorologiai intézet észleletei. 1872. 1886-ig — 2172. G. VII. 5.
- A meteorologiai és földdelejeességi m. kir. központi intézet évkönyvei. Hivatalos kiadvány. XVI. köt. 1886.—2212. E. VI. 22.
- Meteorologische Beobachtungen an der k. k. Marine-Akademie. 1871.—1886 ig. in Fiume. 1172. G. VII. 4.
- Reissenberger. Die Witterungserscheinungen des Jahres 1870 —71. in Siebenbürgen. Hermannstadt. 1872. 2170. K. III. 40. 41.
- Dr. Schenzl. A meteorol. és földdelejeességi m. kir. közp. intézet évkönyvei. 1873.—1885. Budapest. 1875.—1885. 4. r. — 2174. E. VI. 3.—15. (Szerző ajándéka.)

8. *Természet- és vegytan.*

- Fehér. Kísérleti természettan középiskolák felsőbb osztályai számára. Budapest. 1888. 8. r. — 2197. M. VII. 60. (Akad. aj.)
- Jahn. A hidrogén gasometrikus meghatározása. II. Gőzfeszélymérések vizes oldatoknál. Kolozsvártt. 1886.—2218. G. V. 39. (Dr. Medgyesi hagyatékából.)
- König Gy. A dinamika alapegyenleteinek jelentéséről. Budapest. 1887. 8. r. — 2210. M. VI. 65. (A m. tud. Akad. ajándéka.)
- Schenzl. A magyar korona országainak csapadék-viszonyai. Budapest. 1888. 8. r. — 2176. E. VI. (Szerző ajándéka.)

Természettudomány és orvostudomány.

- Dárday. A Tintinodeak szervezeti viszonyai. Budapest. 1887. 8. r. — 2253. M. VI. 67. (A m. tud. Akad. ajándéka.)
- Dietz. A Sparganium Tourn. és Typha Tourn. virág és termés fejlődése. Budapest. 1887. 2190. — M. VII. 52. (Akad. aj.)
- Högyes. A kolozsvári orvos-természettudományi társulatnak értesítője. Kolozsvártt. 1876., 1877., 1879. évf. — 2220, E VI. 17. 19. (Dr. Medgyesy hagyatékából ajándék.)
- Koch A. A brassói hegység földtani szerkezetéről és talajviz-viszonyairól. Budapest. 1887. 8. r. — 209. M. VI. 64. (Akad. aj.)
- Kozocsa. A felsőnép- és polgári fiú és leány-, valamint a felsőbb leányiskoláknak az ásvány-kőzet- és földtani oktatásokhoz szükséges felszerelésére tartozó gyűjteményének ismertetése. Budapest. 1887. 8. r. — 2213. L. III. 12.
- Lenzl. A magyarországi tetragnatha-félékről. Budapest 1886. — 2160. M. VII. 34.
- Lovassy. Adalékok Magyarország ornithológiájához. Budapest. 1887. 8. r. — 2252. M. 68.
 „ Adalékok Gömörmegye madárfaunájának ismeretéhez. Budapest 1887. 8. r. — 2253. M. VI. 69.
- Margócsi-Dietz. A növények talajilló irányának okairól. Budapest. 1887. 8. r. — M. VI. 73. (A magy. tud. akad. aj.)
- Nyitraivölgyi gazdasági egyesület agrarmeteorologiai észleléseinek havi jelentései. 1884. és 85. — 2173. G. VI. 6. (aj.)
- Örley L. A magyarországi piteczák faunája. Budapest. 1896. 8. r. — 2160. M. VII. 33. (A magy. tud. Akad. ajándéka.)
- Roth S. A hajdani jézárak nyomai a magyar Tisza déli oldalán. Budapest. 1886. 8. r. — 2159. M. 7. 32. (A tud. Akad. aj.)
- Simonkai L. Hazánk és a földkerék-ág hársfaunájának bíráló átnézete. Budapest. 1888. 8. r. — 2182. M. VII. 43. (Akad. aj.)
 „ Magyarország és környékének zsanójtjai. Budapest. 1888. 8. r. — 2183. M. VII. 44. (A magy. tud. akad. aj.)
- Thanhöfer L. Adatok a központi idegrendszer szerkezetéhez. Budapest. 1887. 4. r. — 2250. E. VI. 16.
- Vida K. Az elevenesülők xphicok petefészkekének és petéjének fejlődése. Kolozsvár. 1885. 8. r. — 2214. G. V. 37.
- Vutskics Gy. A nummulitekről általában, különösen tekintettel Erdély nummulitjeire. Kolozsvártt. 1883. — 2219. G. V. 40. (Dr. Medgyesi hagyatékából.)
- Zsigmondi. Mittheilungen über die Bohrthermen zu Hárkány. Budapest. 1873. 8. r. — 2198. K. III. 39. (Földtani társulat ajándéka.)

10. Bölcsészet, neveléstudomány, aesthetika.

- Babics K. Széptan vagy Aesthetika. Pozsony. 1881. 8. r. — 2246. G. VI. 24. (Kiadó ajándéka.)
Dománovszky Dante, mint politikai író. Budapest. 1888. 8. r. — 2208. M. VI. 70. (A magy. tud. akad. ajándéka.)

11. Jogtudomány és nemzetgazdáltság.

- Az 1865 — 1872. évi országgyűlési törvénycikkek betűsoros tárgymutatója. Budapest. 1873. 8. r. — 2166. M. III. 44. (A magy. tud. Akad. ajándéka.)
Concha. Egyéni szabadság és parlamentarizmus Angliában. Budapest. 1888. 8. r. — 2243. M. VI. 77. (Akad. ajándék.)
Imling K. 1887. évi országgyűlési törvénycikke I. és II. f. Budapest. 1887. — 2165. K. III. 42. 43. (v. u.)
Haller. Compilatae constitutiones regni Transsylvaniae etc. Czimlapja és vége hiányzik. Kötése igen érdekes 1669-ből való, Adorján Imre nyug. tanár ur ajándéka. — 2199. F. VI. 1.
Pisztory. A nemzet-gazdaságtan haladása és iránya az utolsó 15 év alatt. Budapest. 1888. 8. r. — 2238. M. VI. 81. (A magy. tud. Akad. ajándéka.)
Pulszky A. A jog és állambölcsélet feladatai. Budapest. 1888. 8. r. — 2242. M. VI. 76.
Schwarz Gy. Az athenai állam és társadalom jelentősége az emberi haladásra nézve Kleisthenestől Ephialtesig. Budapest. 1887. 8. r. — 2156. M. VII. 29.
„ L. Corn. Sulla a római alkotmányjog történelmében. Budapest 1887. 8. r. — 2193. M. VII. 55.
Tóth L. A rabmunka. Budapest. 1888. 8. r. 2207. M. (A magy. tud. Akad. ajándékai.)
Wenzel G. Magyarország mezőgazdaságának története. 1887. 8. r. — 2154. M. VII. 28.

12. Művészeti szakmák.

- Butortervek a középiskolák számára. Budapest. 1886. fol- 2169. G. VII. 7.

13. Folyóiratok.

- Bartha M. Ellenzék VIII. évfolyam. Kolozsvár. 1887. — 2237. O. 10. (Imets F. Jákó ajándéka.)
Berecz A. Földrajzi közlemények. Budapest. 1887. 8. r. — 2229. K. IV. 39.

- Bokor J.** Magyarphilosophiai Szemle VI. évf. Budapest. 1887. 8. r. — 2235. K. IV. 41.
- Gyulai P.** Budapesti szemle. 1887. 8. r. 2234.— K. IV. 40.
- Heinrich G. Tewrewk E. Abel J.** Egyetemes Philologiai közlöny. Budapest. 1887. 8 r. — 2231. K. IV. 48.
- Katinszky Gy.** Népiskolai Tanügy. XVII évf. Eger. 1887. 4. r. — 2233. O. 13.
- Kiss-Pálmer.** Bölcsészeti folyóirat. II. évf. Temesvárott 1887. 8. r. — 2227. K. IV. 43.
- König Gy.** Mathematicai és Természettudományi Értesítő. Budapest. 188°/₇. 8. r. 2226. K. IV. 44.
- Lonkay A.** Magyarállam 28. évfolyam. Budapest. 1887.- - 2236. O. 11. (Imets F. Jákó ajándéka.)
- Szarvas G.** Magyar nyelvőr. Budapest. 1887. 8. r.— 2222. K. IV. 47.
- Szilágyi S.** Magyar történeti Eletrajzok. Budapest. 188°/₇. és 188°/₈. — 2224. K. IV. 45.
- „ Századok. Budapest. 1887. 8. r. — 2228. K. IV. 42.
- Szily K. és társai.** Természettudományi közlöny. Budapest. 1887. 8. r. — 2225. G. V. 41.
- Temor F.** Közoktatás VI. évf. Budapest. 1887. 4. r.— 2232. O. 12.
- Történelmi tár.** Budapest. 1887. 8. r. — 2223. K. IV. 46.
- Wolf Gy.** Országos Középiskolai Tanár-Egyesületi Közlöny. Budapest. 188°/₇ 8. r. — 2230. K. IV. 49. (Mind vétel utján.)

14. Vegyesek.

- Acta reg. scient. Universitatis Claudiopolitanae Francisco-Josephinae** anni 188°/₁. és 188°/₂. Kolozsvártt. 188°/₂. 8. r.— 2216. G. V. 29. 30. és 1887. 8. r. — 2203. G. V. 36—37. (A tud. Egyetem ajándéka.)
- A magy. tud. Akademia** 1887. évi május 15-én tartott XLVII. közgyűlésének tárgyai. Budapest. 1887. 4. r. — 2155. D. VI. 68. (A magy. tud. Akad. ajándéka.)
- Galthazár G.** A budapesti kir. magy. tudom. egyetemi bölcsészet hallgató segítő Egyesületének Névkönyve Budapest. 1888. 8. r. — 2245. K. III. 45. (Szerző ajándéka.)
- Gazdák és iparosok általános hitelszövetkezete** alapszabályai. Budapest. 1887. k. 8. r. — 2217. K. V. 16. (Medgyesi hagyatékából.)
- E szerint a tanári könyvtár az idén gyarapodott a megkül-

dött 157 db. Értesítón kívül 109 munkával 60 kötetben, 99 füzetben s így az egész könyvtári állomány 2334 mű 2284 kötet 1121 füzetben.*)

Mind azon jótevőknek, kik könyvtárunk gyarapításához hozzá járulni kegyeskedtek, köszönetet mondok.

Csik-Somlyón, 1888. június 1.

Glósz Miksa,
a tanári könyvtár öre.

II. Ifjusági könyvtár. Az ifjusági könyvtár könyvállománya a mult tanév végén volt 562 mű. Jelen tanév elején a könyvtár újból rendeztetvén, a hiányos művek, valamint több használhatlan tankönyv és regény, eladattak. Az ily formán újból rendezett könyvtár betüsoros jegyzékekkel (osztályonként külön czédula-katalogussal) és új főkönyvvel láttatott el. Leszámitván az eladott műveket és ez új rendezésből eredő sorszám összevonást év elején a főkönyv szerint volt 519 mű, (535 példány) 111 füzetben, 645 kötetben. Az idei szaporodás következő:

1. *Ajándék utján* I m e t s F. Jákó urtól Lonkay: Szépirodalmi kert. 2 kötet. — Holló Kázmér urtól: Költeményei II. füzete. Dolinay Gyula urtól: E des Amicis. A sziv. Péter Áron urtól: Barlanghy: A vadember. — Az ifjusági önképzőkör től: Magyar Salon. 6 füzet. Képes folyó irat 18 füzet. B Eötvös J.: Gondolatok és Karthausi. György Dénes VII. o. tanulótól: Lazinczy költeményei. Nagy Antal VI. tanulótól: Hoványi: Nehány hét a szentföldön. Botár Béla V. o. tanulótól Schöpf: Öröm és üröm. Nagy Lajos V. o. tanulótól Szabadság lantja

2. *Vétel utján*: Magyar Salon 1884-ből, 3 füzet, 1887-ből 3 füzet, 1888-ból 6 füzet. Hasznos mulattató 1888. évf. P. Doss—Vass: Erények gyöngye. L. Roussalet: A tigris bőr. Dolinay Gyula: Ifjusági olvasmányok; Szünnapokra; Hazaszeretet könyve; Gyöngysorok; Aranykönyv; Hogyan mehetsz előre; Szabóné Nogáll Janka: Tizenkét hónap. Kölcsey Parainesis: Dr. Koltai V.: Ujabb angol költők. Trefort Agost: Emlékbeszéd. Tolnay Lajos: A kigyó. Sebesztha K.: Lélektani rajzok. Carriere: Rousseau. Cheny. I.: Prózai dolgozatai. Tanulók olvasótára I.—IV. füzet Balkányi

---

*) Ezen lajstrom befejezése után érkezett intézetünk igazgatójához özv. atoLaks Jánosné urasszony ő nagyságától a caikszeredai polg. leányiskola dérek igazgatójától 24 db, Péchy Izabella tanító kisasszonytól 18 db könyv, melyeknek részletes lajstromzását a jövő tanévi Értesítőben fogjuk közölni.

Sz. Lajos: Magyar ősmesék Rudnyánszky Gy.: Mária dalok és legendák.

Pénzvagyona a könyvtárnak a mult évben tett	119 frt 69 krt
Ehez járult az idén „könyvtár-illeték“ czimen az ifjuságtól	25 frt 20 kr.
Kamat	7 frt 32 kr.
Hirnyos művek eladásából	10 frt 01 kr.
Összesen	162 frt 22 kr.

Ebből:

a) Könyvek beszerzésére fordított	19 frt 80 kr.
b) Könyvek kötésére	20 frt 20 kr.
c) Papirra a katalogushoz	— frt 80 kr.
d) Két polcz csináltatása	— frt 50 kr.
e) Postaköltség	— frt 50 kr.
Összes kiadás	41 frt 90 kr.
Marad	120 frt 42 kr.

Ebből:

a) Kötelezvény mellett ki van adva	100 frt — kr.
b) A csikszeredai takarékpénztárban van	20 frt 16 kr.
c) A könyvtárórnél van	— frt 26 kr.

Az ifjusái könyvtár pénzvagyora az 1887/8 tanév végén tehát

Könyvállománya pedig 554 mű 560 példányban
(619 füzet és 669 kötet.)

Wider Gyula,
az ifj. könyvtár őre.

III. A gymnasiumi kölcsön-könyvtár állása az 1887/8 tanév végével:

a) pénzben:

1. A mult tanévről fenmaradt	241 frt 01 kr.
2. Könyvszállítmányok után való 10%	21 frt 76 kr.
3. Használati díj a könyvekről	243 frt 48 kr.
4. Kamat czimen bejött	19 frt 53 kr.
Összes bevétel	625 frt 78 kr.
Ebből kiadatott	264 frt 75 kr.

Ebből a csikszeredai takarékpénztárban
tőkésítettett 56 frt — kr.
Egyeseknél el van helyezve 304 frt — kr.

b) *Könyvben:*

1. A mult tanév végén volt	2230 kötet.
2. Jelen évi szaporodás vétel utján	132 „
3. Ajándékozás utján	4 „

Összes könyvvállomány 2366 kötet.

A csiksomlyói kölcsön-könyvtárnak ajándékozott t. Klen-
csár Gyula könyvkötő ur 1 drb Nagy kátét, 1 drb Szvórényi-
féle szótant, 2 drb Visontai-Borbás: Magyar Állam földiratát.

Nagy István,
a kölcsön-könyvtár öre.

IV. A természettani szertár állománya a mult 188⁶/₇-ik
tanév végén volt:

45-féle vegyszer . . . . . 44 frt 21 kr értékkel,
263 drb vegytani és physikai eszköz 1362 frt 59 kr

G y a r a p o d á s a lefolyt tanévben:

Egy finom szerkezetű tükörhatod, (sextans) melynek értéke
új állapotban 10 frt körül áll. Vételára . 50 frt

Pál Gábor,
a természettani szertá öre

V. A gymn **terménytár** ez évi gyarapodása: 1) az *állat-
niak* osztályához járult egy Bánfi-holló; 1 közönséges varjú,
4 drb selyemfarku locska (*Bombycilla garrula*); 1 közönséges
kánya (*Milvus regalis*); egy mocsári szalonka (*Sclopax maior*)
és egy közönséges sikló (*Coluber natrix*.) T. Szöcs Béla csik-
szeredai ref. kántor urtól 3 drb téhely-röpü. Ezekhez járul 1
doboz *rorar* gyűjtemény a VI. osztály finöveldei tagjaitól.
— 2) A *növénygyűjtemény* az idén nem gyarapodott — 3) Az
ásványgyűjteményhez járult 13 drb mésztuffa és kövület a Csik-
Tusnád-fürdői főként széthányatott sziklatömegének szálagaiból.
(Imets F. Jákó igazgatótól). Lávás talaj és lávaöntvény (Galli-
lei portraitja) Pompeiból. (Hozta Imets F. Jákó igazgató.)

VII **Rajzminta-gyűjtemény** a mult évben sem szaporodott.
Ellenben a *tornaeszközök* közül a mászórudak, kötélhinták nagy
állványa és a korlátok, valamint a nyújtó is kijavítottak.

VII. A **vegyesek** tarában a *régiséggyűjteményhez* járult: *Csató*
József tengerész kapitány urtól 1 indiai nyakék (26 drb külön-
amuletből; (isten-, állat- és eszközalakok gyöngymódra be-
fűzve); ezen kívül négy drb házi istenke (3 drb ércz és 1 cse-
répöntvény) *Istvánfi* Alajos zsögödi kántor urtól 2 drb
lyukas istennyila — kögyűrű (a nagyobb csonka darabot

Mikó Bálint főispán ur tanórokjában az igazgató és a kántor együtt találták. A nép száraz meggyöknek, mások praehistoricus korbéli gyöngy-féle éknek tartják.) Tek. Czikó Sándor mindszenti birtokos urtól egy kisebb, de sokkal szebb kögyűrű 3 azurkék zománczczal. *Adorján* Imréné ő nagyságától egy dohánytartó kenyérből (testvére Molnár Ignác honvéd tiszt kufsteini fogságának emléke.) *Imets* F. Jákó igazgatótól 1 drb fehér mozaik. *Vénus* pompéi-i templomából; 6 drb mozaik a *Forum Romanum*ról; 8 drb mozaik a *Sz. Péter* templomából; (ezeket az igazgató személyesen hozta az említett nevezetes helyekről.)

Az *érem- és régipénzgyűjtemény*hez járultak: *Imets* F. Jákó főgymn. igazgató hozott 2 drb érmet *Ferencz József* királyunk ő felségének kolozsvári látogatása alkalmából *Csutó* József tengerész kapitánytól 8 drb római rézpénzt. *Imets* F. Jákó gymn. igazgatótól 1 drl két lirás olasz bankjegy és 2 drb rézpénz (5 és 10 czentesimali.) *Lakatos Kálmán* gymn. V oszt. tanulótlól 1 *Kosuth-féle* 5 frtos bankjegy és 1 brb szardíniai soldí. *Miklós Dénes* III. oszt. tanulótlól: 1 drb *II. Zsigmond* király-féle lengyel monéta és több drb rézpénz. *Gidró István* VIII. oszt. tanulótlól 1 drb lengyel (talán *Báthory István-féle* 1586-ból) ezüst garasos. — Végül tek. *Nagy József* alcsíki főszolgabíró ur egy egészen selyem, nemzeti színű szép zászlóval ajándékozta meg a gymn. ifjuságot.

F) Önképzőkör.

Az „Önképzőkör“ *Wieder* Gyula tanár vezetése alatt működött.

A szeptember 25-én tartott alakuló gyűlésen megválasztottak: *Kovács János* VIII. o. t. elnöknek; *Szekeres János* VII. o. t. főjegyzőnek; *Bodó József* VIII. o. t., *Gidró István* VIII. o. t. és *György Dénes* VII. o. t. bírálóknak; *György Dénes* VII. o. t. könyvtárnoknak; *Péter Árpád* VII. o. t. aljegyzőnek *Holló András* VIII. o. t. titkárnak, *Ferenczy Béla* VIII. o. t. pénztárnoknak. Tartatott *14 rendes gyűlés*. Beadott és megbíráltatott 80 dolgozat, melyek közül a kör „*Haladás*“ című Albumába felvétellett 5 elbeszélés, 1 természet-tani értekezés, 7 lyrai költemény, 1 leírás, 1 utirajz, 1 költői apostropha, 2 szerelmi és 2 népdal, 1 románcz, 6 eredeti epigramm, 3 németből fordított dolgozat. Összesen 31 mű

A kör pénztárából következő tételekre hirdettek pályázatok:

1. Fejtegettesék *Pázmány P.* „*Hodoegusa*“ az eredeti

kiadások alapján történetileg és nyelvészetileg, pályadíj: 3 frt. Nyertes: Kovács János VIII. o. t.

2. Adassék a nap- és holdfogyatkozások magyarázata és rövid története. P. d. 3 frt. Nyertes: Péter János VII. o. t. Dicsérettel tünt ki Gidró István VIII. o. t.

3. Fejtegettesék Zajzoni Rab István költészete. P. d. 2 frt. Nyertes: Kovács János VIII. t.

4. Műfordítás valamely modern nyelvből P. d. 1 frt. Nyertes: Péter János VII. o. t.

Vezető tanár pályadíjat tüzött ki Cicero „Somnium Scipionis” cz. művének fordítására és magyarázatára P. d. 4 frt. Nyertes Gidró István VIII. o. t.

A pályaművek szintén beirattak a „Haladás”-ba.

Munkálkodásuk által kitüntek: Bodó József, Gidró István és Kovács János VIII. o. tanulók; György Dénes, Péter János, Szász Gyula és Szekeres János VII. o. tanulók.

Szavataik által kitüntek: Bodó József, Gidró István és Kovács János VIII. o. tanulók. Dózsa Ferencz, Péter János, Szász Gyula és Szekeres János VII. o. tanulók.

A kör járatta a „Magyar Szalon”-t (Az ifjúsági könyvtárral együtt) és a „Képes Folyóirat”-ot.

Wieder Gyula,
az önképzőkör vezetője.

G) Jutalmak.

1. Az ezen gymnasiumhoz *jutalmi úttalányképen* utalványoztatni szokott 21 frtból hasznos olvasmányokul szolgáló könyvek vásároltatván, azok a következő jóviseletű és szorgalmasabb tanuló ifjak között osztattak ki:

I. osztály Czikó István, Ferencz Gyula, Glósz Ernő, Kásonyi Alajos, Pál Lajos, Sántha András.

II. osztály Birta Gyula, Gál Gergely, Imets Ilyés, Ferencz Lajos, Korda Béla, Sárpatoki Ferencz, Tauber József.

III. osztály. Gál Adám, Péter Sándor, Ráduly Simon.

IV. osztály. Balázs András, Boga József, Kedves József, Petres János

2. A székely művelődési és közgazdasági egyesület által tavaly felajánlott *Kozma-féle pályanyertesmánkából* nyertek 1—1 példányt: Csató Ferencz VII., Balló István és Koncz Károly VI., végül Bothár Béla V. oszt. tanulók.

3. *Pénzbeli jutalmat* nyertek és pedig: az *Adorján-féle jutalmi alap* kamatjából 3—3 frtot Péter János és Szekeres János VII. oszt. *Imets F. Jákó jutalmi alapjának* évi kamatját 5 frtot Ko-

vács János VIII. oszt. tanuló, mint ki a német nyelvből jeles eredménnyel maturisált. Ft. *Koncz* István tusnádi plebános ur 5 frtot ajánlott fel azon ifjunak, ki az érettségi vizgálatot legszebb sikerrel állja ki; ezen díjat elnyerte *Gidró* István. *Glósz* Miksa, mint a latin nyelv és irodalom tanára 3 frttal jutalmazta *Gidró* István VIII. oszt. tanulót, mint aki a 3 felső osztály tanulói között legcorectebb latin dolgozatai által tünt ki.

4. *Imets* F. Jákó a meteor észleletekben kifejtett kitarító segédkezésekért *Péter* János VII. oszt. tanulót 3 frt, *Péter* Árpád ugyan VII. oszt. tanulót 1 frttal jutalmazta.

Más és több nemű praemiumok, ide nem számítva az önképzőköri pályadíjakat, az idén nem folytak be.

VI.

Az ifjuság névsora és érdemsorozata.

(Viselet és általános osztályzat.)

I. osztály.

Aikler Albert, ism. szb.	elégs.
Bálint Vilmos,	jó jó.
Bedő Jováki,	jó, elégs.
Blénessy Jenő, alp. fnt.	jó elégt
Csiszér Gábor,	jó, elégs.
Csiszér Imre,	jó, jó.
Czikó István,	jó, J.
Domokos Árpád,	jó, elégt.
Eröss Béla,	szabsz. jó.
Fazakas Lajos,	jó, elégs.
Ferencz Ádám,	jó. jó.
Ferencz Gyula,	jó, J.
Gegő Lajos,	jó, elégs.
Gergely Odön,	jó, elégt.
Glósz Endre,	jó, J.
Györgypál Árpád,	jó elégt.
Hazai Gábor, ism. szb.	elégs
Incze Dénes,	jó, jó.
Kontsagh Géza,	jó. jó.
Kászoni Alajos,	jó, J.
Kömény Gyula,	jó jó
Máthé Lajos, ism. jó,	elégs.

Pál Lajos,	jó, J.
Pál Sándor,	jó, jó.
Papp Béla gör. kath.	jó, elégs.
Sándor Gyula,	jó, elégs.
Sántha András,	jó, J.
Szöcs Károly, szabsz.	elégt.
Tamás Mihály,	jó. elégt.
Tamás Lajos, ism.	jó. jó.
Tóth Kelemen,	jó, elégs.
Wellmann Géza,	jó, J.

Összesen : 32.

II. osztály.

Ábrahám Ábel,	jó, elégs.
András Lajos, fnt.,	jó elégs.
Balló Károly,	jó, elégt.
Bálint Albert,	jó, elégs.
Birtha Gyula,	jó, J.
Böjthy Gábor,	jó, elégt.
Csiszér József, szabsz.	elégt.
Domokos István,	jó, elégt.
Ferencz Lajos,	jó, J.
Fitzus Lukács, szabsz.	elégs.
Gál Gergely, alp. fnt.	jó, J.

Györgypál Domokos, jó, elgs.
 Imets Ilyés, alp fnt. jó. J.
 Jánosi János, szabsz. elégs.
 Karda Béla, jó, J.
 Keresztes Venz. ism. szb. z. jó.
 Klencsár Béla, szabsz. jó.
 Kovács Gergely, ism. jó. elgs.
 Lázár Domokos, alp. fnt. jó, jó.
 Lőrincz Gyula, km.
 Mánya Antal, szabsz. jó.
 Mihály Ferencz, szabsz. elégt.
 Mihály Mátyás, jó, elégs.
 Nagy István, szabsz. elégs.
 Nagy József, jó, elégt.
 Sárosi Károly, szabsz. elégs.
 Sárpátki Ferencz, jó, J.
 Sipos Jenő, jó, elégt.
 Szabó István, szabsz. elégt.
 Szabó Mihály, szabsz. elégt.
 Szebeni Gerő, jó, elégt.
 Szigethy Lázár, km.
 Tauber József, jó, J.
 Veress András, fnt. jó, jó.
 Wallenstein D. rf. *) szb. elégs.
 Wéger Ferenc, öszt. jó. elégs.
 Wéger János, öszt. jó, elégs.
 Zakariás Gerő, jó. elégt.

Összesen : 38.

III. Osztály.

Baka Antal, alp. fnt. jó, jó.
 Balázs K. alp. fnt. jó. elégs.
 Csathó Pál, alp. fnt. jó. elégs.
 Csedő Dom. alp. fnt. jó. elégs.
 Dobál Antal, jó. jó.
 Domokos Jenő, szabsz. elégt.
 Ferenczi Alajos, ism. jó, jó.
 Ferenczi Gyula, jó. elégs.
 Gál Ádám, jó. J.
 Jartó M. alp. fnt. szabsz. elégs.
 Karda Sándor, jó. elégs.
 Kerezi Albert, jó. elégs.

Kozma Lajos, ism. szabsz. elgs.
 Lákács Zoltán, szabsz. elégs.
 Márton Bálint, jó, elégt.
 Merza Rezső, jó, elégs.
 Miklós Dénes, alp. fnt. jó, jó.
 Móricz László, alp. fnt. jó, jó.
 Péter Imre, szabsz. elégt.
 Péter Sándor, alp. fnt. jó, J.
 Ráduly Simon, gk. jó, J.
 Sándor Imre, jó, elégs.
 Szász Domokos, szabsz. elégt.
 Töke György, jó, jó.
 Zakariás Manó, jó, jó.

Összesen : 25.

IV. Osztály.

Albert Sándor, jó, elégs.
 Antal Gergely, alp. fnt. jó. jó.
 Balázs András, fnt. jó, J.
 Becze Imre, alp. fnt. jó. elégs.
 Benedek Gábor, szabsz. elégt.
 Boga József, alp. fnt. jó. J.
 Bots Lajos, ism. jó. elégs.
 Csathó Balázs, jó, jó.
 Gözsi Jenő, szabsz. elégs.
 Gözsi Péter, szabsz. elégt.
 György János, ism. jó. elégs.
 Horváth Mih. alp. fnt. jó. elégs.
 Jánosi József, ism. jó, elégs.
 Kajcsa Imre, km.
 Kedves József, ism. fnt. jó, J.
 Kerezi Domokos, jó, elégs.
 Kovács József, szabsz. elégt.
 Kövály Lajos, †
 László Elek, jó, elégs.
 László János, jó, elégt.
 Lázár Miklós, jó. jó.
 Márton Lajos, jó, elégs.
 Orbán Ferencz, jó, jó.
 Petres János, alp. fnt. jó, J.
 Szilveszter Ferencz, fnt. jó, jó.
 Zöld Ferencz, v. n. m.

Összesen : 26.

*) Egy-két másvallású ifjút kivéve, az egész ifjúság ró. m. kath. vallású lévén, ez a névsorban, mint önkényt értendő, jelezve nincs.

V. osztály.

Abos József, alp. fnt. jó, J.
 Bartis Géza, t. v.
 Biró Ferencz ifj., jó, elégs.
 Biró Ferencz id., szabsz. elégt.
 Bocskor Fer., alp. fnt. jó, jó.
 Bocskor Zsigm., alp. fnt. jó, jó.
 Bodor Ödön, jó, jó.
 Bothár Bálint, ism. jó, elégs.
 Bothár Béla, alp. fnt. jó. J.
 Csoboth András, alp. fnt. jó jó.
 Eperjesy Albert, jó, elégt.
 Fejér Mihály, szabsz. elégt.
 Farkas József, alp. fnt. km.
 Gondos Gyula, alp. fnt. km.
 György Ignác ism. jó, elégs.
 Kajcsa József, fnt. jó, elégs.
 Korodi János, alp. fnt. jó, jó.
 Kotró Márton, alp. fnt. jó. J.
 Lakatos Kál. a. l. szabsz., elégs.
 Merza Gergely, jó, elégs.
 Nagy Lajos, alp. fnt. jó, elégs.
 K. Paál l., fnt. ism. jó. elégs.
 Petri K., alp. fnt. jó, elégs.
 Pototzki Márton, szabsz. elégt.
 Ráduly Jak. ism. szabsz. elégs.
 Száva Antal, jó, elégs.
 Tompos K., alp. fnt. jó, elégs.
 Wellmann Samuel, jó, J.

Összesen : 28.

VI. osztály.

Antal Aron, ism. szabsz, elégs.
 Balló István, alp. fnt. jó, J.
 Barabás Ferenc, szabsz. elégt.
 Bernát Sándor, szabsz. elégt.
 Fodor Antal, jó, J.

György Lajos, jó, jó.
 Incze Domokos, alp. fnt. jó. jó.
 Koncz Károly, alp. fnt. jó, J.
 Korodi Imre, alp. fnt. jó, jó.
 Lajos Balázs, jó, elégs.
 László Do., unil. ism. jó, elégt.
 Nagy Antal, alp. fnt. jó jó.
 Részegh József, szabsz. elégt.
 Száva András, alp. fnt. jó, jó.
 Tódor Imre, szabsz. elégt.
 Zákariás István, szabsz, elégs.

Összesen : 16.

VII. osztály.

Csathó Ferencz, alp. fnt. jó. J.
 Domokos Gy., alp. fnt. jó elégs.
 Dózsa Fer., alp. fnt. jó, jó.
 György Dénes, alp. fnt. jó, jó.
 Miklós Sánd., alp. fnt. jó, elégs.
 Péter Árp. alp. fnt. szabsz. elégt.
 Péter János, alp. fnt. jó, J.
 Rancz András, szabsz. elégt.
 Szász Gyula, ref. szabsz. elégs.
 Szekeres János, alp. fnt. jó, J.

Összesen : 10.

VIII. osztály.

Balló Lajos,*) k. szabsz. elégs.
 Bodó József, alp. fnt. jó, elégs.
 Demény Lajos, jó elégs.
 Ferenczy Béla. alp. fnt. jó, jó.
 Gidró István, alp. fnt. jó, J.
 Gözsy Géza, jó elégs.
 Holló András, alp. fnt. jó, jó.
 Kovács János alp. fnt. jó, J.

Összesen . 8.

(* Itt az évi osztályzás eredménye van jelezve; az érettségi eredményt lásd VII. 5. alatt.

Rövidítések magyarázata.

J. = Jeles.

jó. = jó.

elégs. = elégséges.

elégt. = elégtelen.

ism. = ismétlő.

szabsz. = szabályszerű.

g. k. = görög katolikus.

ref. = református.

unit. = unitárius

alp. = alapítványos.

ösz. = kézi ösztöndíjas.

fnt. = finöveldei tanuló.

v. n. m. = vizsgálat nélkül maradt.

km. = kimaradt.

tv. = tanodát változtatott.

† = meghalt.

VII. Statisztikai táblázatok.

1. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	Létszám				Vallás ¹⁾				Nyelvi ²⁾ és nemzetiségviszonyok				A szülők polgári állása			Előmenetel								
	beiratott	elhalt	elmaradt	tanév végeig megmaradt	római katolikus	görög katolikus	ev. református	unitárius	magyar-székely	magyar-német	magyar-román	magyar-örmény	értelmségi	őstermelő	kereskedő és iparos	tisztviselő	szolgá. és munkás	részletesen				Összesen		
																		jó	elégéses	elégtelen	haladó ³⁾		ismétlő ⁴⁾	
I.	32	—	—	32	30	2	—	—	30	—	2	—	6	16	4	6	—	7	9	10	6	29	3	32
II.	38	—	2	36	35	—	1	—	30	2	—	4	9	14	8	4	1	7	6	13	10	31	5	36
III.	25	—	—	25	24	1	—	—	21	—	1	3	8	7	6	3	1	3	7	11	4	22	3	25
IV.	26	1	2	23	23	—	—	—	23	—	—	—	8	12	—	3	—	4	5	10	4	21	2	23
V.	28	—	3	25	25	—	—	—	22	—	—	3	5	9	5	6	—	4	5	12	4	21	4	25
VI.	16	—	—	16	15	—	—	1	14	—	—	2	4	6	3	2	1	3	5	3	5	12	4	16
VII.	10	—	—	10	9	—	1	—	10	—	—	—	4	4	—	2	—	3	2	3	2	9	1	10
VIII.	8	—	—	8	8	—	—	—	8	—	—	—	3	4	1	—	—	2	2	4	—	8	—	8
	183	1	7	175	169	3	2	1	158	2	3	12	47	72	27	26	3	33	41	66	35	153	22	175

- 1) Ezen és a következő rovatokban is csak az év végeig megmaradt tanulók száma van felvéve.
- 2) A székelytől nemzetiségileg némileg különböző tanulók sem beszélnek magyaron kívül más nyelvet.
- 3) A haladók közé az egy tantárgyból megbukottak is fel vannak véve, a sikeres javítóvizsgálat reményében.
- 4) Azaz: a kik több tárgyból bukván, ismétlésre utasítottak.

2. A tanulás eredményének tárgy- és osztályonkénti áttekintése.

Tárgyak	I. osztály					II. osztály					III. osztály					IV. osztály				
	jéles	jó	elégséges	elégtelen	fölment v. n. járt	jéles	jó	elégséges	elégtelen	fölment v. n. járt	jéles	jó	elégséges	elégtelen	fölment v. n. járt	jéles	jó	elégséges	elégtelen	fölment v. n. járt
Vallástan	9	16	7	—	—	14	19	2	—	—	8	13	4	—	—	8	14	1	1	—
Magyar nyelv	9	8	13	2	—	9	11	13	3	—	4	12	9	—	—	7	7	8	1	—
Latin nyelv	9	11	7	5	—	8	9	13	6	—	5	8	10	2	—	1	8	13	—	—
Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	7	10	3	—	4	5	11	—	—
Földrajz	7	11	13	1	—	7	15	8	6	—	4	16	5	—	—	—	—	—	1	—
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	8	10	3	—	7	6	9	2	—
Meunysiségtan	13	9	9	1	—	6	11	13	6	—	4	9	11	1	—	6	6	9	—	—
Rajzoló mértan	15	7	10	—	—	11	18	7	—	—	7	11	7	—	—	12	4	7	1	—
Természetrájz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	11	4	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bölcsészet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Tornászát	3	10	19	—	—	8	20	8	—	—	16	9	—	—	—	5	16	2	—	—
Szépírás	4	17	11	—	—	8	20	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Évek	—	10	12	—	10	5	8	4	—	19	7	9	9	—	—	3	10	3	—	7

2. A tanulás eredményének tárgy- és osztályonkénti áttekintése. (Folytatás.)

Tárgyak	V. osztály					VI. osztály					VII. osztály					VIII. osztály				
	jeles	jó	elégseges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégseges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégseges	elégtelen	fölment v. n. járt	jeles	jó	elégseges	elégtelen	fölment v. n. járt
Vallástan	7	12	6	—	—	7	5	3	—	4	5	4	—	—	1	3	3	2	—	—
Magyar nyelv	6	16	3	—	—	4	4	4	4	—	2	4	3	1	—	2	4	2	—	—
Latin nyelv	5	8	8	4	—	3	8	2	3	—	3	2	4	1	—	2	1	5	—	—
Görög nyelv	8	12	4	1	—	4	5	6	1	—	4	2	4	—	—	3	3	2	—	—
Német nyelv	3	5	15	2	—	4	5	4	3	—	3	1	6	—	—	2	4	2	—	—
Földrajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	1	4	—	—	—	—	—	—	—
Történelem	6	8	9	2	—	5	6	5	—	—	—	—	—	—	—	3	4	1	—	—
Mennyiségtan	6	6	12	1	—	4	5	3	4	—	4	2	3	1	—	1	3	4	—	—
Rajzoló mértan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Természetrajz	11	6	6	2	—	13	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	4	—	—	2	2	4	—	—
Bölcsészet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	2	1	—	3	3	2	—	—
Tornászati	7	14	4	—	—	—	—	—	—	—	5	4	—	—	1	4	2	2	—	—
Szépírási	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ének	5	9	5	—	6	6	4	4	—	2	2	6	1	—	1	4	3	1	—	—

3. Magaviselet, életkor, választott pálya és szállás szerinti áttekintés.

Osztály		A tanév végéig megmaradt tanulók																																
		magaviseletre nézve		életkor tekintetében										választott pálya szerint						szállás szerint														
																				finövelében		künn												
		jó	szabályszerű kevebbé száma ysz.	10 éves	11 "	12 "	13 "	14 "	15 "	16 "	17 "	18 "	19 "	20 "	21 "	22 " és több	egyházi	jugi	orvosi	tanári	művészeti	bányászati és erdőszeti	technikai	gazdászati	katorai	egyéb	alaptányos	fizetéses	ingyenes	kézi ösztöndíjas	kézi ösztöndíjas	a szülőknél	más szálláson	
I.	27	5	6 ¹⁾	15	10	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11	20	
II.	24	12	.	7	10	14	5	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11	20	
III.	18	7	.	1	2	8	10	3	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	14
IV.	19	4	.	.	.	1	12	4	4	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	6	9	
V.	20	5	.	.	.	.	3	16	4	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	5	5	
VI.	10	6	.	.	.	.	.	5	2	6	3	.	.	.	9 ²⁾	2	1	.	1	.	1	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	3	7	
VII.	6	4	.	.	.	.	.	.	.	5	3	2	.	.	.	2	4	2	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	2	.	
VIII.	6	1	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	1	.	2	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	2	.	
Összeg	130	44		6	23	22	24	30	28	11	14	11	4	1	1	14	7	3	3	1	1	1	3	1	49	4	3		2	39	78			

¹⁾ Az életkorra nézve a múlt 1857. évi szept. 1-én betöltött év az irányadó.

²⁾ A pályaválasztás általában ingadozik; sikerülése pedig igen-igen függ a körülményektől.

4. Származási hely szerinti áttekintés.

L a k h e l y	O s z t á l y								Összesen
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Helybeli	1	4	1	1	1	2	2	—	12
Csikmegyei	26	30	19	19	17	9	5	7	132
Bács-Bodrogm.	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Brassómegeyi	1	—	—	—	1	—	—	—	2
Bukarest(Román.)	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Háromszékm.	2	—	3	2	6	2	1	1	16
Kis-Küküllőm.	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Szebenmegeyi	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Torda-Aranyosm.	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Udvarhelym.	1	2	1	1	—	2	—	—	7
Összeg	32	36	25	23	25	16	10	8	175

6. Az érettségi vizsgálatok eredményének áttekintése

Tanév	Jelentkezett	Visszahelyeztetett	Javító	Írásbeli	Szóbeli	Érettségnyilvánított		Ezek közül szándékozik												
						jelesen	jól	egyetemi			műegyetemi			akadémiai				más pályára		
								egyszerűen	megbuktott	egyházi jogi	orvosi	bölcsészeti	építészeti	mérnöki	vegyéazi	erdészeti és bányászati	művészeti		katonai	gazdászati
1887/8.	9	—	1	9	6	2	1	—	3	3	2	—	2	—	—	—	—	—	2	—

VIII.

Légtűnet és növény-életteni észlelő.

Imets F. Jákó intézeti igazgató a 15. évben is folytatta a légtűneti és növény-életteni észleleteket; miben Péter János VII. oszt. tanuló segédkezett neki. A légtűneti észleletek havankint felküldettek a m. kir. központi intézethez; a növényéletteni adatok hasonlólag évenként közöltetnek.

1. Az 1887. évi észleletek kivonatos eredményét a következő táblázat szemlélteti:

A csiksomlyói állomás Ahr. hossz.: 43°32'; Ahr. szél.: 46°22'; tengerfeleli magassága: 707. méter.

Hónap	Légnyomat			Hőmérőjellet C. sz.			Paranyo- mat			Ned- veség			Csapadék m. m.			Szélirány				Szélerősség (közép) Felhőzet (közép)	Jegyzel.	
	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	közép	legnagyobb	legkisebb	havi	24 órai	ennek napja	fő-uralkodó	másod	harmad	negyed			
Január	708.1	711.9	689.8	-4.2	6.3	-14.6	3.2	6.1	1.3	191	98	71	12.69	6.69	6	SE	NE	E	SW	1	5	Nagyon enyhe.
Február	705.5	715.4	692.3	-9.6	-3.3	-17.6	2.1	3.4	1.1	192	98	83	15.39	4.49	18	NE	SE	SW	E	1	4	Zordan.
Március	698.6	711.5	690.2	0.9	7.4	-5.3	4.0	5.6	2.7	83	96	69	47.79	14.0	15	SW	S	NE	E	2	6	Lavgyoa.
Április	688.9	705.3	690.5	6.1	11.7	-1.3	4.7	6.3	3.2	71	94	67	19.30	8.0	16	NE	SE	SW	E	2	4	Hideg, havas.
Május	688.3	702.5	691.3	14.5	20.1	7.1	8.4	10.8	6.1	69	86	42	42.05	21.00	23	SW	SE	S	NE	2	5	Változó, nedves.
Junius	700.5	714.7	694.8	13.4	18.3	9.5	8.6	10.4	5.7	75	85	47	55.96	16.80	11	SW	NE	S	E	3	5	Hűvös, szelős.
Julius	701.8	704.8	697.2	17.4	21.4	12.1	10.4	12.7	8.0	72	94	66	62.63	14.30	7	NE	SW	W	SE	3	5	Igen kellemes.
August.	700.3	705.4	692.4	15.9	21.6	12.1	9.7	12.0	6.1	89	89	67	65.84	27.40	22	NE	SW	SE	W	2	4	Kellemes.
Septem.	700.2	706.2	693.7	12.9	20.1	5.6	8.7	11.7	5.1	76	90	62	42.70	23.50	21	NE	SW	SE	S	2	4	Forró.
Oktober	700.6	709.7	692.1	6.2	14.9	-2.8	6.0	8.6	3.2	88	92	73	59.95	14.30	18	SW	S	SE	NE	1	6	Eleg enyhe.
Novem.	698.3	707.4	691.5	1.6	7.9	-9.5	4.7	6.9	2.1	87	94	74	26.14	7.50	8	SE	SW	NE	S	1	4	Változó kellemes.
Decem.	696.5	710.5	684.1	-4.6	0.8	-15.6	3.1	4.8	1.8	89	98	82	40.09	13.10	6	SE	SW	NE	S	2	5	Derül. Hideg.
Évt. közép	700.2	708.8	691.6	6.7	12.2	-1.4	6.1	8.2	3.8	79	93	64	40.70	13.26	—	NE	SW	SE	E	2	5	Száraz, kellemes.

1) A bevez. angol jegyek: N=North = észak; E=East = kelet; S=South = dél; W=West = nyugat.

II. Növény-életteni (phytophoenologiai) észleletek eredménye az 1887. évre vonatkozólag a következő:

a) A lombfejlődés kezdete: május 1-én a fűz és nyír; 2-án a rózsafa, veresfenyő, egres, ribiszke, szilva; 15-én bükk, mogoró, hárs, jegenye, berkenye; 26-án kőris, akác, jun. 1-én eperfa, szilva, cserfa.

b) A virágzás kezdete a következő növényeknél észleltetett: márczius 7-én barka; ápr. 11-én peteyetett tüdőfű; 21-én mocsári gólyahír; 22-én ibolya; 26-án kankalin; 27-én gyöngyvirág, farkas boroszlán, kökőrcsin; május 5-én pongyola pitypang; 8-án körte, szilva, meggy, cseresznye; 10-én alma; 22-én pünkösdi rózsza, nefelejts, tulipán, berkenye; jun. 1-én narczisz, csipkerózsza, harangvirág, sárga boglár; 3-án rozs; 12-én akác, bodza, lapdarózsza; 26-án búza, borsó, burgonya, jaszmin; jul. 4-én mák, ugorka, sukezia; július 20-án őszi rózsza virágzanak.

c) A gyümölcsérés kezdete: június 26-án cseresznye, eper; jul. 4-én meggy, ribiszke; 18-án egres, nyári alma, málna, július 30-án rozs, buzaaratás kezdődik; aug. 8-án ápa; 13-án tejes tengeri; 20-án körte, kökény és fehér szilva, zabaratás; 25-én tavasz-búza, császárs körte; szept. 3-án sarjukaszálás, szilva; 14-én magos kendernyövés; 26-án burgonya ásás; okt. 3-án alma.

d) Egyéb észleletek: Január nagyon enyhe, hó nincs, szánút annál kevésbé; a vetések takaró nélkül allanak. Februárban állandó nagy hideg van és kemény szánút. Márcziusban a hó hirtelen eltűnik, az egész hónap általában enyhe. April megtartotta változóköny jellemét, közepe hideg, a hegyeken folytonosan havaz; a kikelet 2—3 héttel késik. Május első felében nagyban megijudul a természet működése. Első fele kellemes, a második nedves. Junius sokkal hűvösebb májushnál. Julius és augusztus ezen évben rendkívüli mértékben megfeleltek mind a gazdák, mind a fürdő közönség várakozásának; mindkettő nagyon kellemes, a legalkalmasabb takaródó és a legkellemesebb fürdő időny. A legrendkívülibb pedig az, hogy az Olt ez időn nem öntött ki, mint más években rendes természete hozta volna. Szeptember szintén megtartotta a két előző hónap jellegét és különösen első fele canicularis meleg. 22-én leesik a hó a Hargitára, de 28-án újra eltűnik. Október 18-án havaz, a fák leveleiket hullatni kezdik. November még mindig elég enyhe. Tartós hó csak deczember 20-án esik. Ezután rendkívül hideg tél.

IX.

Gymnasiumi krónika.

(Felsőbb rendeletek; vegyesek.)

1887. aug. 29. A bölcsészeti előtan a VII. és VIII. osztályban h ti 2—2 órában egyenlően osztandó be. (2859. p. sz.)

Aug. 30. Nagy Lajos V. oszt. egy Ferenczy-féle alapítványra fölvetetett (2793. p. sz.)

Szept. 5. A fehéregyházi csatatéren emelendő *Petőfi-síremlék javára* a csiksomlyói gymnasium részéről is adakoztak.

Imets F. Jákó gymn. igazgató a *Király Ő Felsege látogatására* Kolozsvárra kivonulandó megyei küldöttségbe beválasztatott (385 f. i.)

Szept. 12. XIII. Leó Pápa Ő Szentsége aranymiséje alkalmából megküldött *hódolati aláírási íveket* a csiksomlyói főgymnasium tanár-testülete és ifjusága is aláírta. (2009. p. sz.)

A pápai jubileum alkalmából Rómába tervezett *magyar záródokument programja* közöltetik (2007. p. sz.)

Szept. 19. A *Légárd József nyugdíjaztatása* következtében üresedésbe jött tanári állomásra *László Dávid* tanár-jelölt nevezetett ki. (3063. p. sz.):— ki azonban egyik budapesti polgári iskolához is megválasztatván, csiksomlyói állomását nem foglalta el.

Szept. 20. A *védhímle-oltásra* vonatkozó. 1887. évi XXII. t. cz. végrehajtása tárgyában útasítás közöltetik. (3068. p. sz. V. ö. nov. 10. 3557. p. sz.)

Szept. 21. *Légárd József* gymn. tanár teljes fizetéssel nyugalomba helyeztetett. (3079. p. sz.)

A tanulók részéről elfogadható *szegénységi bizonyítványban*, ki kell tüntetve lennie ugy a folyamodó növendék, mint a szülők vagyoni állapotának, ingatlan vagy tőke nem létében folyó jövedelmöknek és annak, hogy a hivatolt személyek miből tartják fen magukat. (3078. p. sz.)

Okt. 6. A csiksomlyói gymnasiumnál üresedésben állott tanári székre *Wieder Gyula* tanárjelölt nevezetett ki. (3166. p. sz.)

Okt. 8. Az 188°/₇ *tanévi eredmény* iránt elismerés nyilvánítatik. (3226. p. sz.)

A tanulóknak szóló *postai küldemények* átvétele tárgyában útasítás közöltetik. (3233. p. sz.)

Okt. 10. A mai napon megnyilt Status-gyűlésen a csiksomlyói gymnasiumot *Pál Gábor* rendes tanár képviseli.

Nov. 17. XIII. Leó pápa Ő szentsége 50 éves papi jubileuma alkalmából a csiksomlyói rk. főgymnasium is Péter-filléreket ajánl fel (3577. p. sz.)

Decz. 12. Az aradi *honvéd-émlék* megújítására a csiksomlyói gymn. ifjuság is adakozott.

Decz. 14. *Imets F. Jákó* gymn. igazgatónak Bálint Lázár csik-szentmiklósi plebánossal együtt, szabadságidő és főpásztori ajánlólevéllel adatik Rómába való zarándoklásra.

Decz. 18. *Imets F. Jákó* gymn. igazgató Bálinth Lázár csik-szentmiklósi plebánossal zarándoklatra indul Rómába.

Decz. 30. *XIII. Leó pápa ő szentsége allocutioja* a római II. magyar zarándoksereghez, melynek *Imets F. Jákó* igazgató is tagja volt.

1888. Jan. 17. A *magán vizsgálatokról* jövőre rovatoss kimutatás is leszen melléklendő. (151. p. sz.)

Január 18. Csikmegye *új székházának* febr. 4-én leendő felavat-tatása alkalmából tartandó diszgyűlésre *Imets F. Jákó* gymn. igazgató meghivatik. (138. bgy. sz.)

Jan. 18. Felhívás a szt. *Benedek-rendbe* való belépés iránt. (32. sz.) A 3 felső osztály ifjai között kihirdettetett, minek követ-keztében egy jelesen qualificált ifjut ezen rendbe fel is vettek.

† Jan. 20. *Kőváry Lajos* IV. osztálybeli szépreményű ifju szülőinek házánál elhalálozott.

Jan. 25. Ugyanazon osztály *másodszori ismétlése* meg nem engedhető. (246. p. sz.)

Jan. 27. *Imets F. Jákó* gymn. igazgatónak *római zarándokla-tárról* tett fölterjesztésére a főpásztor ur ő excja kegyteljesen vála-szol. (268. p. sz.)— Igazgató meglátogatta olasz utjában menetközben Velenczét, Rómában sok nevezetességet, különösen a kegyhelyeket; kirándult Nápolyba és vidékére; visszajövet megállapodott Flórencz-ben. Tapasztalatairól jelentést tett Püspök ur ő excájának, alkalmi értesítéseket közölt a tanári testülettel és ifjussággal, felolvasott a csiksomlyói körben és egyházi szónoklatot tartott a csiktusnádi hívő közönséghez.

Febr. 13. Az erdélyi r. k. gymn. és tanítóképezdei tanárok *nyugdíj-szabályzata* megküldetett. (448. p. sz.)

Febr. 25. Oly tanuló, ki I. időszakban kapott „elégtelen,” il-letve, „kevésbé szabályszerű” érdemjegyét a II. időszakban ki nem javította: *alapítványától* év közben a tanév befejezése előtt is *megfosztható*. (545. p. szám.)

Márcz. 3. *Imets F. Jákó* igazgató a csiksomlyói *volt-praetoria-lis ház* és iskolai épületek átalakítását ellenőrző bizottság tagjául kiküldetik. (358. igt. sz.)

Márcz. 9. A budapesti nemzeti torna-egylet a közelebbi nagy szünetidő alatt középiskolai tanárok számára külön *torna-tanfolyamot* fog rendezni. (718. p. sz.) — Lépések tétettek, hogy Pál Gábor gymn. rendes tanár és tornatanító ezen tanfolyamban részt vehessen.

Márcz. 24. Magyarország *tanterületi beosztása* a középiskolák tekintetében megküldetett. (878. p. sz.)

† April 10. „A csiksomlyói róm. kath. főgymnasium tanártestülete megilletődve jelenti, hogy felejthetetlen kartársa dr. **Medgyesi Béla** főgymn. tanár f. hó 10-én d. u. 2 óraker jobblétre szenderült. Pályája kezdetén, férfikora reggelén, egy évet alig meghaladó tanári működés után ragadta ki a halál szeretett övéi és kartársai köréből. Hült tetemei folyó hó 12-én d. u. 3 óraker helyzetnek a helybeli templomkerítésbe örök nyugalomra, lelkeért pedig a szent misé-áldozat f. hó 13-án d. e. 10 óraker fog a Mindenhatónak bemutatni. Béke lengjen porai felett!”

A boldogult tanárnak, kinek kora halálával annyi szép és jogosult remény hiúsult meg, és aki szakavatottságának a tavalyi Ertesítő vezér-értekezésében is oly kiváló jeleit adta, végtisztessége a közönség nagy részvétele mellett folyt le. Sirja felett egyik collegája *Szász Károly* mondott hatásos bucsúztatót.

April 10. Mikó Bálint csikmegyei főispán ur ő mlta megküldi ft. *Lönhart* Ferencz erd. Püspök ur ő excájának a gyergyói és felcsiki esperesi kerületekben teendő *főpásztori látogatása* programját. (1001. fi. sz.)

Május 3. A VIII. osztálybeli tanulók érdemsorozata tárgyában utasítás. (1391. p. sz.)

Máj. 5 A *módszertani értekezletekre* nézve észrevételek közöltetnek. (1417. p. sz.)

Máj. 12. A csiksomlyói r. k. főgymnasium ifjúságának *májusi ünnepélye* a somlyói Bükk Elején kissé hűvös időjárás mellett folyt le.

Máj. 16. Az erdélyi püspöki megye *papnövendékei* közé való pályázás napjául jul. -4-ike tüzetett ki. (1567. p. sz.); miről a 3 felső osztály ifjúságát igazgató annak idejében értesítette.

Máj. 18. *Wieder* Gyula gymn. tanár képesítő vizagálatait a kolozvári tud. egyetemenél bevégezte.

Máj. 30. Az évi szünidők megtartására nézve közelebbi utasítás adatik. (1723. p. sz.)

Jun. 29. *Záróünnepély*. D. e. 1/2,9 óraker az igazgató hálaladó „Te Deum-“ot mondott. Azután a gymn. gyűlésteremben szép számmal megjelent közönség előtt beszámolt a lefolyt tanév fontosabb mozzanatairól. Különösen felhíván a szülők és gyámok figyelmét azon neveléstani momentumra, hogy midőn gyermekeiket a gymnasiumba felhozzák, már akkor tüzzék ki azok előtt azon nevelési, tanulmányi czélt és pályát is, melyet általuk Isten után eléretni ohajtanak.

Azon alkalomból, hogy a volt-praetoriális, nevelési czélokra való átalakítása épen most folyik: tájékozta a szülőket és gyámokat a volt-externus ifjúságnak jövő tanév elején az Internatusba leendő beszállásoltatása felől is.

X.

Figyelmeztető.

1. A tanulók szabályszerű *fölvétele* és beírása szept. 1. és 2. napjain történik. Szükséges, hogy a tanulók szülőjök vagy gyámjuk vezetése mellett jelejenek meg az igazgatónál, hogy ugy fegyelmi, mint tanulmányi tekintetben már eleve szükséges tájékozást nyerhesenek.

2. Mindazon gymnasiumi ifjak, kik nem a tanoda székhelyén laknak, már a jövő 188° tanév elejétől kezdve a volt-székházból alakított collegiális *benlakásban* (Internatus) lévén beszállásolandok: ezen körülményre a t. szülök és gyámok figyelmé már most felhivatik.

E fontos tárgyban a közelebbi *utasítást* az igazgatóság leglább is jövő augusztus havában a vidéki lapok és az előjáróságok utján hivatalosan fogja a közönség tudomására hozni. Addig is tudtul adatik, hogy lehetőleg minden nem-alapítványos és nem helyben lakó tanulók az Internatusba be fognak vétetni, hol csekély házbér fizetése mellett lakást, fűtést, világítást, szolgálatot és felügyeletet nyernek; ellenben a kosztbeli ellátásról és mosatásról magoknak kell — legalább egyelőre — oly módon, mint eddig történt, t. i. tarisnyázás vagy fizetés mellett gondoskodniok az intézethez közelebb eső magán házaknál, honnan a kosztot az együttes élmezés céljából alakulandó csoportok számára szervitor-növendékek fogják az intézetbe behordani.

3. Az 1887. évi XII tcz. 4. és 5 §§ ai értelmében azon tanulók, kik nem igazolják, hogy életök 12 ik éveig *ujra-oltattak*, vagy 5 éven belől sikeresen beoltva lettek, vagy valóságos himlőt állottak ki: az illetékes egészségügyi hatóságnak bejelentetnek és a gymnasiumba véglegesen addig tel nem vehetők, míg a netalán kiderült hiány pótolva nem lesz. vagy nem igazolják azt, hogy az újra-oltás kötelezettsége alól törvényszerűen föl mentettek. — Közelebbi tájékozás céljából forduljanak a t. szülök és gyámok gyermekeikkel a legközelebbi járási vagy körorvoshoz.

4. Javitó-, valamint az elhalasztott fölvételi vizsgálatok is szept. 3 és 4. napján tartatnak meg. A javító-vizsgálatok iránti folyamodványokat és az alapítványi kérelmeket is rendesen július 8-ig az igazgatósághoz be kell adni. A javító-vizsgálatokat a tanulók azon tanodánál kötelesek kiállani, melynél megbuktak vagy azokat letenni elmulasztották. A fölvétel föltételei: jó sikerrel végzett elemi IV. osztály, vagy hasonfoku tanodák s az ezektől kiállított bizonyítvány. Különben pedig a minden-

kire nézve köteles fölvételi vizsgálat tárgyai: értelmes magyar olvasás, a magyar nyelvtanból az alaktan főbb részeinek ismerete, jól olvasható diktandó-írás és a 4 alapművelet közönséges törtszámokkal.

5. Minden tanuló tartozik a 4 frt. tandíjt, 15 kr. könyvtári illetéket és „Értesítő“-re 30 krt előre lefizetni.

6. A tanulók, valamint a szülők és gyámok is figyelmeztetnek az iskolai bizonyítványok megőrzésére; minthogy ezek másodlati az eredeti elvesztét bebizonyító kérelem mellett és kivált az érettségi okmányé sok nehézséggel állítható ki. Figyelmeztetnek továbbá a szülők és gyámok, hogy az évharmadi Értesítőket szorgalmasan vegyék át iskolázottjaiktól és azokat jól betekintve, írják alá, vagy maguknak megmagyaráztatva más hiteles ember, jelesen a plebános ur által irassák alá, hogy ne csupán az évvégi bizonyítványból és így későn ébredjenek arra, hogy fiok vagy gyámoltjok elvesztegette a a drága tanidőt és az iskolai évet.

7. Az ifjak könyveiket a *kölcsön könyvtárból* illő % mellett nagyobbbrészt beszerezhetik.

Csik-Somlyón, 1888. június 28-án.

Imets F. Jákó,

tb. főesperes, főgymn. igazgató.

T a r t a l o m.

- I. A csiksomlyói róm. kath, főgymnasium tanári könyvtárá-
nak szaklajstroma (folyt.) *Glósz Miksa* tanártól.
Tanügyi adatok. Közli *Imets F. Jákó* igazgató
  - II. Tanárikar.
  - III. Az 1887/8. évben követett tanterv.
  - IV. Írásbeli magyar feladványok.
  - V. Egyéb tanügyi adatok, és pedig :
    - A. A tanév folyama.
    - B. Vallás erkölcsi állapot, ünnepek, kegyeleti tények.
    - C. Alapítványok.
    - D. Szállás-viszonyok és egészségügy.
    - E. Szerelvények gyarapodása, I.—VII.
    - F. Önképzőkör.
    - G. Jutalmak.
  - VI. Az ifjúság érdemsorozata.
  - VII. Statisztikai táblázatok, 1—5.
  - VIII. Légtűnettani észlelő, I. II.
  - XI. Gymnasiumi krónika.
  - X. Figyelmeztető.
-

111